

2021

**KOKYBĒS
AGENTŪROS VEIKLŲ
SAVIANALIZĒS
ATASKAITA**

© Studijų kokybės vertinimo centras, 2021
A. Goštauto g. 12
LT-01108 Vilnius
skvc@skvc.lt
<http://www.skvc.lt>
<https://www.facebook.com/SKVCentras>

I. – KONTEKSTINĖ INFORMACIJA

1. ĮŽANGA.....	2
2. SAVIANALIZĖS ATASKAITOS RENGIMAS.....	5
3. POKYČIAI NUO PRAĖJUSIO IŠSAMIAUS VERTINIMO.....	6
3.1 ANKSTESNIO SKVC VERTINIMO REZULTATAI.....	6
3.2 POKYČIAI LIETUVOS AUKŠTOJO MOKSLO SISTEMOJE.....	7
3.3 ESAMOS IR NAUJOS SKVC KOKYBĖS UŽTIKRINIMO VEIKLOS.....	12

II. – ATITIKTIS EUROPOS AUKŠTOJO MOKSLO ERDVĖS KOKYBĖS UŽTIKRINIMO GAIRĖMS IR NUOSTATOMS (PAGAL VERTINAMAS DALIS)

4. SKVC VEIKLOS ĮGYVENDINANT ESG 3 DALIES REIKALAVIMUS (AGENTŪROS PROFILIS IR KOKYBĖS UŽTIKRINIMO VEIKLOS).....	22
4.1 ESG 3.3 NEPRIKLAUSOMYBĖ.....	22
4.2 ESG 3.5 IŠTEKLIAI.....	26
5. SKVC VEIKLOS ĮGYVENDINANT ESG 2 DALIES REIKALAVIMUS	
5.1 ESG 2.1 ATSIŽVELGIMAS Į VIDINĮ KOKYBĖS UŽTIKRINIMĄ.....	30
5.2 ESG 2.2 METODIKŲ, ATITINKANČIŲ TIKSLĄ, KŪRIMAS.....	34
5.3 ESG 2.3 ĮGYVENDINIMO PROCESAI.....	37
5.4 ESG 2.4 EKSPERTAI.....	46
5.5 ESG 2.5 SPRENDIMŲ PRIĖMIMO KRITERIJAI.....	52
5.6 ESG 2.6 VERTINIMO IŠVADOS.....	57
5.7 ESG S 2.7 SKUNDAI IR APELIACIJOS.....	59

III. – SOCIALINIŲ DALININKŲ NUOMONĖ APIE SKVC VEIKLĄ.....61

IV. – STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRO SSGG ANALIZĖS SANTRAUKA.....64

V. – ĮŽVALGOS ATEIČIAI.....65

VI. – NUORODŲ SĄRAŠAS.....67

VII. Naudojamos santrumpos abėcėlės tvarka.....66

1. ĮŽANGA

Studijų kokybės vertinimo centro (toliau – SKVC, Centras) nuo įkūrimo 1995 m. vykdo dvi funkcijas: veikia kaip nacionalinė kokybės užtikrinimo agentūra ir užsienyje įgytų kvalifikacijų akademinio pripažinimo ir informacijos centras (ENIC/NARIC tinklų narys). Siekiame Lietuvos studijų sistemos ir Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatų suderinamumo, pagal kompetenciją laiduojame Lietuvos tarptautinių įsipareigojimų vykdymą mokslo ir studijų srityje. SKVC yra ENQA, CEENQA, INQAAHE tinklų narys ir EQAR registruota agentūra.

Centro veiklos aprėptis yra visas Lietuvos aukštasis mokslas, visų tipų aukštosios mokyklos nepriklausomai nuo nuosavybės formos – tiek valstybinės, tiek nevalstybinės (įskaitant egzilio sąlygomis veikiančias aukštąsias mokyklas), taip pat abu aukštojo mokslo sektoriai – tiek universitetinis, tiek koleginis. Esame atsakingi už išorinį vertinimą ir akreditavimą studijų programų, kurios priskiriamos Lietuvos kvalifikacijų sandaros 5-7 lygiams, taip pat laipsnio neteikiančių studijų, bei institucinį vertinimą. SKVC vykdo *ex-ante* ir *ex-post* tipų procedūras. Išorinis vertinimas ir akreditavimas, nors didžiausi savo apimtimi, sudaro tik dalį kokybės užtikrinimo veiklų. Mūsų veiklos sritys taip pat apima ir konsultavimą išorinio vertinimo klausimais, vertinimo rezultatų viešinimą ir analizę, paskesnę veiklą kartu su aukštosiomis mokyklomis, įvairių renginių organizavimą, studijas reglamentuojančių teisės aktų ar jų projektų rašymą. Rūpinamės aukštuoju mokslu kaip viešąja gėrybe, o kokybę suprantame kaip socialinių dalininkų susitarimą ir bendrą atsakomybę, todėl dalyvaujame Lietuvos akademinės bendruomenės gyvenime ir mums svarbus dialogas. Taip pat pristatome Lietuvą užsienyje, esame aktyvūs tarptautinių tinklų, taip pat įvairių darbo grupių nariai. Žvelgiant iš tarptautinės perspektyvos, Centro veiklos sritis neapsiriboja Lietuvos teritorija: Centras atsakingas ir už Lietuvos universitetų ir kolegijų veiklą užsienyje (jei tokia būtų vykdoma), taip pat, narystės EQAR pagrindu, atlieka aukštųjų mokyklų ir jų studijų programų vertinimus užsienyje. Centras taip pat iš dalies prižiūri užsienio aukštųjų mokyklų filialų veiklą Lietuvoje. Čia gali veikti ir kitos kokybės užtikrinimo agentūros, kaip numato Įstatymas arba tarptautinės sutartys, tačiau visais atvejais Centras yra įgaliojtas priimti akreditavimo sprendimus (savo atlikto vertinimo pagrindu ar kitos EQAR registruotos arba tarptautinėse sutartyse numatytos agentūros vertinimo pagrindu). Rezidentūros studijų vertinimas ir institucinis aukštųjų mokyklų vertinimas yra išskirtinė SKVC prerogatyva, išskyrus kunigų seminarijų vertinimą.

Ši savianalizės ataskaita parengta kaip pagrindas trečiam išoriniam vertinimui pagal supaprastintą tikslinio vertinimo procedūrą, siekiant nustatyti SKVC veiklos atitiktį Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo gairėms ir nuostatomis (ESG-2015) ir įvykdyti Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSĮ, Įstatymas) reikalavimą, kad ne rečiau kaip kas 5 metai būtų atliekamas Centro veiklos išorinis vertinimas ir jo rezultatai paskelbti viešai. Pirmas SKVC vertinimas 2012-2013 m. ir teigiami jo rezultatai sudarė prielaidas tapti visateisiu ENQA nariu ir būti įtrauktiems į patikimų išorinio kokybės užtikrinimo agentūrų registrą EQAR. Antras ENQA koordinuotas vertinimas 2016-2017 m. sudarė prielaidas tęstinei narystei ENQA ir EQAR bei parodė, kad Centras sugebėjo pagerinti savo veiklą, o po jo gautos ekspertinės rekomendacijos paskatino siekti dar aukštesnių tikslų. 2019 m. pateikta pažangos ataskaita ir savanoriškas paskesnis ekspertų vizitas leido pristatyti, kaip Centras atsižvelgė į ekspertinio vertinimo rekomendacijas ir toliau vykdė veiklą. Kaip numato ENQA ir EQAR gairės, du kartus teigiamai įvertintos kokybės agentūros kartą per 10 metų gali būti supaprastintai vertinamos, todėl SKVC naudojasi šia galimybe. Trečiajam išoriniam vertinimui SKVC ruošėsi dirbdamas Covid-19 pandemijos sąlygomis.

Trečiuoju išoriniu vertinimu, kaip ir prieš tai buvusiais kartais, siekiame keletu tikslų – viešai atsiskaityti, gerinti Centro veiklą savianalizės ir ekspertų rekomendacijų pagrindu bei dar kartą patvirtinti narystę ENQA ir EQAR,

kad esame patikima, skaidriai veikianti ir tarptautinius kokybės standartus atitinkanti agentūra. Tai yra labai svarbu ir mums, ir mūsų steigėjui bei kitiems partneriams Lietuvoje ir užsienyje. Kokybė nėra duotybė, o yra kelias, kuriuo einame, tam būtinos nuolatinės pastangos – dirbti, mokytis, dalintis, kurti ir diegti naujoves.

2. SAVIANALIZĖS ATASKAITOS RENGIMAS

Ši ataskaita parengta savianalizės atlikimo darbo grupės, į kurią įėjo 11 darbuotojų: aukščiausia vadovybė (Almantas Šerpatauskas, Direktorius ir Aurelija Valeikienė, Direktorius pavaduotoja (darbo grupės vadovė)); vidurinės grandies vadovai (Rasa Penkauskienė, Institucinio vertinimo skyriaus vedėja; Aušra Leskauskaitė, Studijų vertinimo skyriaus patarėja, laikinai einanti vedėjo pareigas; Ieva Vaiciukevičienė, Teisės ir bendrųjų reikalų skyriaus vedėja; Rima Žilinskaitė, Kvalifikacijų vertinimo skyriaus patarėja) ir vyriausieji specialistai iš dviejų kokybės užtikrinimo agentūros veiklas vykdančių skyrių – Institucinio vertinimo skyriaus (Jolanta Revaitienė, Rugilė Blusevičienė, Giedrė Antanavičienė) ir Studijų vertinimo skyrius (Natalija Bogdanova, Domantas Markevičius).

Savianalizę atlikti su pertraukomis užtruko keletą mėnesių; pradžioje vyko nuolatiniai protokoluojami darbo grupės susitikimai, vėliau – individualus darbas. Darbuotojai dirbo prie atskirų teksto dalių, bendrai susitikus buvo aptariamas turinys, teiktas grįžtamasis ryšys. Analizavome kitų kokybės užtikrinimo agentūrų viešai prieinamas savianalizių suvestines, taip pat išorinio vertimo ataskaitas, gilinomės į ENQA Tarybos sprendimus ir EQAR lūkesčius dėl ESG interpretavimo, dalyvavome nuotoliniame seminare dėl tikslinio vertinimo su ENQA ir EQAR atstovais.

Vyko aptarimai su Centro darbuotojais dėl kokybės agentūros darbo organizavimo ir tolesnio planavimo, taip pat aukščiausiu Centro valdymo organu – Taryba. Apie Centro dabartinių vertinimų reglamentavimą ir mūsų pačių veiklų gerinimą konsultuotasi su Centro patariančiųjų institucijų – Studijų programų apeliacinės komisijos (2021-09-24) ir Studijų vertinimo komisijos (2021-10-05) nariais. Grįžtamasis ryšys apie SKVC veiklos kokybę iš pagrindinių išorinių dalininkų – studentų, aukštųjų mokyklų, veiklos pasaulio atstovų, ekspertų – surinktas po vertinimų ir renginių, taip pat per diskusiją, kuri vyko konferencijos dėl studijų kokybės vertinimo modelio tinkamumo ir ateities perspektyvų rėmuose (2021-12-15). Savianalizei panaudoti Centro metinių ataskaitų ir strateginio plano stebėsenos duomenys, tikslinių teminių analizių ir apklausų rezultatai, oficiali statistika.

Savianalizė pradėta tuomet, kai jau buvo paskelbta, kad agentūros galės būti supaprastintai vertinamos, bet dar nebuvo aiškiai reglamentuota, kokia bus ši tikslinė procedūra, todėl iš pradžių rengtasi kaip išsamiam eiliniam vertinimui. Vėliau savianalizės suvestinė sutrumpinta, perdėliotas turinys pagal ENQA patarimus, kaip turi būti pristatyti savianalizės rezultatai. Pagal su EQAR ir ENQA suderintą Centro išorinio vertinimo užduotį, tikslinis SKVC vertinimas turi apimti:

- ESG 2.1, kuri privaloma visais atvejais, dėl orientacijos į veiklos gerinimą, todėl ši dalis įtraukta;
- ESG 2.1-2.7 nuostatas, jei buvo pradėtos naujos veiklos arba buvo esminių pokyčių. Kadangi Centras 2018-2019 m. pabaigė anksčiau vykdytus vertinimus, o 2020 m. pradėtas naujas vertinimo ciklas su iš dalies atnaujintais procesais, kriterijais ir rodikliais, be to, SKVC veiklų aprėptis išsiplėtė naujo tipo vertinimais, todėl nagrinėjama atitiktis visai ESG 2 daliai;
- bent vieną sritį, kuriai agentūra skiria papildomą dėmesį – SKVC atveju pasirinko dvi nuostatas – ESG 2.2 ir 2.5, kadangi siekiame gauti ekspertų komentarų ir rekomendacijų dėl mūsų taikomų naujų metodikų ir kriterijų bei rodiklių;
- tas nuostatas, atitiktį kurioms Registro komitetas įvertino kaip dalinį; SKVC atveju ENQA ekspertai tokių neidentifikavo, tuo tarpu EQAR nesutiko su ENQA ekspertų nuomone dėl ESG 3.5 (Iššekliai) ir 2.7

(Skundai ir apeliacijos), pasisakydami, kad atitiktis šioms nuostatomis yra ne „iš esmės“, o „iš dalies“; atsižvelgiant į tai, pristatoma atitiktis šioms nuostatomis;

- pagal trišalę suderintą vertinimo užduotį tarp SKVC, ENQA ir EQAR, pažymėta, kad turi būti atspindėta ESG 3.3, ypač dėl institucinio aukštųjų mokyklų vertinimo inicijavimo bei Centro finansavimo užtikrinimo, todėl savianalizės suvestinėje pateikiama atitinkama informacija.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, ši savianalizės ataskaita sudaryta iš dalių, pristatančių pokyčius Lietuvos aukštajame moksle ir SKVC darbo kontekste, pagrindines mūsų kaip kokybės užtikrinimo agentūros veiklas ir istoriją, toliau detalai nagrinėjant kaip Centras atitinka ESG 3.3 ir 3.5 bei kaip Centras ir visa Lietuvos išorinio kokybės užtikrinimo sistema dera su ESG antros dalies lūkesčiais ir reikalavimais. Dokumente skiriamas dėmesys aprašyti pažangą, padarytą atsižvelgiant į antrojo vertinimo metu ekspertų išsakytus pastebėjimus bei Centro identifikuotas darbo gerinimo kryptis, pristatant konkrečias priemones ir pasiektus rezultatus. SKVC kaip ENIC/NARIC centro veiklos pristatomos ir analizuojamos tik bendrame aukštojo mokslo sistemos kontekste ir dėl ESG 1.4 nuostatų įgyvendinimo, o kitais pjūviais nenagrinėjamos.

Pirmiausiai savianalizės ataskaita parašyta lietuviškai, po to išversta į anglų kalbą.

3. POKYČIAI NUO PRAĖJUSIO IŠSAMIAUS VERTINIMO

3.1 ANKSTESNIO SKVC VERTINIMO REZULTATAI

SKVC kaip kokybės užtikrinimo agentūra pirmąkart išoriškai įvertintas ENQA koordinuojamos tarptautinių ekspertų grupės 2012 m., o 2016-2017 m. įvyko antrasis vertinimas. Abiejų vertinimų teigiami rezultatai lėmė tęstinę narystę ENQA ir registraciją EQAR. Centras skiria didelį dėmesį veiklos tobulinimui, todėl antro vertinimo rezultatai buvo geresni nei pirmo. Taip pat svarbu pažymėti, kad antrasis vertinimas vyko pagal 2015 m. patvirtintas atnaujintas ESG, kuriose lūkesčių ir reikalavimų padaugėjo, palyginus su ESG 2005 m. versija.

2017 m. ENQA ekspertų grupė ataskaitoje¹ konstatavo, kad Centro veikla atitinka ESG-2015 kaip nurodyta žemiau:

- 3.1 Kokybės užtikrinimo veiklos, politika ir procesai – VISIŠKAI ATITINKA
- 3.2. Oficialus statusas – VISIŠKAI ATITINKA
- 3.3. Nepriklausomumas – VISIŠKAI ATITINKA
- 3.4. Teminės analizės – IŠ ESMĖS ATITINKA
- 3.5. Ištekliai – IŠ ESMĖS ATITINKA
- 3.6. Vidinis kokybės užtikrinimas ir profesionalumas – VISIŠKAI ATITINKA
- 3.7. Periodiškas išorinis agentūrų vertinimas – VISIŠKAI ATITINKA
- 2.1. Atsižvelgimas į vidinį kokybės užtikrinimą – VISIŠKAI ATITINKA
- 2.2. Metodikų, atitinkančių tikslą, kūrimas – IŠ ESMĖS ATITINKA
- 2.3. Įgyvendinimo procesai – VISIŠKAI ATITINKA
- 2.4. Ekspertai – VISIŠKAI ATITINKA
- 2.5. Vertinimo kriterijai – IŠ ESMĖS ATITINKA
- 2.6. Vertinimo išvados – VISIŠKAI ATITINKA
- 2.7. Skundai ir apeliacijos – IŠ ESMĖS ATITINKA

¹ https://www.skvc.lt/uploads/documents/files/ENQA_atlikto_SKVC_vertinimo_isvados_2017_vertimas_LT.pdf

Pagal savianalizės rezultatus ir ekspertų pateiktas rekomendacijas, buvo dirbta su penkiomis nuostatomis, dėl kurių nenustatytas visiškas atitikimas ESG lūkesčiams (ESG 3.4; 3.5; 2.2; 2.5; 2.7) ir taip pat dėl kitų, kur ENQA ekspertai arba EQAR Registro komitetas pateikė rekomendacijas ar pastebėjimus (ESG 3.1; 3.6; 2.4; 2.6). Detali Pažangos ataskaita², nusiųsta ENQA Tarybai 2019 m., sulaukė itin teigiamo įvertinimo³.

Be to, Centras pasinaudojo proga ir 2019 m. savanoriškai dalyvavo paskesniame vizite su dviem buvusiais ENQA ekspertų grupės nariais, kuriems pristatė rekomendacijų įgyvendinimo eigą ir tarėsi kitais aktualiais klausimais; šią patirtį vertiname kaip labai teigiamą ir naudingą.

Kaip reikalaujama, atsižvelgiant į pokyčius visoje išorinio vertinimo sistemoje, 2020 m. ir 2021 m. EQAR Registro komitetui pateiktos ataskaitos apie esminius pasikeitimus Centro veikloje.

Deja, ne visi probleminiai klausimai po antrojo ENQA vertinimo yra iki galo išspręsti – didžiausią rūpestį kelia Centro veiklos tvarus finansavimas ir žmogiškieji išteklių. Tais klausimais toliau dirbama, aktyviai konsultuojantis su Taryba ir Ministerija kaip Centro steigėju. Ekspertų vizito metu 2022 m. pradžioje tikimės būti pasiekę didesnę aiškumą šiose srityse.

Centras neapsiriboja vienos savo funkcijų grupės – kokybės agentūros – savianalize ir išoriniu vertinimu. SKVC kaip nacionalinis ENIC/NARIC centras 2015 m. savanoriškai atliko savianalizę ir 2016 m. buvo išoriškai tarptautinės ekspertų grupės vertintas, tai atlikta pagal SQUARE Metodiką bei Gaires ir nuostatas. Didžiuojamės, kad SKVC veikla buvo įvertinta labai gerai. 2019-2021 m. Centras įsitraukė į tarptautinį projektą I-Comply, kurio metu tarptautiniai ekspertai vertino ne vien Centro kaip ENIC/NARIC centro veiklą, bet visą akademinio pripažinimo sistemą Lietuvoje. Buvo identifikuotos gerosios praktikos ir gauti pasiūlymai veiklos tobulinimui. 2021 m. pabaigoje SKVC parengė antrą savo kaip akademinės informacijos centro savianalizės suvestinę ir ruošiasi tarptautinės ekspertų grupės vizitui 2022 m. pavasarį.

3.2. POKYČIAI AUKŠTOJO MOKSLO SISTEMOJE

Aukštųjų mokyklų tinklas

Nuo 2000 m. aukštojo mokslo sistema yra binarinė: ją sudaro universitetinis bei koleginių sektoriai. Kolegijos teikia profesinio bakalauro laipsnį, universitetai – bakalauro, magistro, daktaro laipsnius. Koleginių studijos labiau yra taikomojo pobūdžio, o universitetinės labiau akademinės. Per pastaruosius keletą metų vyko aukštųjų mokyklų tinklo pokyčiai, bendras jų skaičius mažėjo. Aleksandro Stulginskio universitetas ir Lietuvos edukologijos universitetas⁴ reorganizavimo būdu prisijungė prie Vytauto Didžiojo universiteto; Šiaulių universitetas įsiliejo į Vilniaus universiteto sudėtį. Taip pat trys nevalstybinės kolegijos priėmė sprendimą nutraukti savo veiklą (Šiaurės Lietuvos kolegija, A.V.Graičiūno aukštoji vadybos mokykla, Kooperacijos kolegija). 2021 m. gruodžio mėn. 10 d. duomenimis⁵ veikia 36 Lietuvos aukštosios mokyklos.

	Universitetai	Kolegijos	Iš viso
Valstybinės	11	12	23
Nevalstybinės	6	7	13
Iš viso	17	19	36

1 lentelė. Aukštųjų mokyklų skaičius pagal tipus

² https://www.skvc.lt/uploads/documents/files/Apie_mus/Progress_report_by_SKVC_2019_%20final.pdf

³ https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Letter-ENQA-to-SKVC_FU.pdf

⁴ Pastarasis – po pakartotinio neigiamo institucinio vertinimo

⁵ <http://aikos.smm.lt>

Šie aukštųjų mokyklų tinklo pokyčiai turi tiesioginę įtaką SKVC darbų apimčiai ir aprėpčiai: nors išorinio išsamiojo vertinimo objektų mažėja, veiklos nutraukimo atvejais Centrai atsiranda papildoma pareiga užtikrinti studentų teises pabaigti kokybiškas studijas, prižiūrėti studijų veiklos vykdymą kasmet. Be to, institucinio vertinimo atveju, įvykus aukštųjų mokyklų susijungimui ar ženkliai vidinei pertvarkai (pvz., Klaipėdos universiteto atveju), vidiniai optimizavimo pokyčiai ir jų poveikis turi atsispindėti tiek savianalizėje, tiek išorinio vertinimo išvadose.

2018 m. MSĮ pataisomis numatytas naujas galimas aukštosios mokyklos statusas – Egzilio sąlygomis veikianti aukštoji mokykla – tai Lietuvos aukštoji mokykla, kurios veikla jos kilmės šalyje nutraukta dėl politinių priežasčių. Kol kas yra tik viena tokį statusą turinti aukštoji mokykla – 2019 m. šis statusas suteiktas iš Baltarusijos kilusiam ir Lietuvoje prieglobstį radusiam Europos humanitariniam universitetui. Tokio tipo aukštosioms mokykloms MSĮ buvo numatyta ir atskira išorinio vertinimo tvarka, prie kurios rengimo Centras ženkliai prisidėjo, taip pat tuo tikslu Centras parengė ir pasitvirtino atskirą egzilio sąlygomis veikiančių aukštųjų mokyklų vertinimo metodiką.

Studentai, dėstytojai

Turimi 2020-2021 akademinių metų pradžios duomenys (kai veikė 41 aukštoji mokykla: 19 universitetų ir 22 kolegijos), rodo tolesnę, palyginti su ankstesniais metais, studentų mažėjimo tendenciją dėl natūralių demografinių priežasčių ir to, kad dalis studentų linkę studijas rinktis užsienyje.

2020/2021 akademinių metų pradžia	Universitetai	Kolegijos	Bendrai
Studentų skaičius	71,9 tūkst.	32,5 tūkst.	104 tūkst.
Studentų didėjimas/mažėjimas, palyginus su:			
2017 m., kai universitetuose buvo 82 577, o kolegijose 35 446 studentai	Sumažėjo 9 577 tūkst. (12 proc.)	Sumažėjo 2 446 tūkst. (7 proc.)	Sumažėjo 12 023 tūkst. (11 proc.)
2018/2019 m., kai universitetuose buvo 77,3 tūkst., o kolegijose 34 tūkst. studentų	Sumažėjo 4,3 tūkst. (5,6 proc.)	Sumažėjo 1 tūkst. (3 proc.)	Sumažėjo 5,3 tūkst. (5 proc.)
2019/2020 m., kai universitetuose buvo 73 tūkst., o kolegijose 33 tūkst. studentų	Sumažėjo 1,1 tūkst. (1,5 proc.)	Sumažėjo 0,5 tūkst. (1,5 proc.)	Sumažėjo 1,6 tūkst. (1,5 proc.)

2 lentelė. Studentų skaičiaus kaita kolegijose ir universitetuose 2017-2021 m.

2020-2021 akademinių metų pradžios duomenimis, nevalstybinėse aukštosiose mokyklose (7 universitetuose ir 10 kolegijų) studijavo 12 tūkst., arba beveik 11,6 proc., visų studentų (palyginimui 2019–2020 m. – 11,2 tūkst., arba 10,6 proc.).

Pagal to paties laikotarpio duomenis, universitetuose visą studijų programą studijavo 6,9 tūkst. užsienio piliečių, tai sudarė 9,6 proc. visų universitetų studentų; kolegijose visą studijų programą studijavo 634 studentai užsieniečiai. Penktadalis (21,4 proc.) aukštosiose mokyklose studijuojančių užsieniečių yra Europos šalių piliečiai, daugiau kaip trečdalis (34,2 proc.) studijuoti atvyko iš Azijos šalių. Užsienio studentų skaičius Lietuvoje nuolat auga: 2010 m. pilnų studijų į Lietuvą atvyko 1323 studentai, 2017 m. jų buvo 5946, ir, nepaisant Covid-19 sukeltos pandemijos, toliau auga – 2020 m. jų buvo 7392⁶; taigi, didėja ir užsienyje įgytų kvalifikacijų akademinio pripažinimo poreikis bei reikšmė. Šiam klausimui didesnis dėmesys skiriamas ir atnaujintose bei nuo 2020-01-01 taikomose *ex-ante* programų, *ex-post* studijų krypčių ir *ex-post* instituciniame vertinime.

Pagal 2020-2021 m. statistiką, universitetuose dėstytojų buvo 7922; o kolegijose – 2448. Iš viso 2020-2021 m. laikotarpiui aukštosiose mokyklose pagrindinėse pareigose dirbančių dėstytojų nurodoma 5974, o nepagrindinėse pareigose – 4615, dalis iš jų yra praktikai, dalis – ir kitose aukštosiose mokyklose dirbantys.

⁶ <https://www.smpf.lt/lt/ar-pandemijos-metu-lietuva-vis-dar-patraukli-uzsienio-studentams/>

Kvalifikacijų sandara

Nuo 1993-94 m. pradėta diegti pakopinė studijų sistema, paremta trijų studijų pakopų struktūra. 2010 m. įdiegtoje Lietuvos kvalifikacijų sąraše (LTKS) aukštojo mokslo kvalifikacijos susietos su 6-8 lygmenimis, kas atitinka Europos kvalifikacijų sandaros 6-8 lygmenis. LTKS susijimas su Europos kvalifikacijų sandara (EKS) pradėtas 2010 m., baigtas 2012 m.

Didžiausias pokytis kvalifikacijų sandaroje nuo praėjusio SKVC vertinimo – pagal 2018 m. patikslintą MSJ, aukštojo mokslo sistemoje atsirado trumposios studijos, susietos su 5 LTKS/EKS lygmeniu. MSJ sureguliuota jų vieta sistemoje (pasisakyta, kad jos gali būti vykdomos tik kolegijose), kreditinė apimtis (nuo 90 iki 120 ECTS), paskirtis (jos vykdomos ŠMSM nustatytose studijų kryptyse, kurias rekomenduoja sektoriniai profesiniai komitetai). Ministerijos lygmeniu teisinė bazė šiuo metu jau yra sutvarkyta (2020-10-15 papildytas Studijų pakopų aprašas bei 2021-11-15 Bendrieji studijų vykdymo reikalavimai), kad trumposios studijos galėtų būti pradėtos sėkmingai vykdyti. Taip pat jau yra numatyta, kad trumpųjų studijų išorinis vertinimas bus Centro atsakomybė, tuo tikslu patikslinta SKVC *ex-ante* studijų programų vertinimo metodika, tačiau tokių programų pateikta dar nebuvo ir tokie vertinimai kol kas nevyko, nors žinoma, kad kolegijos domisi šia galimybe.

Koleginės studijos vykdomos tik trumpojoje pakopoje (jas baigus teikiamas diplomas) ir pirmoje studijų pakopoje (baigus pastarąsias teikiamas profesinis bakalauras). Universitetinės studijos ir toliau lieka trijų pakopų, kurias baigus atitinkamai suteikiamas bakalauras, magistras, mokslo daktaro arba meno daktaro laipsnis. Magistras gali būti teikiamas ir baigus vientisąsias studijas, integruojančias pirmąją ir antrąją studijų pakopas (medicinos, veterinarinės medicinos, farmacijos, architektūros, teisės, religijos studijų kryptyse).

Studijos gali būti vykdomos tik pagal akredituotų aukštųjų mokyklų vykdomas akredituotas studijų programas/kryptis, įtrauktas į Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registrą (SMPKR), atspindėtas Atviroje informavimo ir konsultavimo sistemoje (AIKOS). Valstybinius institucijų (ŠMIR) ir programų (SMPKR) registrus valdo ŠMSM, juos tvarko Nacionalinė švietimo agentūra (NŠA), pastarajai Centras perduoda duomenis dėl programų ir aukštųjų mokyklų akreditavimo statuso, taip pat teikia vertinimo išvadas viešinimui, kad jos atspindėtų AIKOS.

Studijų klasifikavimas

Nuo 2017 m. pakeista studijų klasifikavimo sistema. Atsisakyta studijų skirstymo į sritis bei studijų kryptyse nebeišskiriamos šakos. Nustatyta 17 studijų kryptių grupių (matematikos mokslai, informatikos mokslai, fiziniai mokslai, gyvybės mokslai, inžinerijos mokslai, technologijų mokslai, sveikatos mokslai, veterinarijos mokslai, žemės ūkio mokslai, socialiniai mokslai, teisė, verslo ir viešoji vadyba, ugdymo mokslai, humanitariniai mokslai, menai, sportas, visuomenės saugumas). Studijų grupėms priskiriamos atitinkamos studijų kryptys, kurių iš viso nustatyta 110. Iki 2017 m., suteikiant kvalifikacinius laipsnius buvo nurodoma studijų kryptis (pvz., filologijos bakalauras, fizikos magistras) arba šaka (pvz., taikomosios matematikos bakalauras, tarptautinio verslo bakalauras, demografijos magistras). Nuo 2017 m. kvalifikacinio laipsnio pavadinimas sudaromas iš studijų kryptių grupės pavadinimo ir laipsnio pavadinimo (pvz., fizinių mokslų bakalauras, fizinių mokslų magistras).

Per paskutiniuosius penkerius metus vyko sisteminiai pokyčiai: mažėjo aukštųjų mokyklų ir vietos studentų, bet augo tarptautiškumas, vyko aktyvi teisėkūra.

Studijų klasifikacijos pasikeitimas yra svarbus Centro veiklos planavimui, grupuojant vertinamuosius objektus, atitinkamai parenkant ir sudarant ekspertų grupes, nustatant studijų atitiktį tam tikros studijų krypties specialiesiems reikalavimams pagal studijų kryptių aprašus.

Studijų rezultatų naudojimas

Kvalifikacijos reglamentuojamos valstybiniu lygmeniu ir grindžiamos joms numatytais mokymosi rezultatais. Lietuvoje sukurta visa dokumentų hierarchija, nustatanti mokymosi rezultatus: Lietuvos kvalifikacijų sandara;

studijų pakopų aprašai; studijų kryptių aprašai; kiekviena studijų programa turi savo numatomų studijų rezultatų aprašą, susietą su dėstymo ir vertinimo metodais. Išorinio studijų vertinimo metu gilinamasi tiek į numatomus studijų rezultatus, tiek į pasiektus studijų rezultatus bei dėstymą ir studentų vertinimą.

Studijų pakopų aprašu⁷ nustatyti studijų rezultatai kiekvienai studijų pakopai ir su ja siejamai kvalifikacijai (-oms)). Kvalifikacijoms numatyti studijų rezultatai išreiškiami per žinias ir jų taikymą, gebėjimus vykdyti tyrimus, specialiuosius gebėjimus, asmeninius gebėjimus bei socialinius gebėjimus. Studijų pakopų aprašas sudarytas

Lietuvos aukštojo mokslo sistema
grįsta suderinamumu su Europos
aukštojo mokslo erdvės
nuostatomis principu ir yra integrali
Europos aukštojo mokslo erdvės
dalis.

remiantis Europos aukštojo mokslo erdvės (EAME) sąranga ir aukštojo mokslo pakopų aprašais, kurie suderinti su EAME sąrangos aprašais (Dublino aprašais).

Nuo 2012 m. Centras kuruoja naujos kartos studijų kryptių aprašų rengimą⁸, juos tvirtina ŠMSM. Laikotarpyje nuo 2012 iki 2018 m. per SKAR, SKAR-2 ir SKAR-3 projektus, finansuotus ESF lėšomis, buvo parengti naujos kartos studijų kryptių aprašai. Nuo 2018-09-04 d. tebevykdomas SKAR-3 projektas, per kurį planuota atnaujinti arba sukurti iš viso 53 studijų kryptių aprašai. 2021 m. gruodžio

mėnesio pradžioje jau buvo patvirtinti 20 naujų aprašų (iš 22) ir 16 atnaujintų aprašų (iš 37, kuriuos atnaujinti buvo nustatytas poreikis). Šiuo metu 35 aprašai yra išversti į anglų kalbą, jie labai reikalingi tarptautiniams studijų kryptių vertinimams. Krypties aprašas – tai kertinis dokumentas, kuriuo remiasi aukštosios mokyklos, rengdamos naujas arba tobulindamos jau esamas tam tikros studijų krypties programas. Jis teikia pagrindines nuorodas, kaip formuoti naujos arba tobulinti jau vykdomos programos studijų rezultatus, apibūdina studijų krypties aprėptį, apibrėžia studijų programų vykdymo reikalavimus. Kiekvienai studijų programai aukštoji mokykla parengia jos aprašą. Jame suformuluojami studijų tikslai, susiejami su tai programai ir ją baigus teikiamai kvalifikacijai numatomais studijų rezultatais (žiniomis, mokėjimais ir gebėjimais). Teologijos studijų krypties katalikiškųjų studijų programoms taikomi ne tik Lietuvoje keliami reikalavimai, bet ir Šventojo Sosto nustatyti reikalavimai.

Akademinis pripažinimas

1997-04-07 Lietuvai pasirašius, o 1998-10-15 Lietuvos Respublikos Seimui ratifikavus Lisabonos pripažinimo konvenciją (LPK)⁹, šalis pamažu pereina nuo labai centralizuotos prie labiau decentralizuotos nacionalinės pripažinimo sistemos, apimančios daugiau veikėjų, o jų vaidmenys nuolat kinta. Šiuo metu institucijų kompetencijos yra nustatytos MSJ, o pripažinimo tvarka reglamentuota Lietuvos Respublikos Vyriausybės (LRV) lygiu. Nuo 2012-02-29 d. LRV nutarimu Nr. 212 patvirtinus naują bendrojo pripažinimo sistemą, decentralizacija akademiniam pripažinimui vis plečiasi. ŠMSM vaidmuo – nustatyti dalinių studijų pripažinimo principus (tai turi atlikti aukštosios mokyklos), suteikti aukštojo mokslo įstaigoms įgaliojimus atlikti akademinį priėmimo pripažinimą ir vadovauti apeliacinei komisijai. SKVC kaip ENIC/NARIC centras yra atsakingas už visų su aukštuoju mokslu susijusių užsienio kvalifikacijų (kvalifikacijų, teikiančių teisę į aukštąjį mokslą ir aukštojo mokslo pirmos ir antros pakopos kvalifikacijų) vertinimą ir pripažinimą, be to konsultuoja aukštąsias mokyklas, taip pat stebi įgaliotų aukštųjų mokyklų priimtus sprendimus ir teikia ataskaitas apie įgaliotų aukštųjų mokyklų priimtus sprendimus Ministerijai ir kitoms suinteresuotoms institucijoms. Šiuo nutarimu Nr. 212 buvo panaikinta Lietuvos mokslo tarybos (LMT) lig tol atlikta daktaro laipsnių nostrifikacijos procedūra ir nustatyta, kad trečios pakopos baigimą liudijančios kvalifikacijos turi būti pripažįstamos (ta pati LMT paskirta atsakinga institucija).

⁷ Pirmą kartą patvirtintas 2011-11-21 ŠMSM įsakymu Nr. V-2212; 2016-11-16 išleistas naujas įsakymas Nr. V-1012 (dėl trumposios pakopos studijų įvedimo), aktualus tekstas skelbiamas <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/775fbb90ac0711e6b844f0f29024f5ac>

⁸ Ankstesni buvo vadinami reglamentais, jų buvo parengta labai nedidelis skaičius

⁹ Lietuva buvo penkta šalis, Europos Tarybos narė, ratifikavusi šią konvenciją, po šio žingsnio, pagal sutarčių sąlygas, LPK įsigaliojo kaip tarptautinė sutartis

Nors MSĮ ir 2012 m. Vyriausybės nutarime buvo numatyta, kad įgaliotos aukštosios mokyklos gali kreiptis ir gauti teisę atlikti akademinį pripažinimą (remiantis SKVC rekomendacijomis), tik 2016 m. pirmieji du universitetai kreipėsi į Ministeriją dėl tokios teisės gavimo. Nuo tada prie pripažinimo sistemos kasmet prisijungia vis daugiau aukštųjų mokyklų; šiuo metu 16 aukštųjų mokyklų yra iš dalies decentralizuotos sistemos dalimi. SKVC kaip ENIC/NARIC centras konsultuoja visas aukštąsias mokyklas, padeda pasirengti savarankiškam akademinio pripažinimo vykdymui, taip pat vykdo kitas funkcijas, būdingas akademinio pripažinimo ir informacijos centrams.

Laikotarpiu nuo praėjusios SKVC savianalizės yra ir daugiau pasikeitimų pripažinimo srityje. 2017-04-24 įsakymu Ministerija patvirtino patikslintus principus, pagal kuriuos aukštosios mokyklos turėtų pripažinti neformaliojo ir savaiminio švietimo būdu įgytas kompetencijas, o 2020-08-06 d. įsakymu patvirtinta peržiūrėta dalinių studijų įskaitymo tvarka, leidžianti kaip aukštojo mokslo studijų dalį pripažinti ir ankstesnį išsilavinimą. Naujose 2019 m. ŠMSM patvirtintose studijų išorinio vertinimo bei institucinio aukštųjų mokyklų vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašuose bei peržiūretose SKVC *ex-ante* ir *ex-post* vertinimų metodikose visų rūšių pripažinimui nuo 2020-01-01 skiriamas didesnis dėmesys (kaip bus aprašyta toliau šioje ataskaitoje).

SKVC parengė ir šiuo metu su ŠMSM svarsto LRV nutarimo Nr. 212 keitimo projektą, kuris, įgalintų:

- profesinio mokymo kvalifikacijų akademinį pripažinimą (anksčiau nebuvo numatytas) – tai leis tiek šių kvalifikacijų turėtojams geriau integruotis Lietuvoje, tiek darbdaviams suprasti tokių kvalifikacijų vertę ir sklandžiau įdarbinti asmenis,
- automatinį Bolonijinių kvalifikacijų pripažinimą ne tik tarptautinių sutarčių pagrindu, bet ir *de facto*, taip įgyvendinant Europos Tarybos 2018-11-26 rekomendaciją (2018/C 444/01) dėl automatinio Europos Sąjungos (ES) šalių kvalifikacijų (atitinkančių nustatytus kriterijus) pripažinimo;
- taip pat numatyta, jog studijų tikslu visos aukštosios mokyklos turės užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo teisę ir jos visos bus įtrauktos į sprendimų dėl pripažinimo monitoringo sistemą (priežiūrą vykdys SKVC kaip ENIC/NARIC centras), taip pat turės vadovautis SKVC teikiamomis rekomendacijomis. Tai įgalins didesnę aukštųjų mokyklų autonomiją pripažinimo srityje, geresnę pripažinimo sprendimų kokybę ir atitikimą Lisabonos pripažinimo konvencijos nuostatomis bei tarptautinei gerajai praktikai;
- peržiūrėti visų akademinio pripažinimo sistemoje dalyvaujančių institucijų (aukštųjų mokyklų, profesinio mokymo, bendrojo ugdymo mokyklų, ŠMSM, LMT, SKVC) atsakomybes, tikslingiau teikti paslaugas bei leis SKVC geriau identifikuoti su tarptautiškumo kokybe susijusias problemas ir siūlyti jų sprendimus.

Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas

Studijų kokybė užtikrinama pasitelkus keletą išorinių ir vidinių instrumentų, šioje sistemoje dalyvauja visa grupė institucijų. Kokybės užtikrinimui taikomos šios priemonės:

- Studijos ir su jomis susijusi veikla Lietuvoje yra licencijuojama, t. y. norint vykdyti tokią veiklą reikalinga iš anksto gauti leidimą. Išvadą dėl aukštosios mokyklos pasirengimo vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą teikia Centras. Sprendimą dėl leidimo išdavimo priima ŠMSM.
- Svarbią kokybės užtikrinimo sistemos dalį sudaro ir pačių vertinamųjų – aukštųjų mokyklų indėlis į kokybės užtikrinimą. Jose turi įdiegtos ir tobulinamos vidinės kokybės užtikrinimo sistemos, atitinkančios ESG nuostatas, atliekamos savianalizės ir išorinio vertinimo rezultatai leidžia toliau vystyti institucijų pajėgumus ir gerinti kokybę.
- Reguliariai vykdomas aukštųjų mokyklų bei jų vykdomų studijų programų/krypčių išorinis vertinimas ir akreditavimas, t. y. procedūros, skirtos nustatyti, ar vertinimo ir akreditavimo objektai atitinka

Studijų kokybė pirmiausiai užtikrinama per aukštųjų mokyklų ir studijų programų vidinį įsivertinimą ir veiklos gerinimą, išorinį įvertinimą bei akreditavimą; sistema paremta tarptautiniais kokybės užtikrinimo standartais.

nustatytus minimalius reikalavimus kokybei ir kaip galėtų būti tobulinama. Institucijų bei trumposios pakopos, I ir II pakopos bei profesinių studijų programų išorinį vertinimą teisės aktų nustatyta tvarka organizuoja Centras, kuris, išorinį vertinimą atlikus, priima sprendimą dėl akreditavimo. Teisės aktai aukštosioms mokykloms taip pat suteikia teisę dėl studijų programų/krypčių išorinio vertinimo kreiptis į bet kurią EQAR agentūrą. Nuo 2019 m. pabaigos pasikeitė vertinimo objektų grupavimas, vertinamosios sritys, rodikliai ir kriterijai, vertinimo skalė balais ir akreditavimo laikotarpis.

- Aukštosios mokyklos pasirengimo vykdyti doktorantūros studijas vertinimą, trečios pakopos studijų priežiūrą ir mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklos bei meno vertinimą atlieka LMT. Pirmą tarptautinį palyginamąjį mokslo vertinimą 2018 m. organizavo MOSTA, toliau numatyta, kad šią veiklą vykdys LMT. Savianalizės rengimo metu dar nėra iki galo nustatyta, kokie vertinimai bus atliekami, nes sistema permodeliuojama po 2021 m. Konstitucinio teismo sprendimo.
- Švietimo ir mokslo prieinamumo ir kokybės stebėseną¹⁰ atlieka ŠMSM ir STRATA (anksčiau – MOSTA). Nuo 2019 m. SKVC pavesta atlikti studijų krypčių rodiklių stebėseną.
- Aukštųjų mokyklų, mokslo ir studijų politiką įgyvendinančių institucijų konsultavimą įgyvendina ŠMSM, Centras, STRATA, LMT ir kitos institucijos.
- Prevencinių priemonių vykdymą įgyvendina ŠMSM, SKVC, STRATA, LMT ir kitos institucijos.
- Pagal kompetenciją, studentų ir kitų akademinės bendruomenės narių skundus nagrinėja Akademinės etikos kontrolieriaus tarnyba, taip pat Centras (pagal pasitvirtintą tvarką) ir kitos organizacijos. Be rekomendacijų teikimo numatytas ir poveikio priemonių taikymas (pvz., esant pagrįstiems studentų skundams, ŠMSM gali inicijuoti tikslinius vertinimus studijų programų lygmenyje).
- Kokybės gerinimo skatinimas (per mokymus, išskirtinės kokybės apdovanojimus, pvz., geriausiems mokslininkams, kitas priemones).
- Nuo 2021-11-18, patikslinus MSJ, nustatyta, kad be aukščiau įvardintų priemonių, mokslo ir (arba) meno veiklos ir studijų kokybė taip pat užtikrinama taikant priėmimo į aukštąsias mokyklas sąlygas (nustatyta, kas ir kaip gali būti priimami į aukštojo mokslo studijas – išsilavinimo cenzas, kvalifikacijų tipai, valstybių brandos egzaminų skaičius, įvertinimų aritmetinis vidurkis, studijų vietų skaičiaus nustatymo principai).

Ateityje studijų sistemos stebėsenoje tikėtinas didesnis SKVC vaidmuo, pastarąjį siejant su aukštojo mokslo finansavimo pertvarka ir sutarčių tarp valstybės ir aukštųjų mokyklų įvedimu, priėmus atitinkamas MSJ pataisas. Šiuo metu taip pat vyksta diskusijos dėl nacionalinės absolventų karjeros stebėsenos sistemos sukūrimo ir skirtingų institucijų vaidmens joje.

3.3 ESAMOS IR NAUJOS SKVC VEIKLOS UŽTIKRINANT AUKŠTOJO MOKSLO KOKYBĘ

SKVC vizija – remiantis kompetencija ir partneryste, siekti kartu su pagrindiniais socialiniais dalininkais kurti dinamišką, darnų, veiksmingą, grįstą bendromis vertybėmis Lietuvos ir Europos aukštąjį mokslą, kuris būtų patrauklus ir vertinamas asmenų, organizacijų ir visuomenės. Vykdydamas savo veiklas, SKVC įgyvendina Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatas ir gaires. Vienas iš Centro tikslų yra skatinti Lietuvos aukštojo mokslo kokybę bei kokybės kultūrą ir tokiu būdu prisidėti prie aukštojo mokslo kokybės gerinimo Lietuvoje bei už jos ribų. Šios veiklos yra nuolatinės ir tęstinės, tačiau laikotarpyje nuo praėjusios savianalizės parengimo 2016 m. ir iki šios savianalizės, visoje Lietuvos kokybės užtikrinimo sistemoje įvyko dideli pokyčiai – keitėsi teisės aktai, tvirtinami LRV, ŠMSM ir atitinkamai SKVC lygmeniu, pabaigtos procedūros pagal ankstesnį reglamentavimą ir pradėti naujo tipo vertinimai, taip pat į priekį suplanuoti kiti vertinimai, kurie bus pradėti dar

¹⁰ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e83efbc0989d11e9ae2e9d61b1f977b3/asr>

po kelerių metų. Suaktyvėjo Centro veiklos užsienyje – tiek įsitraukimas į įvairius vystymosi pagalbos projektus, tiek užsienio aukštųjų mokyklų siūlomų programų kokybės vertinimai.

Lietuvoje aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo srityje SKVC atliekamas išorinis vertinimas (tiek *ex-ante*, tiek *ex-post* procedūros) yra viena stambi veiklų grupė. Kitos, mažesnės apimtimi, tačiau taip pat svarbios veiklos susijusios su konsultavimu kokybės gerinimo klausimais, informacijos apie Centro veiklą ir išorinio vertinimo rezultatus viešinu, dalijimusi gerąja patirtimi mokymų ir kitų renginių metu, bendradarbiavimu su skirtingomis tikslinėmis grupėmis aukštojo mokslo reglamentavimo tobulinimo ir kitais aktualiais klausimais. Pastaraisiais trejais metais dialogui su akademinė bendruomene skiriamas didesnis dėmesys – telkiamas neformalus kokybės darbuotojų tinklas, nuolat bendraujama su studentų savivaldos atstovais.

SKVC kaip kokybės užtikrinimo agentūros veiklų įvairovė ir aprėptis 2017-2021 m. išaugo.

Nuo 2017 metų iki 2021 m. pabaigos Centras kaip kokybės užtikrinimo agentūra yra:

- atlikęs 7 aukštųjų mokyklų įvertinimus (*ex-post* instituciniai, 2 pakartotiniai vertinimai 2 universitetuose ir 5 vertinimai naujame cikle – 2 universitetų ir 3 kolegijų);
- parengęs 16 teminių analizių ir apžvalgų;
- atlikęs 193 ketinamų vykdyti studijų programų vertinimus (*ex-ante* programų, įskaitant rezidentūros);
- priėmęs 296 sprendimus dėl vykdomų studijų programų akreditavimo (*ex-post* programų);
- atlikęs 29 studijų kryptių vertinimus ir pagal juos priėmęs 103 sprendimus dėl krypties ir pakopos studijų įvertinimo (*ex-post* studijų kryptių);
- atlikęs vienos užsienio aukštosios mokyklos 5 vykdomų studijų programų vertinimus (*ex-post* programų užsienyje);
- įvertinęs 1 paraišką steigti aukštąją mokyklą (*ex-ante* institucinis);
- organizavęs 5 forumus su studentų organizacijomis;
- organizavęs 5 renginius aukštųjų mokyklų darbuotojams, atsakingiems už vidinį kokybės užtikrinimą (taip vadinamus kokybininkų forumus);
- organizavęs 4 tarptautines konferencijas (kiekvienoje – bent 90 dalyvių);
- organizavęs 20 individualių konsultacijų aukštosioms mokykloms apie institucinį vertinimą;
- organizavęs daugiau nei 10 mokymų ekspertams iš užsienio (tiek atliekantiems institucinius, tiek studijų programų ir kryptių vertinimus), 6 mokymus ekspertams iš Lietuvos, 3 mokymus studentams ekspertams;
- organizavęs 13 seminarų tiek programų, tiek studijų kryptių savianalizių suvestinių rengėjams;
- taip pat organizavęs 2 paskesnės veiklos seminarus aukštųjų mokyklų atstovams ir 2 paskesnės veiklos vizitus į aukštąsias mokyklas.

Pažymėtina, kad 2017 m. buvo baigiamas aukštųjų mokyklos veiklos vertinimo (*ex-post* institucinio vertinimo) pirmasis ciklas bei vykdomų studijų programų vertinimas (*ex-post* programų vertinimas) ir pradėta rengtis antrajam aukštųjų mokyklų vertinimo ciklui (*ex-post* instituciniam vertinimui) bei perėjimui nuo studijų programų prie studijų kryptių vertinimo (*ex-post* studijų kryptių vertinimo). 2017-2019 m. laikotarpiu vertinimų sumažėjo, nes vyko intensyvus darbas su Ministerija, aukštųjų mokyklų atstovais rengiant naujas institucinio vertinimo bei studijų kryptių vertinimo tvarkas bei metodikas. Svarbu, jog tiek studijų programų vertinimo atveju, tiek institucinio vertinimo atveju mažesnis įvykdytų procedūrų skaičius anaiptol nereiškė mažesnio darbo krūvio darbuotojams, kadangi, tuo laiku, kai nebuvo koordinuojamas ekspertų grupių darbas ir vizitai, buvo organizuojami paskesnės veiklos susitikimai, atliekamos teminės analizės ir apžvalgos, rengiamos ir derinamos naujos išorinio vertinimo tvarkos bei metodikos, taip pat koordinuojamas studijų kryptių aprašų rengimas.

Vertinimai, kuriuos Centras atlieka Lietuvoje

- Aukštųjų mokyklų steigimo paraiškų vertinimas (toliau – ex-ante institucinis vertinimas) organizuojamas, kai fizinių ar juridinių asmenų iniciatyva kuriamos naujos aukštosios mokyklos ar užsienio šalių aukštųjų mokyklų filialai Lietuvoje, jiems siekiant gauti leidimą vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą. Vertinimas pagal 6 kriterijų grupes pradedamas nuo ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo, ir, esant teigiamiems jų rezultatams, pereinama prie likusių 5 paraiškos dalių nagrinėjimo [1] universitete ketinamų atlikti tarptautinio lygio fundamentinių ir taikomųjų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir (arba) ketinamo plėtoti profesionalaus meno, kolegijoje ketinamų vykdyti taikomųjų mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir (arba) profesionalaus meno aprašymo; 2) numatomo veiklos finansavimo ir įsipareigojimų studentams užtikrinimo; 3) turimų ir numatomų materialijų išteklių studijų ir mokslo (arba) meno veiklai vykdyti; 4) studijų ir su studijomis susijusios veiklos vykdymui ketinamų įdarbinti dėstytojų ir kitų darbuotojų sąrašo ir kvalifikacijos aprašymo bei šių asmenų raštu pateiktų ketinimų ar įsipareigojimai dalyvauti studijų ir su studijomis susijusioje veikloje; 5) vidinės kokybės užtikrinimo sistemos aprašymo). Nauja vertinimo tvarka LRV nutarimu Nr. 642 nustatyta 2017-07-26. Vertinimas atliekamas pasitelkiant vietos ekspertus. Nors su Centru nuolat konsultuojasi įvairūs suinteresuotieji asmenys (tiek vietiniai, tiek ir iš užsienio), ketinantys įsteigti privačią aukštąją mokyklą Lietuvoje, realiai pateiktų paraiškų buvo nedaug – per pastarąjį 5 m. laikotarpį atliktas vienas toks vertinimas (2019 m.). Teisės aktais Centru suteikta išskirtinė prerogatyva organizuoti šio tipo vertinimą, kita EQAR registruota agentūra to atlikti negalėtų.
- Išorinis ketinamų vykdyti studijų programų vertinimas ir akreditavimas (toliau – ex-ante programų vertinimas) – šio vertinimo tikslai yra įvertinti aukštosios mokyklos pasirengimą pradėti vykdyti studijų programą, jos atitikimą teisės aktų reikalavimams, Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatoms, sudaryti prielaidas tobulinti studijų programą bei kurti kokybės kultūrą. Taikoma trumpojo ciklo, pirmos ir antros pakopos studijų programoms. Apima 7 vertinamąsias sritis [1] studijų tikslus, rezultatus ir turinį; 2) mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajas; 3) studentų priėmimą ir paramą; 4) studijavimą, studijų pasiekimus ir absolventų užimtumą; 5) dėstytojus; 6) studijų materialiuosius išteklius; 7) studijų kokybės valdymą ir viešinimą] ir atitinkamai su jomis susietus 22 rodiklius. Atliekamas pasitelkiant vietos ekspertus; tik labai retais atvejais, aukštųjų mokyklų prašymu, vykdomas su užsienio ekspertais. Šie vertinimai vykdomi kiekvienais metais, pagal poreikį – kiek aukštosios mokyklos kreipiasi į Centrą; vertinimo krūvis metai po metų išlieka panašus, skaičiuojamas keliomis dešimtėmis. Pagal naują metodiką šie vertinimai atliekami nuo 2020 m. Šio tipo vertinimą gali atlikti SKVC arba kita į EQAR įtraukta agentūra (kol kas buvo vienas toks atvejis dėl jungtinės EU-Conexus programos, teikiamos į Europos universitetų iniciatyvos aljansą susibūrusių aukštųjų mokyklų iš 6 šalių, įskaitant Lietuvą).
- Ketinamų vykdyti rezidentūros studijų programų vertinimas ir akreditavimas (toliau – ex-ante rezidentūros programų vertinimas) apima 5 vertinamąsias sritis: 1) Rezidentūros studijų tikslai, rezultatai ir turinys; 2) studijų eiga ir pasiekimų vertinimas; 3) studijų personalas; 4) materialieji ištekliai; 5) studijų valdymas ir viešinimas ir su jomis susietus 19 rodiklių. Pradėtas organizuoti 2020 m., kol kas atlikti vertinimai skaičiuojami vienetais. Atliekamas vietos ekspertų. Šio tipo vertinimą gali atlikti tik SKVC. Ligšiol Centras yra atlikęs keletą tokio tipo vertinimų.
- Aukštųjų mokyklų ir užsienio valstybių aukštųjų mokyklų filialų išorinis vertinimas ir akreditavimas (toliau – ex-post AM institucinis vertinimas) turi kelis tikslus – remiantis išorinio vertinimo išvadomis nustatyti aukštosios mokyklos veiklos kokybę, sukurti prielaidas aukštosios mokyklos veiklai gerinti, skatinti jos kokybės kultūrą, informuoti steigėjus, akademinę bendruomenę ir visuomenę apie aukštosios mokyklos veiklos kokybę. AM veikla vertinama pagal 4 vertinamąsias sritis [1] valdymas; 2) kokybės užtikrinimas; 3) studijų ir mokslo (meno) veikla; 4) poveikis regionų ir visos šalies raidai] ir su jais susietais 10 rodiklių. Atliekamas ne rečiau kaip kas 7 metai, mišrių ekspertų grupių (įtraukiant vietinius ir iš užsienio). Centru suteikta išskirtinė prerogatyva organizuoti šio tipo vertinimą. Pagal

naują metodiką šie vertinimai atliekami nuo 2020 m., kol kas užbaigtos procedūros skaičiuojamos vienetais.

- Aukštosios mokyklos egzilyje veiklos vertinimas (toliau – ex-post egzilio AM institucinis vertinimas) yra skirtas Lietuvoje prieglobstį nuo politinio persekiojimo radusioms privačioms aukštosioms mokykloms. Jų vertinamosios sritys yra keturios, SKVC turi atsakomybę už pirmas tris: 1) valdymas, 2) kokybės užtikrinimas, 3) studijų ir mokslo (meno) veikla, 4) poveikis kilmės šaliai ir regionui (yra analizuojamas atskirai, tai atlieka Užsienio reikalų ministerija); iš viso taikomi 9 rodikliai. Į šį vertinimą turi būti įtraukiami ekspertai iš užsienio valstybių. Šiuo metu egzilio sąlygomis veikiančios aukštosios mokyklos statusą turi viena aukštoji mokykla – Europos humanitarinis universitetas (įsteigtas ir toks statusas suteiktas 2019 m.), jo išorinis vertinimas dar nėra suplanuotas. Centrai suteikta išskirtinė prerogatyva organizuoti šio tipo vertinimą.
- Išorinis vykdomų studijų kryptių vertinimas ir akreditavimas (toliau – ex-post kryptių vertinimas) – vykdomas tikslu įvertinti studijų programos(-ų) pagal kryptis ir pakopas vykdymo kokybę, jos atitikimą teisės aktų reikalavimams, Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatomis, aukštųjų mokyklų įsipareigojimams, sudaryti prielaidas tobulinti studijų programą, kurti kokybės kultūrą. Studijų kryptių akreditavimas atliekamas įvertinus pagal 7 sritis [1]studijų tikslus, rezultatus ir turinį; 2) mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajas; 3) studentų priėmimą ir paramą; 4) studijavimą, studijų pasiekimus ir absolventų užimtumą; 5) dėstytojus; 6) studijų materialiuosius išteklius; 7) studijų kokybės valdymą ir viešinimą] ir su jomis susietus 24 rodiklius. Atliekamas ne rečiau kaip kartą per 7 metus. Šio tipo vertinimą gali atlikti SKVC arba kita EQAR pripažinta agentūra. SKVC koordinuojant šias procedūras, į vertinimą įtraukiami ekspertai iš užsienio valstybių, beveik visos procedūros yra tarptautinės (išskyrus lietuvių gestų kalbą). Pagal naują metodiką šie vertinimai atliekami nuo 2020 m., atliktų vertinimų skaičiuojama dešimtimis.
- Rezidentūros studijų išorinio vertinimas (toliau – ex-post rezidentūros vertinimas) – Medicinos rezidentūros studijų ir odontologijos rezidentūros studijos akredituojamos įvertinus pagal 5 sritis [1]studijų tikslus, rezultatus ir turinį; 2) studijų eigą ir pasiekimų vertinimą; 3) studijų personalą; 4) rezidentūros studijų materialiuosius išteklius; 5) studijų valdymą ir viešinimą] ir su jais susietus 24 rodiklius]. Šiuo metu nevykdomas, numatyta pradėti 2023 m. I pusmetį nuo veterinarijos rezidentūros vertinimo. Tuo tarpu medicinos rezidentūros vertinimas, po konsultacijų su suinteresuotomis šalimis, atidėtas dar tolimesnei ateičiai, kai pagal pakopinių kompetencijų modelį bus pertvarkytos visos rezidentūros studijos abejuose medikus rengiančiuose universitetuose. Numatyta, kad bus atliekamas ne rečiau kaip kartą per 7 metus. Šio tipo vertinimą ir akreditavimą pavesta atlikti tik SKVC.

Vertinimai, kuriuos Centras atlieka užsienyje

- Aukštųjų mokyklų veiklos išorinis vertinimas (ex-post AM institucinis vertinimas užsienyje) – užsienyje veikiančių aukštųjų mokyklų vertinimas pagal keturias vertinamąsias sritis, apimant 1) strateginį valdymą, 2) studijas ir mokymąsi visą gyvenimą 3) mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą ir/ar meno veiklą bei 4) poveikį regionų ir visos šalies raidai. Į šį vertinimą įtraukiami ekspertai iš užsienio valstybių, visos procedūros yra tarptautinės. Per pastaruosius 5 metus, tokie vertinimai užsienyje nevykdyti. Ši metodika vertinamuoju laikotarpiu nekeista, išlieka tokia pati, kaip ir buvo praėjusio ENQA vertinimo metu, todėl laikoma, kad visiškai atitinka ESG reikalavimus.
- Vykdomų studijų programų vertinimas užsienyje (ex-post programų vertinimas užsienyje) – šio vertinimo tikslai yra įvertinti studijų programos vykdymo kokybę, jos atitikimą teisės aktų reikalavimams, Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatomis, aukštųjų mokyklų įsipareigojimams, sudaryti prielaidas tobulinti studijų programą, kurti kokybės kultūrą. Studijų programų vertinimas atliekamas įvertinus 1) programos tikslą ir numatomus studijų rezultatus, 2) programos sandarą, 3)

personalą, 4) materialiuosius išteklius, 5) studijų eigą ir jos vertinimą, 6) programos vadybą. Šios 6 vertinamosios sritys gali būti papildytos kitomis ir papildomais kriterijais, kurie aktualūs aukštajai mokyklai pagal jos nacionalinį reglamentavimą. Ši metodika vertinamuoju laikotarpiu nekeista, išlieka tokia pati, kaip ir buvo praėjusio ENQA vertinimo metu, todėl laikoma, kad visiškai atitinka ESG reikalavimus. Užsienio aukštųjų mokyklų kreipimais į Centrą dėl vertinimo suaktyvėjo 2019-2021 m., visgi ir jų atlikta vienetai. Per 2017-2021 m. laikotarpį Centras atliko 5 studijų programų vertinimą užsienyje (visais atvejais – Ukrainoje).

Kitos Centro kaip kokybės užtikrinimo agentūros veiklos

- Kasmetinė studijų kryptių stebėsena – naujas elementas lietuviškoje išorinio kokybės užtikrinimo sistemoje, įvestas 2018 m., pirmąkart atliktas 2020 m. Centras atlieka krypties studijų 7 rodiklių kasmetinę analizę, vadovaujantis Švietimo valdymo informacinėje sistemoje (toliau – ŠVIS) viešai skelbiamais duomenimis. Ženklys nuokrypiai gali lemti tai, kad SKVC teikimu Ministerija inicijuos neeilinį išorinį ekspertinį studijų krypties vertinimą.
- Konsultavimas dėl teisės aktų taikymo ir vertinimo procedūrų atlikimo – SKVC nuolat konsultuoja aukštąsias mokyklas ir visus suinteresuotus asmenis dėl vertinimo procedūrų (elektroniniu paštu, telefonu, atvykus – iki prasidedant pandemijai, o jos metu – video konferencijose) ir kitais aktualiais klausimais. Centro atstovai taip pat dalyvauja televizijos ar radijo laidose, duoda interviu žurnalistams aukštojo mokslo ir jo kokybės gerinimo, tarptautiškumo temomis. Centras nepropaguoja konkrečių komercinių produktų ar kokybės sistemų (kaip pvz., ISO, EFQM, LEAN, Bendrasis vertinimo modelis ir pan.) ir nesūlo individualių vadovybinių ar vadybinių sprendimų, komercinės žiniasklaidos (tiek užsienio, tiek Lietuvos) sudaromais reitingais SKVC taip pat nesivadovauja. Veiklos gerinimo rekomendacijos pateikiamos apibendrinta forma, jų šaltinis yra išorinio vertinimo rezultatai, Centro atliekamos analizės, užsienio šalių patirtis. Vienintelis Centro siūlomas instrumentas yra ESG.
- SKVC kaip forumas dalintis gerąja patirtimi ir dalyvavimas tarptautinėje erdvėje – SKVC organizuoja įvairius mokymus, seminarus, diskusijas ir konferencijas, kurių metu dalijamasi gerąja patirtimi bei žiniomis, aptariamos išskylančios problemos, pristatoma užsienio šalių praktika kviečiantis tarptautinius lektorius bei dalyvius ne tik iš Lietuvos, bet ir iš kitų valstybių. Organizacijos darbuotojai dalyvauja tarptautiniuose projektuose, susijusiuose su studijų kokybės užtikrinimu (pvz., pagal Erasmus+, Dvynių programą), įvairiose tarptautinėse darbo grupėse (pvz., dėl mikrokredencialų). [žr. plačiau prie Tarptautinių ryšių].
- Analitinė veikla ir siūlymai studijų kokybei gerinti, dalyvavimas teisėkūros procese – SKVC nuolat renka įvairius statistinius duomenis, po vertinimų atlieka analizes ir apžvalgas, dalyvauja įvairiose tiek nacionalinėse, tiek tarptautinėse darbo grupėse dėl studijų kokybės ir teikia siūlymus studijų kokybei gerinti. Surinkta informacija bei siūlymai pristatomi įvairioms suinteresuotoms šalims bei aukštojo mokslo politiką formuojančioms institucijoms. Centras taip pat aktyviai dalyvauja nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių aukštąjį mokslą kūrime ir tobulinime (pvz., įgyvendinant projektą „Studijas reglamentuojančių aprašų sistemos plėtra“ (SKAR-3) atnaujinami arba kuriami skirtingų kryptių aprašai, kuriais vadovaujasi aukštosios mokyklos rengdamos ir tobulindamos studijų programas, o ekspertai – jas vertindami), darbuotojai įtraukiami į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ar kitų institucijų įvairias darbo grupes, nuolat dalyvaujama neformaliose konsultacijose dėl teisės aktų tobulinimo.
- Komunikacija ir bendradarbiavimas su skirtingomis SKVC tikslinėmis grupėmis, visuomenės supažindinimas su vertinimo rezultatais – teikiamos tiek individualios konsultacijos, tiek dalijamasi turima informacija bei gerąja patirtimi apie kokybės užtikrinimą mokymuose, seminaruose, konferencijose (pvz., kasmetinėje parodoje „Studijos ir karjera“), taip pat bendraujant su moksleiviais,

studentų, mokytojų ir kitomis organizacijomis. Kadangi informacija apie aukštųjų mokyklų veiklą yra naudinga būsimiems ir esamiems studentams, taip pat absolventams, kitoms suinteresuotoms šalims bei visuomenei, siekiama apie SKVC veiklos rezultatus bei sukauptas žinias informuoti kuo platesnę suinteresuotųjų asmenų dalį, todėl visos ekspertų parengtos vertinimo išvados viešinamos SKVC tinklapyje, siunčiami naujienlaiškiai. Naudojant įvairius informacijos sklaidos kanalus bei priemones, nuolat palaikomas ryšys su studentų organizacijomis, mokyklomis, užsienio bendruomenėmis, susijusiomis valdžios institucijomis bei verslo struktūromis. Pastaruoju metu išskirta dar viena tikslinė auditorija – tai kitų šalių kokybės užtikrinimo agentūros. Jas pasiekiame dalindamiesi žinutėmis per ENQA, CEENQA, INQAAHE naujienlaiškius.

Šiuo metu Seime yra įregistruoti pasiūlymai ir MSĮ keitimo projektas¹¹ dėl naujo aukštųjų mokyklų finansavimo modelio galimai turės įtakos ir Centro veiklai ateityje. Numatyta, kad mokslo ir studijų institucijų studijų institucijų finansavimas bus susietas su jų veiklos pasiekimų vertinimu, kuris bus atliekamas pagal šešis formalius kriterijus, apimant 1) studijų rezultatyvumą; 2) studijų tarptautiškumą; 3) studentų įdarbinimą į mokslo, meno ir studijų veiklas; 4) absolventų karjeros sėkmingumą; 5) studijų prieinamumą; 6) mokslo ir studijų institucijų lėšas, gautas iš ūkio subjektų, nevyriausybinų organizacijų ir fizinių asmenų už užsakymus studijoms ir pagal paramos sutartis studijų veiklai vykdyti. Pagal projektą deleguota, kad mokslo ir studijų institucijų studijų veiklos pasiekimų vertinimo kriterijų svorio koeficientus tvirtins Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, įvertinusi Lietuvos mokslo tarybos ir SKVC siūlymus. Taip pat pasisakyta, kad studijų veiklos pasiekimų vertinimą Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka atliks Centras.

Tarptautiniai ryšiai ir projektai

Tarptautiškumą Centras traktuoja kaip esminį savo veiklos bruožą ir sėkmės prielaidą. SKVC mato save ne tik kaip aktyvų veikėją nacionalinėje ir regioninėje erdvėje, bet ir prisidedantį prie aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo Europoje. Todėl nuo pat įkūrimo Centras aktyviai dalyvauja tarptautinių organizacijų veikloje ir tai pasireiškia naryste 5-ioose tarptautiniuose tinkluose – CEENQA, ENQA, INQAAHE, taip pat ENIC ir NARIC – tiek jų veiklose per įvairius projektus ir darbo grupes, tiek valdyme ir tai atspindi, kad tarptautiniam dalyvavimui skiriamas didelis dėmesys ir organizacija turi pajėgumų tai daryti. Narystė tinkluose ir profesiniai ryšiai taip pat padeda pritraukti į vertinimus, paskesnę veiklą ir renginius kompetentingus ekspertus iš daugelio užsienio šalių, kas svarbu puoselėjant Lietuvos aukštojo mokslo konkurencingumą, atvirumą, bendradarbiavimo ryšius EAME.

EK užsakymu 2018 m. atliktoje studijoje tikslu įvertinti kokybės užtikrinimo sistemų ES šalyse narėse įgyvendinimo progresą ir bendradarbiavimą¹² pažymėta, jog SKVC pagal įsitiklinimo parametrus tuo metu buvo tarp pirmiausių 10-ies ES narių ir užėmė trečią vietą.

SKVC kaip organizacija yra plačiai įsitiklinusi, jos darbuotojai yra pripažinti savo srities ekspertai, aktyvūs tarptautinėje erdvėje.

ENQA veikloje Centras dalyvauja nuo 2000 m., iš pradžių kaip asocijuotas narys, o nuo 2012 m. – kaip visateisis narys, tam yra teikiamas prioritetas ir įsitraukimo formos yra įvairios, pvz., 2013 m. Lietuvoje organizuota ENQA narių generalinė asamblėja, Centro buvę ir esami vadovai ėjo įvairias pareigas – buvo ENQA Taryboje, ne kartą dirbo kaip ekspertai, kalbėjo renginiuose, moderavo diskusijas, vedė ekspertų mokymus. Centro direktoriaus pareigas ėjusi Nora Skaburskienė buvo ENQA Tarybos narė (2017-2018), turėjo kokybės užtikrinimo agentūrų vertinimo patirties, kviesta kalbėti įvairiuose tarptautiniuose renginiuose. Trys SKVC darbuotojai – buvusi

¹¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/bc8954303cb011ec99bbc1b08701c7f8?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=3ffde6fc-3fda-4a25-a05f-2b7edaa2ed92>

¹² PPMI, Austrian Institute of Technology, Lukas Bischof Hochschulberatung „Study to evaluate the progress on quality assurance systems in the area of higher education in the Member States and on cooperation activities at European level Final report“, 117 psl. http://publications.europa.eu/resource/cellar/80cf98f3-1e01-11e9-8d04-01aa75ed71a1.0001.01/DOC_1

direktorė Nora Skaburskienė, dabartinis Centro direktorius Almantas Šerpatauskas ir Direktorius pavaduotoja Aurelija Valeikienė – yra ENQA apmokyty ekspertų duomenų bazėje, dalyvauja kitų EAME kokybės užtikrinimo agentūrų išoriniuose vertinimuose ir ekspertų mokymuose. SKVC atstovė Aurelija Valeikienė buvo įsitraukusi į ENQA darbo grupę, skirtą vidiniam kokybės užtikrinimui to, kaip ENQA koordinuoja agentūrų vertinimus (2015-2018), o nuo 2021 m. iki 2023 m. ji dirba ENQA Agentūrų vertinimo komitete¹³; 2015-2018 m. laikotarpiu ji buvo Bolonijos sekretoriato sudarytos darbo grupės dėl pagalbos Baltarusijai integruotis į EAME narė; šiuo metu dalyvauja projektuose ir konsultacijose dėl mikrokredencialų kokybės užtikrinimo ir pripažinimo. Centro direktorius Almantas Šerpatauskas buvo latvių kokybės agentūros AIKA tarybos nariu (2017-2019), o nuo 2021 m. kovo mėn. yra ENQA nominuotas narys Ukrainos nacionalinės aukštojo mokslo kokybės vertinimo agentūros (NAQA) narių atrankos komiteto narys, taip pat dalyvauja Bolonijos proceso kolegų savitarpio pagalbos grupės dėl kokybės užtikrinimo darbe. Centro Teisės ir bendrųjų reikalų skyriaus vedėja Ieva Vaiciukevičienė buvo Europos Tarybos kuruojamos ETINED platformos dėl etikos, skaidrumo ir sąžiningumo švietime narė (2016-2020) ir yra kazachų kokybės agentūros IQAA akreditavimo tarybos narė (nuo 2019 m.). Kvalifikacijų vertinimo skyriaus patarėja Kristina Sutkutė dalyvavo Globalios pripažinimo konvencijos rengime, yra daugelio tarptautinių projektų dalyvė, esmingai prisidėjusi prie LIREQA rekomendacijų parengimo.

ENQA darbo grupės dėl kokybės užtikrinimo ir pripažinimo, veikusios 2015-2017¹⁴ pagrindu, SKVC sutelkė ir 2016-2019 m. koordinavo LIREQA projekto konsorciumą iš 12-os partnerių. Pagrindinis LIREQA projekto rezultatas – rekomendacijų rinkinys¹⁵, susiejantis kokybės užtikrinimo ir kvalifikacijų pripažinimo veiklas (taigi ir dvi pagrindines Centro funkcijas), atliepiančias ESG 1.4 lūkesčius. Tai rekomendacijos aukštosios mokykloms, kokybės vertinimo agentūroms, ENIC/NARIC centrams ir kitiems partneriams. Taip Centras išnaudoja savo kaip multifunkcinės organizacijos privalumus, nes leidžia veikti keliuose srityse ir kurti aktualias naujoves. LIREQA rekomendacijų kūrimo dalyvavo platus organizacijų, įskaitant ENIC/NARIC centrus, kokybės agentūras, tarptautines organizacijas (ENQA, EUA, ESU) ir tai yra labai inovatyvus produktas. Ligšiol pastebima, kad daugelis kokybės agentūrų susiduria su sunkumais dėl ESG 1.4 nuostatų įgyvendinimo, o LIREQA rekomendacijos siūlo praktinius sprendimus, kurie yra pakankamai detalūs, bet ir tinkamo bendrumo lygio, kad galėtų būti plačiai taikomi.

2016 – 2019 m. Centras kaip partneris dirbo ESF remiamame projekte, kuris buvo skirtas sustiprinti Latvijos kokybės užtikrinimo agentūrą AIKA ir padėti jai pasirengti ENQA vertinimui bei tenkinti EQAR registruotos agentūros kriterijus. SKVC padedant, šis tikslas buvo sėkmingai pasiektas.

2018 – 2020 m. Centro atstovai prisidėjo prie kolegų iš Prancūzijos CIEP (dabartinis pavadinimas – France Éducation international) koordinuoto Dvynių programos projekto Azerbaidžane, siekiant sustiprinti šios šalies aukštojo mokslo sistemą, kad ji atitiktų EAME šalių prisiimtus bendrus įsipareigojimus.

2020 – 2022 m. Centras yra EQAR koordinuojamo DEQAR CONNECT projekto¹⁶ konsorciumo narys. SKVC kaip kokybės agentūra įsipareigojo DEQAR duomenų bazėje pateikti išorinių kokybės vertinimų (institucinio, studijų programų, studijų kryptių) ekspertines išvadas. Tuo tikslu buvo atnaujinti Studijų programų, mokymo programų ir kvalifikacijų registro (SMPKR) bei Švietimo ir mokslo institucijų registro (ŠMIR) nuostatai, kuriamos sąsajos tarp SMPKR, SKVC tinklapyje ir DEQAR (angl. *Database of External Quality Assurance Results*), kad šiuose registruose bei SKVC tinklapyje suvesti duomenys apie studijų programų, kryptių studijų bei institucinį

Skaičiuojant nuo 1995 m., Centras koordinavo 23 projektus ir buvo partneris 36-iose projektuose, kuriuos finansavo Europos Komisija, Europos socialinis fondas, užsienio šalių vyriausybės, kiti fondai ir Lietuvos valstybės biudžetas.

¹³ <https://www.enqa.eu/agency-review-committee/>

¹⁴ <https://www.enqa.eu/working-groups/>

¹⁵ <https://www.skvc.lt/default/lt/projektai/uzbaigti-projektai#LIREQA>

¹⁶ <https://www.skvc.lt/default/lt/projektai/vykdomi-projektai#DEQAR>

vertinimą būtų atspindimi DEQAR. 2021 m. gruodžio mėn. duomenimis, į DEQAR yra pateikta virš 1400 vertinimo išvadų.

Tarptautinio SMART-QUAL projekto¹⁷ (2020-2022) tikslas – remti aukštąsias mokyklas įgyvendinant veiksmingą vidinę kokybės vadybos sistemą. To siekiama apibrėžiant bendrą kokybės rodiklių grupę, skirtą matuoti, stebėti ir vertinti pagrindinius aukštųjų mokyklų procesus (studijas ir dėstymą; mokslinius tyrimus; poveikį visuomenei). Šie rodikliai turėtų apimti skirtingus aukštųjų mokyklų sprendimų priėmimo lygius (strateginius, taktinius ir operatyvinius) ir apibrėžti institucijų vidines kokybės valdymo sistemas. Projekto partneriai yra A3ES, AQU Catalunya ir keletas aukštųjų mokyklų bei kitų organizacijų.

2021–2022 m. SKVC prisidės prie Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo nuostatų įdiegimo užsienyje, organizuodamas mokymus vidinio ir išorinio kokybės užtikrinimo tematika trims Alžyro aukštosios mokykloms (Nacionalinei aukštojo mokslo Agronomijos mokyklai [Ecole Nationale Supérieure d'Agronomie d'Alger, ENSA], Nacionalinei Hidraulikos aukštojo mokslo mokyklai [Ecole Nationale Supérieure d'Hydraulique, Blida, ENSH] ir Nacionalinei aukštojo mokslo Biotechnologijos mokyklai (Ecole Nationale Supérieure de Biotechnologie Taoufik Khaznadar, ENSB)), bei atlikdamas Nacionalinės aukštojo mokslo Agronomijos mokyklos (Ecole Nationale Supérieure d'Agronomie d'Alger, ENSA) pilotinį išorinį vertinimą. Šios veiklos įgyvendinamos pagal atlygintinų paslaugų sutartį, sudarytą su Vytauto Didžiojo universitetu, kuris yra Erasmus+ programos finansuojamo projekto „Alžyro žemės ūkio ir biosistemų inžinerijos aukštųjų mokyklų vidaus kokybės užtikrinimo sistema“ koordinatorius. Paslaugoms suteikti bus pasitelkti ekspertai iš Lietuvos ir užsienio valstybių. Projekto rezultatai nebus naudojami akreditavimui ir kitų teisinių pasekmių nesukels, bet aukštojo mokslo ir kokybės užtikrinimo politikos formuotojams Alžyre bus patiekta atitinkamos rekomendacijos.

Laikotarpyje nuo 2021 m. pabaigos iki 2023 m. pabaigos SKVC yra ES Dvynių programos projekto „Tolesnė parama įgyvendinant nacionalinę kvalifikacijų sąrangą“¹⁸ Šiaurės Makedonijoje partneris (Prancūzijos, Slovėnijos ir Lietuvos organizacijų konsorciumui vadovauja Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerija). Keturi Centro darbuotojai įsitrauks į tarptautines komandas kaip trumpų misijų ekspertai dėl kokybės užtikrinimo, kvalifikacijų sandaros ir kvalifikacijų pripažinimo gerinimo.

Kaip minėta, tarptautinį bendradarbiavimą Centras plėtoja per narystes tarptautiniuose kokybės profesionalų tinkluose – ENQA, EQAR, CEENQA, INQAAHE, taip pat dalyvavimą jungtiniuose projektuose bei partnerystę su kitų šalių analogiškais organizacijomis. Išskirtina komunikacija su artimiausiais Baltijos kaimynais – Latvijos (AIKA) ir Estijos (EKKA) kokybės agentūromis, keičiantis patirtimi kasmetiniuose susitikimuose, teikiant ekspertų kandidatūras, dalyvaujant bendruose projektuose ir kt. Deja, paskutinis fizinis susitikimas buvo SKVC organizuotas Lietuvoje 2019 m., o dėl pandemijos 2020 m. susitikimas persikėlė į virtualią erdvę; tuo tarpu 2021 m. jo iš viso atsisakyta, tikintis, pagerėjus situacijai, 2022 m. vėl surengti fizinį susitikimą. Per pastaruosius penkerius metus vyko intensyvesnis bendradarbiavimas ir su Šiaurės Europos šalių kokybės agentūromis (NOQA tinklu), dalyvaujant bendruose kas dvejus metus organizuojamuose susitikimuose, vykstant tikslinių vizitų siekiant aptarti aktualius klausimus, taip pat per Šiaurės Šalių ministrų tarybos remiamą tinklaveikos viešajame administravime programą.

SKVC yra sudaręs dvišales bendradarbiavimo sutartis su 10 kokybės užtikrinimo agentūrų Europos aukštojo mokslo erdvėje. Pažymėtina, kad ne visi dvišaliai ryšiai apspręsti ir apsiriboja šiomis sutartimis, vyksta ir daugiau veiklų. Pavyzdžiui, 2016-2021 m. esame priėmę vizituojančias delegacijas iš Alžyro, Azerbaidžano, Ukrainos, nuotoliniuose susitikimuose bendravome su atitinkamai dalyvavę renginiuose su Indonezijos, Kambodžos, Sakartvelo atstovais. Geranoriškai reaguojame į visų agentūrų kvietimus pasiūlyti ekspertus vertinimams.

¹⁷ <https://www.skvc.lt/default/lt/projektai/vykdomi-projektai#SMART-QUAL>

¹⁸ <https://www.skvc.lt/default/lt/projektai/vykdomi-projektai#ES%20Dvyni%C5%B3%20programos%20projektas%20E2%80%9ETolesn%C4%97%20parama%20C4%AFgyvendinant%20nacionalin%C4%99%20kvalifikacij%C5%B3%20s%C4%85rang%C4%85%E2%80%9D%20C5%A0iaur%C4%97s%20Makedonijoje>

SKVC imasi platesnės lyderystės Europoje, todėl iniciavo dialogą su EQAR ir ENQA bei Pasaulinės medicinos švietimo federacijos (angl. World Federation for Medical Education, WFME) ir JAV Nacionalinio užsienio medicinos švietimo ir akreditavimo komiteto (angl. National Committee on Foreign Medical Education and Accreditation, NCFMEA) atstovais, siekiant Europinių kokybės agentūrų pripažinimo pasauliniu mastu ir Šiaurės Amerikoje. Deja, keletą pastarųjų metų vykusios konsultacijos norimo rezultato nedavė. Atsižvelgiant į tai, Centras planuoja pateikti paraiškas ir praeiti papildomas patikros procedūras, siekiant tapti WFME akredituota kokybės agentūra, taip pat gauti NCFMEA pripažinimą. Šis SKVC pripažinimas leis Centrai, atliekant išorinį vertinimą, teikti Lietuvos universitetams, vykdančioms medicinos studijas, papildomą kokybės žymą. Tai savo ruožtu padės šioms aukštosios mokykloms būti globaliai konkurencingomis ir patraukliomis užsienio studentams, besirenkantiems medicinos studijas Lietuvoje ir Lietuvos medicinos studijų absolventams, siekiantiems toliau praktikuoti JAV ir Kanadoje bei vykdyti tyrimų veiklas.

SKVC tarptautiškumą nuosekliai plėtoja vykdydamas pagrindines savo kaip kokybės agentūros veiklas: akademikė iš užsienio dalyvauja Centro Tarybos veikloje, daugiau nei 90 proc. sudaromų vertintojų grupių yra tarptautinės, į kurias įtraukiami tiek užsienio, tiek ir Lietuvos ekspertai bei studentų atstovai. Savo sričių žinovai iš užsienio taip pat kasmet kviečiami dalyvauti įvairiuose Centro organizuojamose konferencijose, žemiau pateikiama informacija apie tai.

- 2017-06-13 Centras organizavo seminarą tema „Studijų programų tobulinimas studentų teikiamo grįžtamojo ryšio pagrindu“. Jis buvo skirtas aukštųjų mokyklų darbuotojams, atsakingiems už studijų kokybę – studijų programų tobulinimą renkant ir analizuojant studentų teikiamą grįžtamąjį ryšį ir ekspertų pateiktą rekomendacijų įgyvendinimą. Renginyje dr. Karl Ledermüller (Vienos ekonomikos ir verslo universitetas, Austrija) ir Vanja Perovšek (Liublianios universitetas, Slovėnija) su padėjėju Jaka Kovac pristatė dalyviams studentų įsitraukimo į kokybės gerinimą atvejo tyrimo analizę ir supažindino dalyvius su tyrimo, atlikto vertinant studentų grįžtamojo ryšio rinkimą ir naudojimą tobulinant studijų kokybę, rezultatais. Šis seminaras buvo išskirtinio interaktyvaus formato, sulaukė puikių įvertinimų.
- „20 metų po Sorbonos deklaracijos. Bolonijos procesas Lietuvoje ir kitose Europos šalyse“. 2018-06-11 vykęs renginys buvo skirtas aptarti bendras Europines aukštojo mokslo reformas, vykdomas nuo 1999 m. pagal taip vadinamą Bolonijos Procesą, įvertinti pažangą bendrai ir Lietuvos situaciją konkrečiai. Tarp pranešėjų buvo David Crosier (aukštojo mokslo politikos koordinatorius (EACEA) ir vienas Bolonijos proceso pažangos ataskaitos autorių), Dr. Una Strand Viðarsdóttir (Bolonijos Proceso paskesnės veiklos darbo grupės narė ir vyriausioji patarėja Islandijos švietimo, mokslo ir kultūros ministerijoje), Anna Gover (Europos universitetų asociacijos atstovė), Anne Flierman (ENQA tarybos narys). Vėliau vyko apskrito stalo diskusija su Lietuvos aukštojo mokslo socialinių dalininkų atstovais.
- 2018-11-28 Centras organizavo seminarą tema „Kokybės užtikrinimas pokyčių metu“. Renginio metu kalbėta apie kokybės procesų valdymą stambių reformų (institucinių jungimų) laikotarpiu. Jame dalyvavo Dr. Virginijus Lepeška („OVC Consulting“ konsultacinės įmonės steigėjas ir valdybos pirmininkas, konsultavęs įvairias Lietuvos aukštąsias mokyklas strateginio valdymo, pokyčių įgyvendinimo klausimais), Skandinavijos šalių patirtis pristatė ir interaktyvią seminaro dalį vedė doc. dr. Goeran Melin („Technopolis Švedija“). Taip pat kalbėjo dr. Paulius Baltrušaitis (Kauno kolegija, Lietuva), Marcel Tarbier (Europos studentų sąjunga, Vokietija – Švedija), Paulius Baltokas (LAMA BPO, Lietuva). Vėliau vyko panelinė diskusija, dalyvaujant aukštųjų mokyklų atstovams.
- 2019-05-22 surengta konferencija „Akademinių kvalifikacijų pripažinimo ir kokybės užtikrinimo sistemų sujungimas“. Joje pranešimus skaitė Adam Gajek (Europos studentų sąjungos prezidentas, Lenkija), Tia Loukkola (Europos universitetų asociacijos Institucinio vystymo padalinio direktorė, Belgija), Gunnar Vaht (Lisabonos pripažinimo konvencijos komiteto prezidentas, Estija), Caty Duykaerts (ENQA viceprezidentė, Belgija), Bas Wegewijs (Politikos ir konsultacijų padalinio vadovas, Nyderlandų ENIC/NARIC Nuffic), Aurelija Valeikienė, SKVC direktoriaus pavaduotoja ir LIREQA projekto

koordinatorė. Po pietų vyko diskusija apie rekomendacijas aukštosioms mokykloms, kokybės agentūroms ir ENIC/NARIC centrams ir darbas grupėse.

- 2019-12-11 SKVC organizavo tarptautinę konferenciją „Aukštojo mokslo kokybė, atskaitomybė ir skaidrumas“. Renginys buvo skirtas aukštųjų mokyklų vadovams (rektoriams, direktoriams, studijų, tarptautinių ryšių, strateginės plėtros prorektoriams) ir vidurinės grandies administracijai (studijų ir tarptautinių reikalų skyrių vadovams), studentų bei kitų švietimo srities organizacijų atstovams. Pirmoje konferencijoje pranešimus skaitė prof. Modestas Gelbūda (ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto profesorius, Baltijos lyderystės ugdymo instituto įkūrėjas, Lietuva); Dr. Ellen Hazelkorn (Dublino technologijos universiteto profesorė emeritė, aukštojo mokslo politikos tyrėja ir konsultantė, Airija); Dr. Maria Manatos (Aveiro universiteto Socialinių, politinių ir teritorinių mokslų katedros dėstytoja, Aukštojo mokslo politikos tyrimų centro (CIPES) tyrėja, Portugalija); Eigirdas Sarkanai (Lietuvos studentų sąjungos prezidentas, Lietuva); Dr. Thomas Weko (EBPO Švietimo ir įgūdžių direktorato vyresnysis analitikas, Aukštojo mokslo politikos darbo grupės vadovas). Antroje renginio dalyje vyko diskusija, dalyvaujant aukštųjų mokyklų, studentų, Ministerijos, Aukštojo mokslo tarybos ir SKVC atstovams.
- Pirmą nuotolinę tarptautinę konferenciją 2020-12-15 Centras surengė tema „Kokybiškų nuotolinių studijų įgyvendinimas“. Pradžioje pranešimus skaitė užsienio svečiai – Dr. Chris Brink (profesorius emeritas, buvęs Niukaslio universiteto rektorius, Jungtinė Karalystė), Dr. Tony Bates („Tony Bates Associates Ltd“ prezidentas ir vykdantysis direktorius, Kanada), Dr. Piet Van Hove (Antverpeno universiteto Tarptautinių ryšių skyriaus direktorius, Belgija), Ben Walker (Mančesterio metropoliteno universiteto dėstyto akademinis vyr. dėstytojas, Jungtinė Karalystė). Toliau kalbėjo pranešėjai iš Lietuvos – Dr. Airina Volungevičienė (Vytauto Didžiojo universiteto Inovatyvių studijų instituto direktorė), Dr. Loreta Tauginienė (Lietuvos Respublikos Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierė) bei Eigirdas Sarkanai (Lietuvos studentų sąjungos prezidentas). Tradiciškai, vėliau vyko apvalaus stalo diskusija, joje pasisakė aukštųjų mokyklų ir studentų organizacijų atstovai.
- 2021-12-14 įvyko antra nuotolinė tarptautinė konferencija tema „Išorinio kokybės užtikrinimo raida: pamokos ir ateities įžvalgos“. Pirmoje konferencijos dalyje pranešimus padarė Dr. Susanna Karakhanyan (7-oji INQAAHE prezidentė, Armėnija – Jungtiniai Arabų Emyratai), Jakub Grodecki, (Europos studentų sąjungos viceprezidentas, Lenkija); dr. Daniela Cristina Ghițulică (ENQA viceprezidentė, ARACIS viceprezidentė, Rumunija); dr. Don F. Westerheijden (Tventės universiteto Aukštojo mokslo politikos centro (CHEPS) tyrėjas emeritas, Nyderlandai), dr. Eugenijus Stumbrys (Lietuvos mokslo tarybos mokslo politikos ir analizės skyriaus vedėjas), Vytautas Kučinskai (Lietuvos studentų sąjungos prezidentas, SKVC Tarybos narys). Kaip jau įprasta – antroje dalyje – apvalaus stalo diskusijoje kalbėjo aukštojo mokslo socialiniai dalininkai – universitetų, kolegijų, studentų, darbdavių, Ministerijos, LMT, SKVC atstovai.

4. ATITIKTIS EUROPOS AUKŠTOJO MOKSLO ERDVĖS KOKYBĖS UŽTIKRINIMO GAIRIŲ IR NUOSTATŲ 3 DALIES PASIRINKTOMS NUOSTATOMS

4.1 ESG 3.3 NEPRIKLAUSOMUMAS

Nuostata: Agentūros turėtų būti nepriklausomos ir veikti autonomiškai. Jos turi prisiimti visą atsakomybę už savo vykdomą veiklą. Trečiosios šalys negali turėti įtakos jų priimamiems sprendimams.

Gairės:

Autonomiškoms mokslo ir studijų institucijoms reikalingos nepriklausomos agentūros, kaip jų partneriai. Svarstant agentūros nepriklausomumą, yra svarbu:

- Organizacinė nepriklausomybė, kuri pasireiškia per oficialius dokumentus (pavyzdžiui, valstybinius dokumentus, teisės aktus ar organizacijos įstatus), įtvirtinančius agentūros veiklos nepriklausomumą nuo trečiųjų šalių, tokių kaip mokslo ir studijų institucijos, vyriausybės ir kitos dalininkų organizacijos;
- Veiklos nepriklausomumas: agentūros procedūrų ir metodų apibrėžimas ir jų įgyvendinimas, taip pat išorinių ekspertų nominavimas ir paskyrimas yra nepriklausomas nuo trečiųjų šalių, tokių kaip mokslo ir studijų institucijos, vyriausybės ir kiti dalininkai;
- formalių pasekmių nepriklausomumas: kai ekspertai, atstovaujantys atitinkamus dalininkus, ypatingai studentai, dalyvauja kokybės užtikrinimo procesuose, galutiniai kokybės užtikrinimo procesų sprendimai išlieka agentūros atsakomybe.

Kiekvienas, prisidedantis prie agentūros išorinio kokybės užtikrinimo veiklų (pavyzdžiui, kaip ekspertas), yra informuotas, kad nors jis ir gali būti nominuotas trečiosios šalies, jis agentūrai dirba kaip individualus asmuo ir neatstovauja jį nominavusios organizacijos. Nepriklausomumas yra svarbus užtikrinant, kad bet kurios procedūros ir sprendimai būtų pagrįsti išimtinai tik kompetencija.

Organizacinė nepriklausomybė

SKVC yra savarankiška biudžetinė organizacija, įgyvendinanti Lietuvos valstybės mokslo ir studijų politiką savo kompetencijos ribose ir užtikrinanti Lietuvos studijų sistemos suderinamumą su Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatomis. Centras įkurtas 1995-01-24 tuometiniam Švietimo ministrui pasirašius įsakymą dėl SKVC įsteigimo atskiro juridinio asmens teisėmis. Centro Nuostatai yra patvirtinti Švietimo ir mokslo ministro įsakymu, per laikotarpį nuo praėjusio SKVC ENQA vertinimo tikslinti nebuvo.

Nuo 1995 m. Centro pagrindinės veiklos sritys iki šių dienų išliko tos pačios: Centras veikia kaip nacionalinė aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūra ir kaip akademinės informacijos bei užsienyje įgytų kvalifikacijų pripažinimo centras. Atsižvelgiant į teisinę valstybės sąrangą, pavedimas parengti tam tikrą sritį reguliuojančius dokumentus SKVC yra suteikiamas arba LRV, arba ŠMSM patvirtintais teisės aktais. Pagrindiniai SKVC uždaviniai, apibrėžti MSĮ bei organizacijos Nuostatuose yra šie:

- atliekant išorinį vertinimą ir akreditavimą skatinti aukštąsias mokyklas gerinti veiklos kokybę ir puoselėti kokybės kultūrą;

SKVC misija – prisidėti prie studijų kokybės gerinimo per tarpusavio atskaitomybę ir kokybės kultūros puoselėjimą, bei kurti sąlygas laisvam asmenų judėjimui pasaulyje per kvalifikacijų suprantamumo plėtimą ir vertės realizavimą.

- atliekant užsienio kvalifikacijų vertinimą ir pripažinimą, informacijos teikimą, kurti palankias laisvo asmenų judėjimo sąlygas.

Centras nuo 2002 m. yra viešojo administravimo institucija, kuriai taikomas griežtas teisinis reglamentavimas ir kontrolė vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymu, Valstybės tarnybos įstatymu, Biudžeto sandaros įstatymu, Viešųjų pirkimų įstatymu, Valstybinės kalbos įstatymu ir kitais nacionaliniais teisės aktais. Centro vidaus darbo tvarką nustato Darbo reglamentas, atitinkamų skyrių nuostatai ir įvairios tam tikros srities taisyklės, pvz., informacijos saugumo politikos dokumentų paketas, klientų aptarnavimo standartas, supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės ir kt. Taigi, SKVC veiklos pagrindai ir būdai yra aiškiai ir nedviprasmiškai nustatyti.

SKVC veikia kaip nepriklausoma ir autonomiška studijų kokybę vertinanti institucija, kuri prisiima visą atsakomybę už savo vykdomą veiklą ir tos veiklos pasekmes. Institucijos nepriklausomumą demonstruoja: organizacinė nepriklausomybė, veiklos nepriklausomumas, formalių sprendimų priėmimo nepriklausomumas, bendravimo su socialiniais dalininkais tradicija.

Visų pirma, SKVC nepriklausomumą užtikrina institucijos valdymo struktūra: Studijų kokybės vertinimo centrui vadovauja vienasmenis valdymo organas – direktorius (atsiskaito Tarybai ir Ministrui), ir kolegialus iš aukštojo mokslo socialinių partnerių atstovų sudarytas valdymo organas – Studijų kokybės vertinimo centro taryba (Taryba)¹⁹.

SKVC tiek *de jure*, tiek *de facto* veikia kaip nepriklausoma kokybės užtikrinimo agentūra.

Vadovaujantis MSĮ, Taryba sudaryta iš 11 narių. Po vieną Studijų kokybės vertinimo centro tarybos narį 6 metų kadencijai deleguoja Seimo Švietimo ir mokslo komitetas, švietimo ir mokslo ministras, po du narius 6 metų kadencijai deleguoja universitetus, kolegijas vienijančios organizacijos, keturis narius 6 metų kadencijai deleguoja socialinius partnerius vienijančios organizacijos, vienas tarybos narys 2 metų kadencijai deleguojamas studentus vienijančios organizacijos. Seimo Švietimo ir mokslo komiteto deleguojamas tarybos narys turi būti tarptautinis ekspertas, gyvenantis ir dirbantis ne Lietuvos Respublikoje. [Studijų kokybės vertinimo centro tarybos](#) sudėtį skelbia švietimo ir mokslo ministras. Dabartinė SKVC Tarybos sudėtis buvo patvirtinta 2020-06-19 d. įsakymu Nr. V-394. Juo nustatyta, kad dabartinės Tarybos veiklos laikotarpis – iki 2022 m. sausio 6 d. Atsižvelgiant į tęstinumo poreikį pereinamuoju laikotarpiu, Centras ir Taryba kreipėsi į Ministeriją dėl Tarybos mandato pratęsimo.

Taryba yra formuojama iš skirtingų institucijų ir organizacijų deleguojamų atstovų įtraukiant akademinės bendruomenės, darbdavių ir studentų atstovus. Tarybos sudėtį formaliai skelbia švietimo, mokslo ir sporto ministras, tačiau Tarybos pirmininkas ir jo pavaduotojas yra renkami tarybos narių. Taryba veikia pagal savo patvirtintą reglamentą ir vadovaudamasi kolegialumo principu (klausimai svarstymui ruošiami, jie aptariami ir po to balsuojama) bei viešumo principais (skelbiami tiek darbo planai, tiek veiklos ataskaitos). Įprastai vyksta bent vienas posėdis per ketvirtį, bet pagal poreikį Taryba gali rinktis ir dažniau. Dar ir iki pandemijos, kai kurie Tarybos posėdžiai vyko per nuotolį, o nuo 2020 m. pavasario organizuoti vien virtualūs posėdžiai, jų dažnumas nenukrypo nuo įprasto darbo ritmo. Taryboje nedominuoja nei politiniai motyvai, nei ekonominiai interesai; tarybos nariai privaloma tvarka viešai deklaruoja savo interesus. Taryba turi sekretorę, kuri yra Centro darbuotoja.

Tarybos nariai dalyvauja renkant Centro direktorių, svarsto ir tvirtina Centro viziją ir misiją, direktoriaus pateiktą strateginį veiklos planą, svarsto ir teikia siūlymus dėl metinių Centro veiklos planų, tvirtina Centro metinę veiklos ataskaitą ir atlieka kitas Nuostatuose²⁰ nustatytas funkcijas.

¹⁹ <https://www.skvc.lt/default/lt/taryba>

²⁰ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/09280450abfa11e6b844f0f29024f5ac?documentId=09280450abfa11e6b844f0f29024f5ac>

Vadovaujantis MSĮ, SKVC direktorius yra renkamas viešo konkurso būdu 4 metų kadencijai. Direktorių renkanti komisija sudaroma taip, kad ne mažiau kaip pusę konkurso komisijos narių sudarytų Studijų kokybės vertinimo centro tarybos nariai, kiti yra iš Steigėjo ir Valstybės tarnybos departamento. Tas pats asmuo direktoriumi gali būti skiriamas ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės. Direktorius organizuoja įstaigos veiklą: atlieka visas įstaigos administracines funkcijas, leidžia teisės aktus, atstovauja įstaigai, rūpinasi Centro intelektualiaisiais, materialiaisiais ir finansiniais ištekliais, užtikrina racionalų ir taupų lėšų bei turto naudojimą ir vykdo kitas Nuostatuose nustatytas funkcijas. Nuo 2011 m. yra įvykusios trys atrankos Centro direktoriaus pareigoms užimti; konkursuose visada dalyvavo po kelis ar net keliolika pretendentų tiek iš organizacijos vidaus, tiek išorės; atitinkamai į pareigas išrinkti asmenys buvo tiek iš išorės, tiek iš vidaus.

Dvigubą Centro atskaitomybę Ministerijai ir iš aukštojo mokslo socialinių dalininkų sudarytai Tarybai vertiname labai teigiamai. Tai prisideda prie Centro veiklos skaidrumo ir žinomumo, padeda atstovauti skirtingus interesus ir subalansuoti skirtingus požiūrius dialogo būdu, siekiant bendro gėrio. Be to, šis SKVC valdymo modelis atitinka ESG 3.1 reikalavimus dėl socialinių dalininkų įtraukimo į organizacijos valdymą, koreliuoja su daugelio Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės agentūrų valdymo gerąja praktika. Abejotina, ar nors viena kokybės agentūra gali būti absoliučiai nepriklausoma – visos yra priklausomos nuo savo steigėjų ir finansuotojų (ypatingai veikiant rinkos sąlygomis). Todėl tikrasis klausimas yra apie interesų derinimo mechanizmus, skaidrų ir apibrėžtą darbo organizavimą bei nešališką sprendimų priėmimą. Be to, visoms kokybės agentūroms labai svarbu jų veiklos ir rezultatų atitikimas kontekstui ir kokybės sampratai – kokybės užtikrinimo legitimumas labai priklauso nuo relevantiškumo. Kita vertus, akivaizdus agentūrų vaidmuo ir padedant vietiniame kontekste nepamiršti bendrų Europinių įsipareigojimų – pirmiausiai dėl ESG, bet taip pat ir pagal kitus susitarimus Bolonijos procese, todėl ši tarptautinė dimensija kokybės agentūrų darbe taip pat prisideda prie veiklos autonomiškumo ir atitikimo tarptautinei gerąjai praktikai užtikrinimo.

Centras personalo atranką vykdo viešų konkursų būdu, pagal valstybės tarnybai arba darbo santykiams valstybiniame sektoriuje nustatytas procedūras. Centre užtikrinamas viešųjų ir privačių interesų derinimas, jame nedirba artimos giminystės ryšiais susiję asmenys. Susisiekimo ministerijos ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atlikto audito metu (2018-2019 m.) konstatuota, kad Centre yra nulinis nepotizmo lygis. Visi valstybės tarnautojai deklaruoja savo interesus, pajamas ir turtą.

Veiklos nepriklausomybė

Centras yra viešojo administravimo institucija, veikianti valstybės institucijų hierarchinėje sistemoje, taigi SKVC yra tiek nepriklausomas, kiek leidžia ši sistema ir kaip reglamentuoja teisės aktai. Viešojo administravimo įstatyme²¹ yra nustatyta, kad visos institucijos turi vadovautis tokiais principais, kaip atsakomybės už priimtus sprendimus; draudimo keisti į blogąją pusę (*non reformatio in peius*), efektyvumo, įstatymo viršenybės, išsamumo, lygiateisiškumo, naujovių ir atvirumo permainingoms, nepiktnaudžiavimo valdžia, objektyvumo, proporcingumo, skaidrumo, subsidiarumo, vieno langelio. Pažymėtina, kad MSĮ nustatyta, jog valstybės mokslo ir studijų politiką pagal šiame ir kituose įstatymuose bei kituose teisės aktuose nustatytą kompetenciją formuoja Seimas, Vyriausybė, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir kitos ministerijos (14 str. 1 dalis); o SKVC priskirtas prie politiką įgyvendinančių institucijų (pagal MSĮ ir kituose įstatymuose bei kituose teisės aktuose nustatytą kompetenciją) (14 str. 2 dalis).

Centras savarankiškai organizuoja savo veiklą ir rūpinasi reikalingais ištekliais. SKVC turi atskiro juridinio vieneto registraciją (juridinio asmens kodas Nr. 111959192, teisinė forma – biudžetinė įstaiga), savo vardu disponuoja banko sąskaitomis, turi herbinį antspaudą su valstybės simboliu Vyčiu. Centro ženklas – taip vadinamas „aukso pjūvis“ pagal Fibonači skaičių seką su organizacijos pavadinimo santrumpa – yra patentuotas. Centras nėra PVM mokėtojas ir nėra tiesioginis valstybės biudžeto asignavimų valdytojas, bet lėšas gauna per Steigėją. Centras nuomoja valstybei priklausančias patalpas (jų valdytojas yra valstybės įmonė Turto bankas), jos yra atskirai nuo Steigėjo, aukštųjų mokyklų ar verslo struktūrų. Dalis informacinių išteklių (pvz., kompiuterių licencijos) yra

²¹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.OBDFFD850A66/asr>

parūpinamos centralizuotai per Nacionalinę švietimo agentūrą, ateityje planuojama, kad visos valstybės mastu bus daugiau centralizuojami IT įsigijimai ir tai yra bendra tendencija, būdinga ne vien švietimo sričiai.

SKVC kaip institucijos nepriklausomumą, viešojo administravimo nustatytose ribose, rodo nacionaliniai ir Centro vidaus teisės aktai: Mokslo ir studijų įstatyme esame įvardinti kaip aukštojo mokslo sistemos dalis, atsakinga už išorinį vertinimą ir akreditavimą; Centro kompetencijai yra paskirtas atskiras Mokslo ir studijų įstatymo 22 straipsnis, detaliau Centro veikla reglamentuota Nuostatuose, yra patvirtinta Centro struktūra, kiekvienas darbuotojas turi pareigybės aprašą. Įvairaus lygmens teisės aktuose aiškiai aprašyti vertinimo proceso dalyviai, etapai, terminai ir kitos aplinkybės tokiu būdu sudarant pagrindą vienodam interpretavimui ir praktikai. Esant poreikiui, teisės aktai tikslinami.

SKVC puoselėjamos vertybės:
profesionalumas, nešališkumas,
atvirumas, bendradarbiavimas.

Tiek ankstesnio vertinimo ciklo metu, tiek šiame institucinio vertinimo cikle, vertinimo plano sudarymas yra Ministerijos prerogatyva, šiuo požiūriu pokyčių nebuvo. Pirminis vertinimo planas rėmėsi ankstesniais vertinimo rezultatais, vėliau buvo pakoreguotas atsižvelgiant į šios Vyriausybės darbo programą ir planus išgryninti skirtingų tipų aukštųjų mokyklų misijas. Centras anksčiau buvo atsakingas už Studijų kryptių vertinimo plano sudarymą; šiuo metu jis sudaro (ir pagal poreikį koreguoja) studijų kryptių vertinimo planą. Visi planai iš anksto skelbiami viešai.

Pagal Ekspertų atrankos aprašą, patvirtintą SKVC direktoriaus įsakymu, Centras nepriklausomai nuo aukštųjų mokyklų, ŠMSM ir kitų valdymo institucijų atranka ekspertus vertinimams atlikti, taigi ekspertų atranka yra nepriklausoma nuo trečiųjų šalių. Svarbu pažymėti, jog visi užduotį atliekantys ekspertai privalo užpildyti SKVC pateiktą Eksperto interesų deklaraciją ir pasižadėjimą neviešinti informacijos, nurodydami galimą savo interesų konfliktą, jei yra aplinkybės, kurios gali trukdyti ekspertui būti nešališkam ir objektyviai atlikti užduotį. Aukštosios mokyklos taip pat turi teisę prašyti pakeisti ekspertų grupės narį (-ius), jeigu pateikia eksperto šališkumą įrodančius faktus. Kiekvienas toks prašymas, kurių per metus nebūna daug, nagrinėjimas nuolat veikiančios vidinės komisijos, kuri įvertina aplinkybes ir pataria Centro direktoriui dėl eksperto keitimo būtinybės; aukštosios mokyklos informuojamos apie kiekvieno prašymo nagrinėjimo rezultatus. Pavyzdžiui, 2017-2021 m. buvo gauta 15 aukštųjų mokyklų prašymų pakeisti ekspertų grupės narį. *Ad hoc* komisijoje išnagrinėjęs šiuos prašymus, Centras devynis kartus atmetė prašymus dėl to, kad aukštoji mokykla nepateikė faktų, įrodančių galimą ekspertų interesų konfliktą bei šališkumą ir netinkamą kvalifikaciją ir keturis kartus keitė arba atšaukė ekspertų grupės narį, atsižvelgdamas į aukštosios mokyklos argumentus, du prašymus Centras tenkino iš dalies papildydamas ekspertų grupę nauju nariu.

Formalių pasekmių nepriklausomumas

Siekiant užtikrinti Centro priimamų sprendimų kokybę ir įgyvendinti konsultacijų su socialiniais partneriais principą, SKVC veikia trys patariančiosios institucijos: [Aukštųjų mokyklų vertinimo komisija \(AMVK\)](#), [Studijų vertinimo komisija \(SVK\)](#) ir [Studijų kokybės vertinimo centro apeliacinė komisija \(SPAK\)](#). AMVK ir SVK svarsto ekspertų parengtų išvadų pagrįstumą ir pataria Centro direktoriui dėl jų kokybės, o SPAK yra ikiteisminė ginčų dėl studijų programų ir kryptių išorinio vertinimo institucija, kuri nagrinėja aukštosios mokyklos Centrai pateiktas apeliacijas dėl Centro priimtų sprendimų dėl studijų programų, studijų kryptių, paraiškos dokumentų leidimui vykdyti studijas ar su studijomis susijusią veiklą, Lietuvos aukštųjų mokyklų, užsienio aukštųjų mokyklų filialų Lietuvos Respublikoje veiklos išorinio įvertinimo. Visos šios komisijos yra sudaromos užtikrinant socialinių partnerių – aukštųjų mokyklų, studentų, veiklos pasaulio atstovų – įsitraukimą, jų sudėtis rotuojama, darbo reglamentas ir sudėtis skelbiama viešai Centro tinklapyje.

Akreditavimo sprendimai priimami nepriklausomai nuo ŠMSM ar aukštųjų mokyklų nuomonės, remiantis ekspertų parengtomis vertinimo išvadomis (vertinimo rezultatais) ir išklausius Aukštųjų mokyklų vertinimo komisijos arba Studijų vertinimo komisijos nuomonę apie išvadų pagrįstumą. Centras saugo savo reputaciją ir visais atvejais siekia išlikti nešališku ir objektyviu.

Atvejai dėl studijuojančiųjų interesų gynimo ir skubių kokybės gerinimo priemonių, priėmus neakreditavimo sprendimą, svarstomi atskiruose posėdžiuose, juose formuojami siūlymai dėl akreditavimo termino pratęsimo.

Svarbu, jog SKVC kaip institucijos individualūs administraciniai teisės aktai dėl studijų programų vertinimo yra skundžiami ne politinėms ar valdymo institucijoms, o nepriklausomoms ikiteisminėms institucijoms bei teismams: Studijų kokybės vertinimo centro apeliacinei komisijai, Vyriausiajai administracinei ginčų komisijai, Vilniaus apygardos administraciniam teismui, Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

Konsultacijos su ŠMSM, SKVC Taryba bei socialiniais dalininkais yra svarbi Centro darbo dalis, tačiau, vadovaujantis viešojo administravimo principais, galutinį sprendimą priima SKVC direktorius, jis atsako už organizacijos darbo rezultatus.

Kuriant antikorupcinę darbo aplinką, SKVC buvo patvirtinta "nulinė" dovanų politika bei atnaujintas Viešųjų ir privačių interesų deklaravimo, derinimo ir kontrolės Centre tvarkos aprašas ir jo priedai – pareigybių, kurias einantis asmenys privalo deklaruoti privačius interesus bei pareigybių, turinčių administravimo įgaliojimus, sąrašai. Institucijoje sudaryta antikorupcinė aplinka ir pastaraisiais dvejais metais tam skiriamas ypač didelis dėmesys: paskirtas už korupcijos prevenciją atsakingas asmuo, organizuoti vidiniai mokymai, darbuotojai skatinti dalyvauti išoriniuose nuolat vykstančiuose viešojo sektoriaus organizacijų mokymuose; atliktos korupcijos pasireiškimo tikimybės analizės ir imtasi priemonių²².

4.2 ESG 3.5 IŠTEKLIAI

Nuostata: Agentūros turi turėti pakankamus ir tinkamus žmonių ir finansinius išteklius savo veikloms vykdyti.
Gairės: Visuomenė yra suinteresuota, kad agentūros būtų tinkamai ir pakankamai finansuojamos atsižvelgiant į tai, kad aukštasis mokslas daro svarbią įtaką visuomenės ir individo vystymuisi. Agentūrų išteklių įgalina jas organizuoti ir vykdyti išorinio kokybės vertinimo veiklas veiksmingai. Dar daugiau, išteklių įgalina agentūras gerinti veiklą, analizuoti savo darbą ir informuoti visuomenę apie savo veiklas.

Personalas

Nuo įsteigimo 1995 m. iki 2021 m. Centras išaugo nuo 3 iki 39 žmonių. Dauguma SKVC darbuotojų – valstybės tarnautojai, kiti dirba projektuose pagal terminuotas darbo sutartis. Kadangi SKVC vykdo dvi turinines funkcijas, Centro struktūroje Studijų vertinimo skyrius ir Institucinio vertinimo skyrius (šie du skyriai vykdo kokybės užtikrinimo agentūros funkcijas), Kvalifikacijų vertinimo skyrius (vykdo Lietuvos ENIC/NARIC funkcijas), Teisės ir bendrųjų reikalų skyrius. Taip pat Centre dirba du finansų specialistai, kurie nepriskirti jokiam skyriui. Centro organizacinė struktūra skelbiama interneto [tinklalapyje](#). Kasmet darbuotojams formuluojamos užduotys ir atliekamas visų tarnybinės veiklos vertinimas, yra nustatyta darbuotojų motyvavimo tvarka, apimanti tiek finansines, tiek nefinansines priemones; puoselėjama socialinė atsakomybė, vykdomos įvairios akcijos. Pandemijos laikotarpiu ypač didelis dėmesys skiriamas higienos ir darbo saugos reikalams, tuo tikslu taikomos papildomos priemonės. Pažymėtina, kad nors perėjimas 100 proc. dirbti nuotolyje kėlė tam tikrų organizacinių ir techninių iššūkių, visgi nė vienos Centro veiklos vykdymas dėl Covid-19 sukeltos situacijos nesustojo, nebuvo nė vienos darbo dienos prastovos. Patvirtintos ir atnaujintos pandemijos laikotarpiui pritaikytos tiek vidinio darbo organizavimo, tiek išorinių kokybės vertinimų organizavimo tvarkos.

Dauguma Centro darbuotojų yra valstybės tarnautojai (iš viso 27) ir jų skaičių nustato Steigėjas, vadovaudamasis bendrai Vyriausybės tam tikrai valdymo sričiai (šiuo atveju švietimui) numatytu maksimaliu

²² <https://www.skvc.lt/default/lt/teisine-informacija/korupcijos-prevencija>

darbuotojų skaičiumi. Per laikotarpį nuo ENQA vertinimo 2017 m., Centro nustatytas etatų skaičius išliko toks pat. Dalis Centro darbuotojų dirba pagal darbo sutartis įvairiuose projektuose, kurie padeda sureguliuoti darbo apimtį ir užtikrina funkcijų vykdymui svarbius žmonių bei finansinius išteklius. Reguliarios išorinio kokybės vertinimo veiklos yra planuojamos keliems metams į priekį, todėl iš anksto yra žinoma, kokių išteklių reikės vertinimui atlikti.

2021-12-01 d. duomenimis Centre dirbo 37 darbuotojai, iš kurių 14 yra kokybės užtikrinimo agentūros darbuotojai, 11 žmonių dirba Lietuvos ENIC/NARIC centre, likusieji – administracijos darbuotojai ir projektų veiklų vykdytojai. Bendras Centro kolektyvo skaičius 2017-2021 m. truputį sumažėjo: 2017 m. Centre dirbo 44 žmonės, 2018 m. – 37, 2019 m. – 37, 2020 m. – 35, 2021 m. – 37. Sumažėjusį darbuotojų skaičių 2018 m. nulėmęs faktorius susijęs su tuo, kad 2018 m. baigus studijų programų vertinimą ir ruošiantis pradėti studijų krypties vertinimą pagrindinis darbas koncentravosi į vertinimo tvarkų rengimą, todėl poreikio priimti naujus darbuotojus nebuvo dėl sumažėjusių darbo apimčių. Nuo 2020 m. augant vertinimo veiklų apimtims, kitas darbuotojų skaičiui įtakos turėjęs faktorius yra nekonkurencingas, palyginti su verslu ir kitomis švietimo bei viešojo administravimo srities organizacijomis, atlyginimas startinėse pozicijose.

Išorinio kokybės užtikrinimo veiklas vykdančių Studijų vertinimo skyriaus ir Institucinio vertinimo skyriaus darbuotojų skaičius yra kintantis. Šią funkciją vykdančių valstybės tarnautojų skaičius yra 11. Kiti darbuotojai – projekte dirbantys veiklų vykdytojai, atliekantys vertinimo koordinatoriaus funkcijas, kaip ir aukščiau minėtuose skyriuose dirbantys valstybės tarnautojai. 2021-12-01 d. duomenimis Centro AMIS-3 projekte, skirtame kokybės vertinimo ir susijusioms veikloms vykdyti, dirbo 4 veiklų vykdytojai. Pagal projektą dirbančių veiklų vykdytojų-vertinimo koordinatorių gali būti priimta daugiau. Tačiau didesniai darbuotojų priėmimui trukdo nepatrauklūs darbo užmokesčio įkainiai, kuriuos nustato Europos socialinio fondo agentūra (ESFA). Ypatingai tai jaučiama pastaruosius dvejus metus, kai projektuose dirbantiems veiklų vykdytojams darbo užmokesčio įkainis išliko nepakitęs, o privačiame versle – augo. Dėl nekonkurencingo darbo užmokesčio Centrai tampa sunku pritraukti naujus darbuotojus, užtikrinant optimalų darbuotojų skaičių vykdomoms veikloms. Centro inicijuoti pokalbiai su ESFA ir siekis peržiūrėti fiksuotą įkainį lig šiol nebuvo sėkmingi, nes jo apskaičiavimo metodika numato švietimo sektoriaus organizacijų atlyginimų vidurkinimą ir neatsižvelgia į SKVC veiklos sudėtingumo parametrus (tokius kaip būtinybė išmanyti viešojo administravimo srities teisės aktus, viešuosius pirkimus, aukštojo mokslo reguliavimą, gerai mokėti anglų kalbą ir pasižymėti puikiomis bendrosiomis kompetencijomis, kaip organizuotumas, tarpkultūrinė komunikacija ir pan.). Siekiant geriau valdyti nuo Centro priklausančius darbo organizavimo ir vidinės kultūros faktorius, 2021 m. pradėtas taikyti anoniminis organizaciją paliekančių darbuotojų anketavimas. Kol kas apklausos imtis buvo per maža, kad būtų galima daryti toli siekiančius apibendrinimus, tačiau bendri apklausos rezultatai koreliuoja su 2021 m. pabaigoje vykdyta anonimine visų darbuotojų apklausa.

Vertinimo koordinatoriaus funkcijas atlieka tiek valstybės tarnautojai, tiek ir projekte dirbantys darbuotojai.

Vidutiniškai 1 Studijų vertinimo skyriaus darbuotojas per metus organizuoja 4 ekspertų grupių, vertinančių vykdomas studijų kryptis, darbą. Papildomai darbuotojams tenka koordinuoti aukštųjų mokyklų pateiktų ketinamų vykdyti studijų programų vertinimą (jas aukštosios mokyklos gali pateikti bet kuriuo metu, bet didžiausias jų skaičius būna pateikiamas pavasarį, ruošiantis studentų priėmimui į studijas).

Kaip minėta, Centro pagrindinis veiklos laukas yra Lietuvos aukštųjų mokyklų ir jų vykdomų studijų programų vertinimas. Tačiau nevengiame imtis ir užsienio aukštųjų mokyklų ar jų vykdomų studijų programų vertinimo. SKVC kasmet sulaukia klausimų iš įvairių užsienio šalių aukštųjų mokyklų dėl išorinio kokybės vertinimo. Kadangi Centrai tai yra papildoma veikla, jos imamės tik įvertinę savo galimybes ir, kaip nustato ESG 3.6, atsižvelgę į besikreipiančių aukštųjų mokyklų statusą bei reputaciją, todėl užsienio aukštųjų mokyklų vertinimų esame atlikę tik keletą.

Institucinio vertinimo skyriuje numatyta, kad 1 darbuotojas per 2021-2023 metus organizuos vidutiniškai 4-5 ekspertų grupių, vertinančių aukštųjų mokyklų veiklą, darbą. Šio skyriaus darbuotojams paprastai papildomai tenka organizuoti aukštųjų mokyklų steigimo paraiškas. Ši veikla nėra reguliari ir iš anksto nesuplanuojama, bet nesudaro esminio krūvio padidėjimo. Kaip jau minėta, kad per pastaruosius 5 metus SKVC yra vertinęs tik vieną aukštosios mokyklos steigimo paraišką, nors konsultacijų dėl aukštųjų mokyklų steigimo sulaukiama kiekvienais metais.

Atsižvelgiant į SKVC darbo specifiką – veiklos aplinką ir sudėtingumą, darbe reikalingą savarankiškumą, yra nustatytas reikalavimas, kad visi Centro kokybės agentūros funkciją vykdantys darbuotojai turėtų aukštąjį universitetinį išsilavinimą. 2021 m. liepos mėn. duomenimis, daugiausiai jų buvo baigę antrosios pakopos universitetines studijas ir įgiję magistro kvalifikacinį laipsnį arba jam prilygintą išsilavinimą (7 lygmuo pagal LKS ir EKS) (9 žmonės), 4 darbuotojai yra įgiję bakalauro kvalifikacinį laipsnį arba jam prilygintą išsilavinimą (6 lygmuo pagal LKS ir EKS), 1 darbuotojas yra įgijęs mokslų daktaro laipsnį (8 lygmuo pagal LKS ir EKS).

Kiekvienam naujam Centro darbuotojui pradėdamas darbą organizuojami mokymai siekiant supažindinti su SKVC, kaip organizacija, jos vertybėmis, strategija, pagrindinėmis funkcijomis, darbo tvarka, viešaisiais pirkimais, asmens duomenų apsauga, padalinių veikla. Skyriaus, kuriame pradeda dirbti naujas darbuotojas, veiklos pristatymui skiriamas didžiausias dėmesys, siekiant, kad darbuotojas išsamiai susipažintų su būsimomis užduotimis. Prieš pradėdamas savarankiškai koordinuoti išorinius vertinimus, naujokas stebi labiau patyrusio darbuotojo organizuojamus vertinimus.

Centre sudaromos sąlygos visų darbuotojų kvalifikacijos kėlimui. Kasmet darbuotojai dalyvauja įvairiuose mokymuose, seminaruose, konferencijose. Visų Centro organizuojamų mokymų temos identifikuojamos pagal darbuotojų ir vadovų išsakytus poreikius, jie yra pritaikyti tikslinei grupei. Dalis mokymų yra privalomi pagal valstybės tarnybos reikalavimus (pvz., dėl korupcijos prevencijos, viešųjų ir privačių interesų derinimo).

Kompetencijų plėtimo būdas / renginių skaičius	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Bendri vidiniai mokymai darbuotojams	3	6	7	4	6
Išoriniai kvalifikacijos kėlimo renginiai	11	10	7	14	18

5 lentelė. Darbuotojų kompetencijų plėtimui skirtų renginių skaičius 2017-2021 m.

Vidinė Centro komunikacija taip pat nuolat stiprinama. Šiuo metu nuolatinis darbuotojų informuotumas užtikrinamas organizuojant kas savaitinius bendrus visų darbuotojų posėdžius, kas antrą dieną vykstančius administracijos posėdžius, kas 1-2 savaites daromus kokybės agentūros posėdžius, taip pat organizuojant įvairius renginius, ir pan. Taip pat, teisės specialistas kasdien rengia ir platina Centro veiklai aktualių teisės aktų apžvalgas; viešųjų ryšių specialistas atlieka žiniasklaidos monitoringą ir periodiškai elektroniniu paštu platina visiems darbuotojams švietimo naujienas. Bent kartą per mėnesį organizuojami neformalūs komandos telkimo renginiai. Pandemijos laikotarpiu papildomas dėmesys skirtas psichinės sveikatos aspektams – savipagalbai ir tarpusavio palaikymui.

Kokybės užtikrinimo agentūros darbuotojų tarpe kaita nemaža, daugiausiai susijusi su asmeninėmis priežastimis (pvz., motinystės atostogos), jaunu darbuotojų amžiumi ir savirealizacijos siekiais (pvz., toliau tęsiamos magistrantūros ar doktorantūros studijos; iš viešojo sektoriaus pereinama dirbti į privatų; pereinama dirbti į aukštąsias mokyklas). Nors vertikalios karjeros galimybių SKVC nėra daug, visgi pažymėtina, kad asmenys, dabar einantys Centro direktoriaus pareigas, Studijų vertinimo skyriaus vedėjo, Studijų vertinimo skyriaus patarėjo, Institucinio vertinimo skyriaus vedėjo – visi yra Centro darbuotojai, konkurso keliu arba po neeilinio vertinimo pakelti pareigose ir yra ilgamečiai Centro darbuotojai. Nors darbuotojų kaita daro įtaką funkcijų vykdymui, tačiau rizikos valdomos ir veiklos vykdomos pagal nusistatytus planus. Visgi 2020 – 2021 m. laikotarpyje susidurta su didesniais iššūkiu pritraukinat naujus darbuotojus tiek dėl pandemijos, tiek ir dėl nelankstaus darbo užmokesčio, kuris viešojo administravimo sektoriuje pastaruosiu metu ėmė ženkliai atsilikti nuo

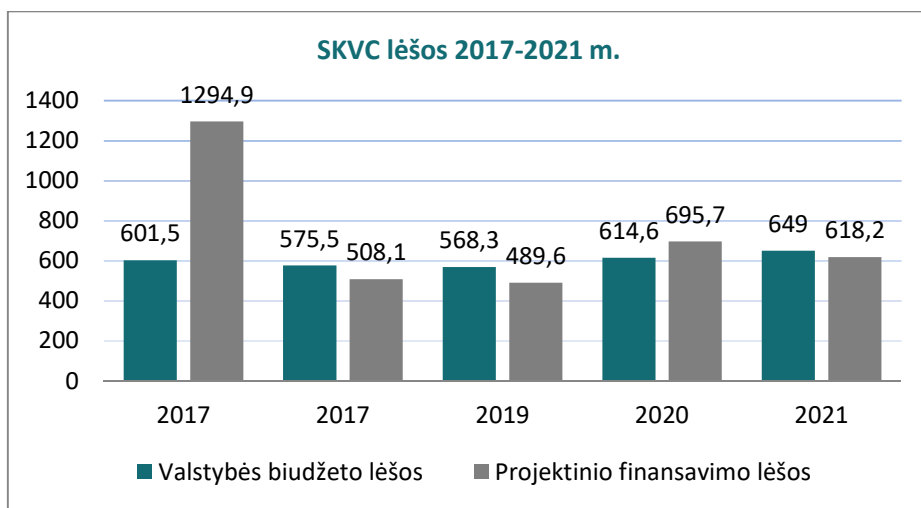
privačiame sektoriuje siūlomo darbo užmokesčio. Pažymėtina, kad su tuo susiduria ir kitos biudžetinės įstaigos Lietuvoje. Centras, siekdamas spręsti darbuotojų darbo užmokesčio ir su darbuotojų kaita bei įdarbinimo problemas, jas aptarė su SKVC Taryba ir Ministerija, kuri skiria finansavimą Centrai. 2021 m. pabaigoje buvo priimtas sprendimas dalį projekte dirbančių darbuotojų atlyginimo mokėti iš valstybės biudžeto lėšų ir tokiu būdu pasiūlyti patrauklesnį darbo užmokesčių. Kiek šis sprendimas pasiteisins ir padės pritraukti naujus darbuotojus, paaiškės 2022 m. pirmoje pusėje.

Finansiniai ištekliai

SKVC finansuojamas iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto: valstybės biudžeto planiniai kasmetiniai asignavimai ir valstybės planiniu būdu kelių metų laikotarpiui skiriamos ES struktūrinių fondų projektų lėšos. Centras taip pat gauna lėšų, dalyvaudamas įvairaus pobūdžio nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose ir organizuodamas išorinius vertinimus užsienyje. Centro metinis biudžetas yra tvirtinamas vieneriems metams kartu su visu valstybės biudžetu. Centro gaunamos valstybės biudžeto lėšos yra panaudojamos Centro darbuotojų ir valstybės tarnautojų darbo užmokesčiui, ūkinėms ir administracinėms paslaugoms įsigyti, poreikiams tenkinti. Valstybės biudžeto lėšos skiriamos kasmet vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymu. Paprastai valstybės asignavimų lėšos ateinantiems metams yra skiriamos pagal praėjusių metų skirtus asignavimus. Jos didinamos tik išskirtiniais atvejais (pvz., perėjus nuo patalpų valdymo panaudos pagrindais prie patalpų nuomos ir skiriant papildomą finansavimą patalpų nuomos mokesčiams sumokėti). Pažymėtina, kad, iškilus papildomiems poreikiams, Centras kreipiasi į Ministeriją dėl papildomų lėšų skyrimo, kuri tokias lėšas skiria pagal Centro pateiktą sąmatą papildomų lėšų poreikiui tenkinti.

Išlaidos išoriniams kokybės vertinimams yra finansuojamos iš ES struktūrinių fondų projektų lėšų. Šių projektų biudžetas yra suplanuojamas visam projekto įgyvendinimo laikotarpiui – paprastai 3 metams. Toks modelis garantuoja savalaikį veiklų finansavimą. Lig šiol projektuose numatytų lėšų visiškai pakakdavo išorinio kokybės vertinimo veikloms finansuoti. Šiuo metu SKVC vykdo AMIS-3 projektą (AMIS ir AMIS-2 projektų tęsinys), kurio įgyvendinimas numatytas iki 2023 m. rugsėjo mėn. Tačiau numatytas išorinis studijų kryptių vertinimas yra suplanuotas iki 2025 m. pabaigos, o instituciniai vertinimai suplanuoti įvykdyti iki 2024 m. pradžios. Kadangi išorinio vertinimo ciklas yra ilgesnis, nei vykdomas ES projektas, o ir jame numatytų lėšų nebus pakankamai visiems vertinimams atlikti, SKVC jau 2020 m., o taip pat ir 2021 m. informavo apie situaciją tiek Tarybą, tiek ir Ministeriją bei aptarė galimus finansavimo šaltinius.

2017 m. Centro projektinio finansavimo išlaidos buvo du kartus didesnės negu iš biudžeto gautų lėšų dalis. Nuo 2018 m. projektinio finansavimo išlaidų dalis žymiai sumažėjo, o biudžetinio valstybės finansavimo dalis išliko stabili. Tai susiję su tuo, kad 2017 m. baigus studijų programų vertinimą, buvo kuriama nauja vertinimo tvarka tiek studijų kryptių vertinimui, tiek ir instituciniam vertinimui, todėl iš esmės reguliariai buvo vykdomi tik naujų studijų programų vertinimai. Nuo 2020 m. pradėjus naują studijų kryptių vertinimo ir institucinio vertinimo ciklą, projektinių išlaidų dalis vėl pradėjo augti ir iki 2023 m. sudarys didelę dalį Centro išlaidų.

1 grafikas. Centro gautos lėšos 2017-2021 m. tūkst. eur. Šaltinis: SKVC statistiniai duomenys. 2021 m. duomenys yra negalutiniai.

Atsižvelgiant į Centro Steigėjui išsakytus poreikius, finansavimas iš valstybės biudžeto 2022 metams buvo padidintas.

Centro veiklos, finansinės ir ūkinės veiklos kontrolę vykdo įgaliotos valstybės institucijos Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Atskirai nuo kitų veiklų, nuolat audituojami Centro vykdomi projektai. Esminių trūkumų nėra vieno tikrinimo ar audito metu nenustatyta.

Materialieji ištekliai

SKVC buveinė yra Vilniuje, Alberto Goštauto gatvėje, namo numeris 12. Patalpos Centrai iki 2021 m. buvo perduotos valdyti ir naudoti neatlygintinai, iš Centro valdomų lėšų turi būti apmokamos tik šių patalpų išlaikymo išlaidos. Nuo 2021 m. tos pačios patalpos yra nuomojamos. Nepaisant pasikeitusių patalpų naudojimų pagrindų, iš esmės tai nieko nepakeitė, nes tiek anksčiau, tiek dabar patalpų valdytojas išliko tas pats – valstybės įmonė Turto bankas. Šiuo metu Centro valdomos patalpos yra vieno pastato viename aukšte ir tai yra patogiu. Visi darbo kabinetai išdėstyti viename pastato sparne su atskiru vidiniu jėjimu, kas sudaro sąlygas lengvai ir greitai komunikuoti tarpusavyje, kuria bendrumo atmosferą įstaigoje. Bendras plotas yra 890,79 kv. m. Iš viso Centre yra 22 darbo kabinetai, poilsio kambarys, virtuvėlė. Vadovaujančias pareigas užimančios darbuotojos paprastai turi atskirus kabinetus, o kiti darbuotojai kabinetuose dirba dažniausiai po 2 asmenis, kai kuriais atvejais – 3 asmenis. Dar gerokai prieš pandemiją pradėta taikyti nuotolinio darbo praktika sudarė gan lanksčias sąlygas darbus atlikti ne būtinai biure. Svarstome, kad, pasibaigus pandemijai, nuotolinio darbo galimybes išplėsimė labiau, nei buvo ikipandeminiu laikotarpiu.

Taip pat yra 3 salės, kuriose galima organizuoti ekspertų grupių, komisijų, darbo grupių pasitarimus, nedidelius seminarus, kitokius renginius. Išskirtiniais atvejais Centras susitaria su kaimyninėmis organizacijomis ir turi galimybes neatlygintinai naudotis tame pačiame pasate įsikūrusių kitų Ministerijai pavaldžių institucijų darbo salėmis.

Visos Centro darbo vietos yra aprūpintos vidiniu kompiuteriniu tinklu. Centre taip pat veikia bevielis interneto ryšys skirtas išorinių vartotojų (pvz., ekspertų) poreikiams tenkinti. Centro darbuotojai prie vidinio SKVC tinklo gali prisijungti naudodamiesi saugiu ryšiu ir dirbti failų serveryje, darbo dokumentus pasiekti iš bet kurios pasaulio vietos, kurioje yra internetinis ryšys. Tai ypač padėjo sklandžiai pereiti dirbti per nuotolį pandemijos sąlygomis.

SKVC turi pakankamus materialiuosius išteklius veiklai užtikrinti; rūpinamasi, kad jie periodiškai būtų gerinami arba atnaujinami, nors dėl viešojo sektoriaus specifikos to negalima padaryti ypač operatyviai. Visgi, atsižvelgdamas į poreikius, 2020 m. Centras papildomai įsigijo nešiojamų kompiuterių, konferencinę įrangą bei priemones, skirtas interaktyviau organizuoti dalykinius renginius. Pandemijos metu nuotoliniam Centro darbui organizuoti, taip pat išorinio vertinimo nuotoliniams vizitams vykdyti, Centras įsigijo tris ZOOM videokonferencijų programos licencijas. Iškilus neplanuotam poreikiui pasinaudoti sinchroninio vertimo paslauga, Centrui tokią galimybę sudarė Ministerija.

Galime teigti, kad būtiniems poreikiams tenkinti Centras turi pakankamus išteklius. Žinoma, Centro ištekliai nėra patys moderniausi ir užtikrinantys idealias darbo sąlygas. Tačiau esamoms funkcijoms vykdyti jie yra pakankami, o esant poreikiui, su Steigėjo ir projektinių lėšų pagalba, jie yra po truputį modernizuojami bei užtikrina tinkamą funkcijų vykdymą.

Visgi situacija dėl SKVC finansinių išteklių pakankamumo, kaip ir personalo proporcingumo tiek kokybės užtikrinimo, tiek ir kitoms teisės aktais nustatytoms funkcijoms vykdyti nėra vienareikšmiška, todėl yra nuolatinio SKVC vadovybės ir Tarybos dėmesio centre, nuolat aptariama su Steigėju.

5. ATITIKTIS EUROPOS AUKŠTOJO MOKSLO ERDVĖS GAIRIŲ IR NUOSTATŲ 2 DALIAI

Žemiau yra pateikiamas Studijų kokybės vertinimo centro įsivertinimas, kaip atitinkame kiekvieną ESG dalį bei pristatomi pokyčiai po antrojo išorinio vertinimo.

5.1 ESG 2.1 ATSIŽVELGIMAS Į VIDINĮ KOKYBĖS UŽTIKRINIMĄ

Nuostata: Išoriniame kokybės vertinime turi būti atsižvelgiama į vidinių kokybės užtikrinimo procesų, aprašytų pirmoje ESG dalyje, efektyvumą.

Gairės: Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas yra grįstas institucijos atsakomybe už savo studijų programų ir kitos veiklos kokybę. Todėl yra svarbu, kad išoriniu kokybės vertinimu būtų pripažįstama ir skatinama institucijos atsakomybė už kokybės užtikrinimą. Tam, kad būtų užtikrintas ryšys tarp vidinio ir išorinio kokybės užtikrinimo, išorinis kokybės vertinimas užtikrinimas turi atsižvelgti apimti į 1 dalyje pateikiamas nuostatas. Atsižvelgiama gali būti įvairiai, priklausomai nuo išorinio kokybės vertinimo tipo.

MSJ ir ESG įtvirtinta nuostata, jog pirmiausia atsakomybė už kokybės užtikrinimą tenka pačiai aukštajai mokyklai, o kokybės užtikrinimo agentūros misija yra padėti aukštosios mokykloms įgyvendinti atskaitomybę vidiniams ir išoriniams dalininkams, taip pat padėti gerinti kokybę. Centras laikosi nuomonės, kad vidinė universitetų ir kolegijų kokybės kultūra yra pirminė ir esminė sąlyga kokybei, tik tada savianalizė yra sąžininga, o išorinis vertinimas – paveikus.

Jau minėtoje EK užsakymu 2018 m. atliktoje studijoje²³, kuriai duomenis teikė ir SKVC, pažymėta, kad Lietuva priklauso grupei šalių, kur nacionaliniu mastu yra smarkiai reguliuojama, kokia turėtų būti vidinė kokybės užtikrinimo sistema aukštosiose mokyklose, dedant akcentą į kokybės kontrolę, ir nors visi ESG principai yra įgyvendinami, jų interpretavimas aukštosiose mokyklose skiriasi. Interviu davę respondentai iš aukštųjų mokyklų pažymėjo, kad išorinis tarptautinių ekspertų grupių atliktas vertinimas paskatino gerus pokyčius vidiniame kokybės užtikrinime. Kaip pastebėta toje pačioje studijoje, studentai Lietuvoje plačiai įtraukiami į studijų programų kūrimą, vertinimą ir studijų plėtrą.

Kaip minėta, Centras atlieka kelių rūšių vertinimus: *ex-ante* programų, *ex-post* studijų kryptių bei *ex-ante* ir *ex-post* aukštųjų mokyklų veiklos. Visi vertinimai atliekami vadovaujantis SKVC parengtomis ir patvirtintomis vertinimo metodikomis. Su šiais teisės aktais viešai susipažinti galima Centro tinklapyje²⁴ bei teisės aktų registre²⁵. SKVC tinklapyje teisės aktai skelbiami tiek lietuvių, tiek anglų kalbomis.

Vertinimo metodikos yra parengtos vadovaujantis MSJ, ESG, LRV nutarimais (dėl leidimo vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą išdavimo, patikslinimo ir panaikinimo; dėl medicinos rezidentūros studijų ir odontologijos rezidentūros studijų programų vykdymo reikalavimų ir priežiūros tvarkos), Ministerijos patvirtintais vertinimo aprašais bei kitais aukštųjų mokyklų veiklą ir išorinį vertinimą reglamentuojančiais teisės aktais. Atitiktis ESG-2015 nuostatomis atsispindi per vertinimo kriterijus ir iš aukštųjų mokyklų prašomą pateikti informaciją. Metodikų derinimas su ESG atliktas 2019 m. pradžioje, rengiant dokumentus. Pažymėtina, kad kai

²³ PPMI, Austrian Institute of Technology, Lukas Bischof Hochschulberatung „Study to evaluate the progress on quality assurance systems in the area of higher education in the Member States and on cooperation activities at European level Final report“ http://publications.europa.eu/resource/cellar/80cf98f3-1e01-11e9-8d04-01aa75ed71a1.0001.01/DOC_1

²⁴ <http://www.skvc.lt/default/lt/teises-aktai>

²⁵ <https://www.e-tar.lt/portal/index.html>

kurie ESG lūkesčiai (kaip dėl vertinimo cikliškumo ir vertinimo rezultatų viešinimo) yra nustatyti pačiame MSĮ arba ŠMSM tvirtinamuose vertinimo aprašuose, todėl SKVC metodikose nėra pakartoti.

Visų išorinių vertinimų pagrindas yra aukštosios mokyklos parengta savianalizės suvestinė arba analogiškas dokumentas (kaip pvz., *ex-ante* institucinio vertinimo atveju – paraiška). Šiame dokumente analizuojama aukštosios mokyklos veikla, dėmesys studijų ir kitos veiklos kokybei, vidinės kokybės užtikrinimo priemonės. Savianalizė – tai procesas, skirtas praeities įvertinimui ir refleksijai bei suteikiantis atskaitos tašką inicijuojamiems pokyčiams aukštojoje mokykloje taip prisidedant prie kokybės kultūros formavimo joje. Pažymėtina, kad savianalizė yra sudėtinė kokybės užtikrinimo sistemos dalis, prisidedanti prie tinkamo šios sistemos funkcionavimo. Centro metodikose įvardinamos vertinamosios sritys, pateikiami rodikliai ir kriterijai, pagal kuriuos aukštosios mokyklos analizuoja savo veiklą. Remdamiesi metodikomis, vertinimą atlieka ekspertai, kurie tuo pačiu pateikia ir rekomendacijas dėl studijų ar kitos veiklos tobulinimo. Atkreiptinas dėmesys, kad Kėtinamų vykdyti studijų programų vertinimo ir Studijų kryptių išorinio vertinimo metodikos nurodo vertinamąsias sritis, tikslus, rodiklius bei aukštosios mokyklos analizuojamus duomenis ir informaciją, o Aukštosios mokyklos veiklos vertinimo ir Aukštosios mokyklos egzilyje veiklos vertinimo metodikos be vertinamųjų sričių ir rodiklių apima ir vertinimo kriterijus.

Papildomai tiek *ex-post* studijų kryptių, tiek *ex-post* institucinio vertinimo atvejais aukštosioms mokykloms yra parengtos Gairės aukštosios mokyklos savianalizės suvestinės rengimui (Gairės). Gairės yra rekomendacinio pobūdžio išplėstinis metodikų paaiškinimas, kurio tikslas – palengvinti aukštosiose mokyklose atliekamą savianalizės procesą ir suvestinės parengimą. Gairėse išskleidžiami reikalavimai savianalizės suvestinės dokumento pateikimui, nurodoma savianalizės suvestinės sandara, plačiau išskleidžiami kriterijai, nurodomi dokumentai ir informacija, kuriuos rekomenduojama pateikti ir duomenys, kuriuos siūloma analizuoti. Šios Gairės ir Centro vykdomi savianalizių rengėjų mokymai išlieka labai aktualūs tiek pagal iš pačių aukštųjų mokyklų gaunamą grįžtamąjį ryšį, tiek pagal ekspertų atsiliepimus, kurie vis dar pateikia pastabų dėl aprašomojo savianalizių ataskaitų pobūdžio. Be metodikose ar Gairėse paminėtos informacijos aukštosios mokyklos gali pateikti ir kitą informaciją, kuri, jų nuomone, yra labai svarbi, atskleidžianti vertinamo objekto kokybinius aspektus. Visgi ekspertai pastebi tendenciją, kad aukštosios mokyklos linkusios pateikti per daug papildomos informacijos, kuri menko analitiškumo. Į šiuos aspektus atkreipiamas dėmesys konsultuojant aukštąsias mokyklas.

Aukštosios mokyklos, naudodamos savo autonomiją, gali pačios pasirinkti, kokią vidinę kokybės užtikrinimo sistemą įsidięgti pagal savo poreikius, veiklos specifiką ir organizacinę kultūrą. Kai kurios iš jų, ypač kolegijų sektoriuje, taiko ISO kokybės sistemą, nors stebima, kad, bėgant laikui, šio modelio populiarumas menksta. SKVC taikomos metodikos peržiūrėtos pagal ESG-2015 gaires užtikrinant, kad vienu ar kitu būdu būtų atsižvelgiama į kiekvieną ESG-2015 gairių aspektą. Vertinimų, vykdomų pagal 2019-2020 m. patvirtintas metodikas, metu, vidinei aukštosios mokyklos kokybės sistemai skiriamas didesnis dėmesys.

Pokytis nuo buvusio vertinimo ciklo yra ir didesnis dėmesys aukštųjų mokyklų dėstytojams. Tuo tikslu mišri darbo grupė (iš aukštųjų mokyklų, viešojo valdymo institucijų, kitų organizacijų) parengė rekomendacijas dėl dėstytojų kompetencijų (mokymo(si), tyrimų, bendrųjų) tobulinimo, kurios patvirtintos 2020-06-19 ŠMSM įsakymu Nr. V-936²⁶. Atsakomybė dėl šių gairių įgyvendinimo pirmiausiai tenka pačiai aukštajai mokyklai ir dėstytojams, o *ex-ante* programų, *ex-post* studijų kryptių ir *ex-post* institucinio vertinimo metu vertinamos sąlygos dėstytojų kompetencijoms tobulinti, šis vertinimas turi įtakos dėstytojų vertinamosios srities bendram vertinimo rezultatui. Be to, Kauno technologijos universiteto iniciatyva, pradėtas telkti neformalus už dėstytojų didaktiką atsakingų aukštųjų mokyklų darbuotojų tinklas tikslu dalintis gerąja praktika, Centro atstovas taip pat dalyvauja šiuose susitikimuose ir diskusijose su Ministerija dėl dar didesnių paskatų ir priemonių tobulinti dėstytojų didaktines kompetencijas.

²⁶ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9b11a070b22111eab9d9cd0c85e0b74>

Kitas svarbus pasikeitimas vertinimo metodikose nuo 2020 m. yra dar didesnė atida užsienyje įgytų kvalifikacijų pripažinimui, studijų periodų įskaitymui bei neformaliu ir savaiminiu būdu įgytų kompetencijų vertinimui ir pripažinimui pagal ESG 1.4 nuostatas. Lietuvos specifika yra ta, kad labai ilgą laiką akademinis pripažinimas studijų tikslu buvo centralizuotas, aukštosios mokyklos turėjo autonomiją tik dėl studijų periodų įskaitymo ir neformaliu ir savaiminiu būdu įgytų kompetencijų pripažinimo. Visgi ir šioje srityje teisinis reguliavimas peržiūrėtas. Siekiant vertinimo koordinatoriams geriau perprasti pripažinimo specifiką, vykdyti dvejį vidiniai mokymai, dalyvaujant Lietuvos ENIC/NARIC centro vadovei ir Kvalifikacijų vertinimo skyriaus specialistams – kalbėta apie pripažinimo ir kokybės užtikrinimo sąsajas, institucinę pripažinimo sąrangą Lietuvoje, atkreiptas dėmesys į kelių rūšių pripažinimą; ekspertų mokymų metu šiai sričiai taip pat skiriamas atskiras didesnis dėmesys.

Pokyti nuo praėjusio ENQA vertinimo yra pastaraisiais metais vis didesnis dėmesys, skiriamas įvairių duomenų apie aukštojo mokslo sistemą analizei ir sprendimų priėmimui. Vienas iš duomenų analizės ir panaudojimo pavyzdžių yra Centro kartu su Nacionaline švietimo agentūra sukurtas studijų krypties stebėsenos įrankis. Jo tikslas yra kasmet stebėti nustatytų rodiklių pokyčius kiekvienos aukštosios mokyklos, krypties ir pakopos studijose. Tais atvejais, kai pastebimas ryškesnis (30 proc. ar daugiau) bent trijų rodiklių pokytis, Centras aiškinasi pokyčių priežastis ir jų įtaką studijų kokybei. Kilus įtarimams, kad pakitę rodikliai gali būti susiję su prastėjančia studijų kokybe, Centro teikimu Ministerija gali inicijuoti tokios krypties aukštojoje mokykloje neeilinį vertinimą, siekdama paskatinti aukštąją mokyklą imtis skubių veiksmų situacijos gerinimui bei studijuojančių interesų apsaugojimui. Nors nuokrypiai 2020 ir 2021 m. buvo konstatuoti, Centras gilinosi į priežastis. Iš aukštųjų mokyklų gauti atsakymai ir stebėsenos duomenys rodė, kad aukštosios mokyklos iš esmės valdo situaciją, nes užfiksuoti tik 2 atvejai, kuomet trijų arba daugiau rodiklių nuokrypis pastebėtas tų pačių aukštųjų mokyklų kryptyse bei pakopose tiek 2020 m., tiek 2021 m.

Telkdamas neformalų kokybės profesionalų tinklą Lietuvoje, Centras kasmet organizuojama įvairius renginius, skirtus aukštųjų mokyklų kokybės skyrių darbuotojams pasirinktomis aktualiomis temomis, kaip identifikuoja Centras ir ko pageidauja universitetų ir kolegijų atstovai, tokiu būdu teikiame aktualią informaciją ir pagalbą, atliepiame poreikius diskutuoti ir mokytis iš gerosios patirties.

Prasidėjus pandemijai ir paskelbus karantiną Lietuvoje, 2020 m. balandžio mėnesį, SKVC reaguodamas į pasikeitusią situaciją, atliko aukštųjų mokyklų apklausą. Apklausa buvo siekiama sužinoti, kaip Lietuvos aukštosios mokykloms pavyko perkelti veiklą į virtualią erdvę, kokius sprendimus reikėjo priimti, kokių papildomų veiklų imtis, kaip vyko visas procesas, su kokiais iššūkiais susidurta ir kaip sekėsi su jais susitvarkyti. Domėtasi ir apie teigiamus nuotolinių studijų aspektus bei galimybes ateičiai. Iš 35 Lietuvos aukštųjų mokyklų apklausoje dalyvavo 23 (10 universitetų ir 13 kolegijų). Kokybės forumų metu 2020 m. buvo tęsiama itin aktuali diskusija apie aukštųjų mokyklų iššūkius vykdant nuotolines studijas bei pristatytas aukštosioms svarbus klausimas – studijų vertinimas nuotoliniu būdu. Nuotolinių studijų tema buvo vystoma ir toliau, 2020 m. pabaigoje Centras suorganizavo tarptautinę konferenciją „Kokybiškų nuotolinių studijų įgyvendinimas“. Po renginio atliktoje apklausoje sulaukėme puikaus įvertinimo: 71,4% respondentų konferencijos naudą įvertino labai gerai, o likę 28,4% – gerai.

Nuo 2020 metų Centras du kartus per metus organizuoja kokybės forumus aukštųjų mokyklų atstovams, atsakingiems už studijų kokybę.

SKVC organizuoto paskutinio studentų forumo (2021-12-10) metu, kuriame dalyvavo net 55 studentai iš universitetų ir kolegijų bei Lietuvos studentų sąjungos atstovai, pastebėta, kad studentai dalyvauja savianalizės ir išorinio vertinimo procedūrose (kaip to reikalauja teisės aktai), tačiau dėstytojai ir administracija ne visuomet mato vertę įtraukti studentus būtent į naujų programų kūrimą. Iš pačių studentų pusės pažymėtas nuovargis, atsirandantis nuolat pildant klausimynus, dėl ko atsakomumo procentas nėra aukštas, tačiau akcentuota, jog interesas dalyvauti atsiranda tuomet, kai studentai pakankamai greitai gauna grįžtamąjį ryšį iš aukštosios mokyklos administracijos apie jų siūlymų pagrindu atliktą pagerinimą. Toks dialogas Centrai labai svarbus, nes

surinktą medžiagą SKVC naudoja tiek savianalizių rengėjų mokymuose, tiek kitais atvejais konsultuojant aukštąsias mokyklas dėl gerųjų praktikų taikymo.

SKVC savo veiklomis remia viešąjį interesą turėti prieigą prie kokybiško aukštojo mokslo ir gauti aiškią informaciją apie jo būklę. Centras pagal kompetenciją nagrinėja asmenų pateiktus skundus ir pranešimus dėl studijų kokybės (dėstymo, sąlygų, išteklių) Lietuvos aukštosiose mokyklose, užsienio aukštųjų mokyklų filialuose Lietuvos Respublikoje, egzilio sąlygomis veikiančiose aukštosiose mokyklose SKVC skundai ir pranešimai yra nagrinėjami vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu bei Centro direktoriaus patvirtintu Skundų ir pranešimų dėl studijų kokybės nagrinėjimo Studijų kokybės vertinimo centre tvarkos aprašu²⁷. Tais atvejais, kai nustatoma, kad nagrinėjamas klausimas yra kitos institucijos kompetencija, skundas ar pranešimas persiunčiamas kompetentingai institucijai.

Geriant aukštųjų mokyklų institucinę savivaldą ir akademinę autonomiją bei vadovaujantis subsidiarumo principu, pirmiausia skundų teikėjams siūloma iškilusius klausimus spręsti savo aukštosios mokyklos viduje, kreipiantis į studentų atstovybę ir / ar administraciją, o nepavykus gauti atsakymų, kreiptis į išorę. Centras interesantams jiems rūpimais studijų klausimais siūlo kreiptis į:

- aukštąją mokyklą (dėl akademinio vertinimo (pvz., egzaminų rezultatų vertinimo), prašymų grąžinti mokestį už mokslą, skundų dėl administracijos darbuotojų, dėstytojų ar studentų elgesio ir pan.),
- aukštosios mokyklos ginčų nagrinėjimo ir akademinės etikos komisiją (dėl akademinio nesąžiningumo, plagijavimo, neobjektyvaus vertinimo ir kt. klausimų, o nesutikus su sprendimu, siūloma kreiptis į Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierių arba į teismą),
- studentų atstovybę (dėl dėstymo kokybės, paskaitų turinio, nederamo dėstytojų elgesio).

2019 – 2021 m. Centras yra gavęs ir išnagrinėjęs 9 skundus – 7 iš aukštųjų mokyklų studentų, 1 – iš absolventų, 1 skundas pateiktas anonimiškai. Dėl jų buvo konsultuoti studentai, bendradarbiauta su aukštosiomis mokyklomis aiškinantis aplinkybes, teiktos rekomendacijos aukštųjų mokyklų veiklos tobulinimui ir kt. Atsižvelgiant į 2019 m. gauto studentų skundo rimtumą dėl vienos kolegijos vykdomos studijų programos, ŠMSM inicijavo dalinį šios programos vertinimą, kurį organizavo Centras, o atliko 3 ekspertai iš Lietuvos (2 akademikai ir studentas). Po jo pateiktos rekomendacijos studijų programos tobulinimui, kitų pasekmių vertinimas neturėjo.

5.2 ESG 2.2 METODIKŲ, ATITINKANČIŲ TIKSLĄ, KŪRIMAS

Nuostata: Išorinis kokybės užtikrinimas turėtų būti apibrėžiamas ir nustatomas taip, kad būtų tinkamas pasiekti iškeltus tikslus ir uždavinius, kartu atsižvelgiant į atitinkamas teisės aktų nuostatas. Visos suinteresuotos šalys turėtų būti įtraukiamos į išorinio kokybės užtikrinimo sistemos kūrimą ir tęstinį jos tobulinimą.

Gairės: Siekiant išorinio kokybės užtikrinimo veiksmingumo ir objektyvumo, būtina nustatyti aiškius jo tikslus, suderintus tarp visų dalininkų. Kokybės užtikrinimo procesų tikslais, uždaviniais ir įgyvendinimu bus:

- atsižvelgiama į darbo krūvį ir išlaidas, kurias dėl sistemos veikimo patirs mokslo ir studijų institucijos;
- atsižvelgiama į reikmę padėti mokslo ir studijų institucijoms gerinti aukštojo mokslo kokybę;
- leidžiama mokslo ir studijų institucijoms pademonstruoti minėtąjį kokybės tobulinimą;
- pateikiama aiški informacija apie išorinio kokybės užtikrinimo rezultatus bei paskesnę veiklą.

Tais atvejais, kai mokslo ir studijų institucijos yra pajėgios įrodyti jų vidinės kokybės užtikrinimo sistemos veiksmingumą, galimas lankstesnis išorinio kokybės užtikrinimo sistemos veikimas.

²⁷ <https://www.skvc.lt/default/lt/kokybes-uztikrinimas/skundai-ir-pranesimai-del-studiju-kokybes>

Lietuvoje aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo principai, vertinimo tikslai ir objektas nustatyti Mokslo ir studijų įstatymu ir LRV nutarimuose. Išsamiau vertinimo procesas ir rodikliai nustatyti Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu, o Centro patvirtintos metodikos visus vertinimo procesus, principus, savianalizės atlikimo ir ekspertinio vertinimo etapus apibūdina detalai.

Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu tvirtinamos tvarkos rengime aktyvų vaidmenį vaidina Centras, prisidėdamas prie dokumento projekto parengimo, jo aptarimo su Ministerijos atstovais. Šiuo metu galiojančios tvarkos projektą Centras pradėjo rengti dar 2016 m. Darbinuose pasitarimuose jis daug kartų buvo aptartas su Ministerijos specialistais. Rengiant projektą buvo sukurti keli vertinimo tvarkos modeliai, kurie buvo išsamiai diskutuoti su Ministerijos specialistais ir vadovais. Parengtą tvarkos projektą Centras kartu su Ministerija pristatė ir aptarė su suinteresuotomis šalimis: Lietuvos universitetų rektorių konferencija, Lietuvos kolegijų direktorių konferencija, Lietuvos studentų sąjunga. Tokie aptarimai vyko keletą kartų, siekiant geriau atsižvelgti į suinteresuotų šalių pasiūlymus, išsiaiškinti daugiausiai diskusijų keliančias vietas.

2017 m. buvo baigiamas aukštųjų mokyklos veiklos vertinimo (institucinio vertinimo) pirmasis ciklas bei vykdomų studijų programų vertinimas ir pradėta rengtis antrajam aukštųjų mokyklų vertinimo ciklui bei perėjimui nuo studijų programų prie studijų kryptių vertinimo. 2017-2019 m. laikotarpiu vyko intensyvus darbas su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, aukštųjų mokyklų atstovais rengiant naujas institucinio vertinimo bei studijų kryptių vertinimo tvarkas bei metodikas.

Pažymėtina, kad 2018 m. vasario mėnesį Ministerijos iniciatyva ir įsakymu buvo patvirtintas Studijų kryptių vertinimo ir laikinojo akreditavimo tvarkos aprašas, kuriuo buvo siekiama akredituoti studijų kryptis pagal patvirtintus rodiklius, besiremiančius anksčiau atlikto mokslo veiklos ir studijų programų vertinimo rezultatais. Šios tvarkos rengime dalyvavo ir Centras, nors tokiam vertinimo modeliui nepritarė. Aukštosioms mokykloms apskundus, 2018 m. rugpjūčio mėnesį ši tvarka ir jos pagrindu priimti akreditavimo sprendimai buvo panaikinti Konstitucinio teismo sprendimo pagrindu.

2019 m. MOSTA (dabartinė STRATA) atliktame tyrime ir po jo paskelbtoje ataskaitoje „[Išorinio vertinimo reikšmė Lietuvos aukštųjų mokyklų veiklos kaitai](#)“ pastebėta, kad aukštųjų mokyklų veiklos pokyčius lemia įvairūs tiek vidiniai, tiek išoriniai aukštojo mokslo kaitos veiksniai, ir todėl sudėtinga nustatyti tiesioginį išorinio kokybės užtikrinimo poveikį aukštųjų mokyklų veiklai. Visgi tyrimo ataskaitoje įvardinta trejopa SKVC atliekamo išorinio vertinimo nauda:

- ekspertų pateiktose rekomendacijose buvo nustatytos probleminės sritys ir numatytos tobulinimo galimybės bei galimos veiklos tobulinimo kryptys;
- rekomendacijos įpareigojo veikti, suteikė pagrindą inicijuoti reikiamus pokyčius;
- rekomendacijos padėjo atkreipti aukščiausio lygmens vadovų dėmesį į problemines ar apleistas sritis, taip pat – sutelkti ir įtraukti į pokyčių įgyvendinimo procesus bendruomenę.

Toje pačioje ataskaitoje padaryta išvada, kad 2013-2017 m. vykęs išorinis vertinimas turėjo įtakos kokybės kultūros formavimosi procesams, o būtent:

- įsivertinimo, „savirefleksijos“ kultūros formavimuisi (tiek kolegijose, tiek universitetuose formuojasi refleksijos, kompleksinio įsivertinimo, savianalizės įgūdžiai);
- kokybės (gerinimo) poreikio suvokimui (tiek kolegijose, tiek universitetuose atsiranda kokybės svarbos suvokimas; universitetuose paminėtas aukštesnių kokybės reikalavimų siekis);
- atsakomybės kultūros formavimuisi (universitetuose didėja lyderių, dėstytojų sąmoningumas ir individualios atsakomybės suvokimas, studentai tampa pilnaverčiais sistemos dalyviais);
- stebėsenos sistemų plėtrai (universitetuose atsiranda poreikis kaupti, analizuoti duomenis ir palaipsniui juos panaudoti priimant sprendimus).

Be kita ko buvo pateikti šie siūlymai ateičiai:

- siekiant didinti išorinio vertinimo poveikumą, atlikti kasmetinį tam tikrų rodiklių stebėjimą (nustatant minimalius rodiklius) ir viešai skelbti šiuos rezultatus, o išorinį studijų vertinimą susieti su neigiamais

stebėsenos rezultatais; peržiūrėti paskesnės veiklos priemonės bei stiprinti institucinę atsakomybę už kokybę;

- didinti integralumą su kitais instrumentais – institucijų ir studijų išorinių vertinimų ciklą suderinti su mokslo ir studijų finansavimo modeliu ir kitais (mokslo ir meno) vertinimais,
- mažinti našta aukštosioms mokykloms (ilginant akreditavimo laikotarpį ir centralizuojant duomenų pateikimą);
- didinti dėmesį komunikacijai tarp ekspertų, aukštųjų mokyklų ir SKVC bei gerosios patirties sklaidai.

Rengiant naujas išorinio vertinimo tvarkas ir metodikas, atsižvelgta į šio tyrimo (dalyvavo tiek aukštosios mokyklos, tiek ekspertai) rezultatus, taip pat SKVC pasitelktų ekspertų ir patarėjų institucijų narių siūlymus, konsultacijų su aukštosiomis mokyklomis išsakytus argumentus. Pokytis nuo praėjusio ENQA vertinimo – ilgesnis maksimalus akreditavimo terminas teigiamo vertinimo atveju – 7 metai, taip pat patikslinta ir praplėsta vertinimo balais skalė.

Sutarta, jog svarbu siekti, kad vertinime būtų daugiau remiamasi kiekybiniais rodikliais, duomenimis pateikiamais ne tik pačių aukštųjų mokyklų, bet ir kaupiamais valstybiniuose registruose. Siekiant stebėti vykstančius pokyčius ir galimą riziką, buvo sukurta studijų kryptių rodiklių stebėsenos platforma, o SKVC patikėta kiekvienais metais išanalizuoti pokyčius, priežastis ir, nustačius galimą studijų kokybės kritimo riziką, informuoti ŠMSM, kuri gali inicijuoti neeilinį krypties vertinimą. Tiek 2020 m., tiek 2021 m., atlikęs šią rodiklių stebėseną, Centras identifikavo ženklius nuokrypius, analizavo jų priežastis, bet Ministerijai inicijuoti neeilinio vertinimo nesiūlė, nes tai būtų buvusi neproporcinga poveikio priemonė; lyginant su praeitais metais, 2021 m. stebimas situacijos gerėjimas.

Vis didesnis dėmesys yra skiriamas įvairių duomenų apie aukštojo mokslo sistemą analizei ir sprendimų priėmimui derinant kiekybinę ir kokybinę informaciją.

Ateityje galimi tolesni pokyčiai susiję su didesniu išorinių vertinimų pagrindimu įvairiuose registruose esančiais duomenimis, siekiant objektyvių, patikimų ir palyginamų duomenų vertinime bei lengvinant duomenų pateikimo našta aukštosioms mokykloms.

Vadovaudamasis Ministro patvirtintomis tvarkomis, Centras rengia savo koordinuojamų vertinimų metodikas. Šiuo metu yra parengtos šešios vertinimo metodikos: [Aukštosios mokyklos veiklos vertinimo metodika](#), [Aukštosios mokyklos egzilyje veiklos vertinimo metodika](#), [Studijų kryptių išorinio vertinimo metodika](#), [Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo metodika](#), [Rezidentūros studijų išorinio vertinimo metodika](#), [Ketinamų vykdyti rezidentūros studijų programų vertinimo metodika](#). Rengiant visas šias metodikas į procesą buvo įtraukti aukštųjų mokyklų, studentų organizacijų atstovai, parengti projektai buvo pristatomi ir svarstomi Lietuvos universitetų rektorių konferencijos, Lietuvos kolegijų direktorių konferencijos posėdžiuose, diskusijose su Lietuvos studentų sąjunga, kitomis suinteresuotomis institucijomis. Parengti vertinimo metodikų projektai visuomet skelbiami viešai Centro tinklapyje, taip pat išsiunčiami visoms suinteresuotoms šalims teikti savo pastebėjimus ir siūlymus dėl projektų tobulinimo. Kiekviena metodika yra aptariama ir Centro patarėnčiosiose institucijose – Aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo komisijoje – [Aukštosios mokyklos veiklos vertinimo metodika](#), [Aukštosios mokyklos egzilyje veiklos vertinimo metodika](#); Studijų vertinimo komisijoje – [Studijų kryptių išorinio vertinimo metodika](#), [Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo metodika](#). Dėl rezidentūros studijų vertinimo metodikos konsultuotasi ir su jaunaisiais gydytojais – rezidentais. Metodikas taip pat svarsto ir siūlymus teikia Centro valdymo organas – Taryba. Tik suderintos su aukščiau minėtomis organizacijomis ir kitais subjektais metodikos yra patvirtinamos Centro direktoriaus įsakymu.

Pradedant naują institucinio ir studijų kryptių vertinimo ciklą 2020 m., iš anksto buvo sudarytas numatomas viso ciklo vertinimo plano projektas, su kuriuos supažindintos visos aukštosios mokyklos, galėjusios teikti ir savo siūlymus dėl plano koregavimo. Pažymėtina, kad į tam tikrus pasiūlymus buvo atsižvelgta. Visų pirma į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, kaip vienos pagrindinių aukštojo mokslo kokybės spartesniu gerinimu suinteresuotų pusių, siūlymus – anksčiau numatyti tų studijų kryptių, kurių studijų programos buvo įvertintos

Centras savo rengiamus metodikų projektus aptaria su universitetus, kolegijas ir studentus vienijančiomis organizacijomis, Ministerija, Taryba.

kaip silpnesnės, vertinimą. Atsižvelgta ir į aukštųjų mokyklų pageidavimus šiek tiek pavėlinti pirmųjų studijų kryptių vertinimą 2020 m. rudenį dėl tų metų pradžioje prasidėjusios pandemijos. Nors studijų kryptių vertinimą reglamentuojanti ministro įsakymu patvirtinta tvarka numato, kad išorinio vertinimo planas tvirtinamas likus ne mažiau kaip 6 mėnesiams iki išorinio vertinimo pradžios, tačiau Centras, atsižvelgdamas į

vykstančią pandemiją bei aukštųjų mokyklų prašymus, pirmųjų studijų kryptių vertinimo pradžią pavėlino suteikdamas galimybę ne tik geriau pasiruošti vertinimui, bet ir susitvarkyti su kitais laikmečio iššūkiais. Nuo vertinimo plano patvirtinimo iki išorinio vertinimo pradžios buvo numatytas 10 mėnesių periodas pirmosioms kryptims. Susidūrusiems su sunkumais, Centras taip pat buvo lankstus ir suteikė papildomo laiko užbaigti savianalizės suvestinės rengimą ir pateikti kokybišką jos vertimą.

Institucinio vertinimo atveju yra numatyta, kad aukštajai mokyklai savianalizės suvestinės parengimui suteikiamas ne trumpesnis nei 1 metų terminas. Tai sudaro pakankamai palankias sąlygas aukštosioms mokykloms tinkamai pasiruošti išoriniam vertinimui. Iškilus nenumatytiems sunkumams, Centras yra pasiruošęs situaciją aptarti su aukštąja mokykla ir būti lankstus, kiek tai netrukdo organizuoti išorinį vertinimą ir ekspertų darbą. Sudarant institucinio vertinimo planą, buvo atsižvelgiama į tai, kad institucinis vertinimas nesutaptų su žymia dalimi tos aukštosios mokyklos vykdomų studijų kryptių vertinimu, siekiant sumažinti institucijai galinčią tekti išorinio vertinimo našta.

Siekiant mažinti išorinio vertinimo našta aukštosioms mokykloms, studijų kryptių vertinimo tvarkoje yra numatyta, kad įvertinus ir maksimaliam 7 metų terminui akreditavus studijų krypties ir pakopos studijas, aukštoji mokykla galės naujas tos krypties studijų programas pradėti vykdyti patvirtinusi jas savo nusistatyta tvarka, o išorinis vertinimas tokioms naujoms studijų programoms nebus privalomas. Tokiu būdu įgyvendinama ESG nuostata dėl lankstumo.

Pokytis nuo praėjusio vertinimo yra didesnis dėmesys paskesnei po vertinimo veiklai. Centras siekia, kad išorinio vertinimo metu parengtos vertinimo išvados taptų pagrindu aukštosios mokyklos veiklos arba studijų programos vykdymo gerinimui, todėl naujame vertinimo cikle sustiprintas paskesnės veiklos elementas. Už paskesnę veiklą pirmiausiai atsako aukštoji mokykla. Šiuo metu teisės aktuose nustatyta, kad paskesnė veikla atliekama trimis etapais: veiklos tobulinimo priemonių numatymo, kai po išorinio vertinimo aukštoji mokykla numato priemones savianalizės ir išorinio vertinimo metu nustatytiems trūkumams šalinti, aukštosios mokyklos veiklai tobulinti; numatytų priemonių įgyvendinimo – aukštoji mokykla įgyvendina numatytas priemones veiklai tobulinti, parengia, pateikia Centrai ir paviešina išorinio vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo pažangos ataskaitą; numatytų priemonių įgyvendinimo stebėsenos – Centras bent kartą per nustatytą aukštosios mokyklos akreditavimo laikotarpį atlieka veiksmų plano įgyvendinimo stebėseną.

Nors Lietuvoje išorinio vertinimo procesai yra baigiami formaliais sprendimais dėl akreditavimo, išorinio vertinimo tikslas nėra vien atitikimo teisės aktų reikalavimams nustatymas. Visose metodikose (tiek aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo, tiek studijų kryptių vertinimo) yra nustatyti tie rodikliai, kurie yra esminiai siekiant kokybiškos aukštųjų mokyklų veiklos ar kokybiškų studijų programų. Nustatant rodiklius yra atsižvelgiama į teisės aktų reikalavimus, ESG bei gerąją tarptautinę patirtį, socialinių dalininkų nuomonę. Todėl vertinimo išvadosse pateikiama analizė pagal esminius institucijos veiklos rodiklius. Labai svarbus ekspertinio vertinimo tikslas yra pateikti rekomendacijas aukštosioms mokykloms jų veiklos ar jų studijų programų tobulinimui. Pakartotinio vertinimo metu atsižvelgiama į tai, kokie pakeitimai buvo padaryti pagal ekspertų rekomendacijas. Visgi, aukštosios mokyklos prisiima visišką atsakomybę už studijų kokybę, todėl gali būti atveju, kai ekspertų rekomendacija ir nesivadovauta, tuomet turi būti aiškus pagrindimas, kodėl priimtas toks sprendimas. Tokiu būdu aukštoji mokykla yra skatinama nuolat gerinti savo veiklos kokybę. Tais atvejais, kai aukštoji mokykla ar studijų kryptis turi išskirtinės kokybės pavyzdžių, jie taip pat akcentuojami ir išskiriami vertinimo išvadosse.

Lietuvai, kaip mažai šaliai, yra labai svarbu, kad išorinis vertinimas atsižvelgtų ne tik į nacionalinį, bet ir tarptautinį kontekstą, taip pat būtų išvengta interesų konflikto, galinčio atsirasti mažoje akademinėje bendruomenėje. Atsižvelgiant į šiuos motyvus, o taip pat ir aukštųjų mokyklų išsakytą pageidavimą, SKVC daugiausiai pasitelkia ekspertus iš užsienio. Tokie vertinimai reikalauja iš ekspertų atitinkamos patirties ir dalykinių žinių, jų atranka ir mokymai yra vienas iš prioritetinių SKVC veiklos aspektų.

Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas Lietuvoje traktuojamas kaip viešoji paslauga. Atsižvelgiant į tai, visų tipų Centro atliekami išoriniai vertinimai bei renginiai aukštosioms mokykloms nekainuoja, tai dengiama valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų projektų lėšomis.

5.3 ESG 2.3 ĮGYVENDINIMO PROCESAI

Nuostata: Išorinio kokybės vertinimo procesai turėtų būti patikimi, naudingi, iš anksto apibrėžti, nuosekliai įgyvendinami ir viešai skelbiami. Jie apima:

- savianalizę ar jos atitikmenį;
- išorinį vertinimą, kurio sudėtine dalimi paprastai yra vizitas į aukštąją mokyklą;
- išvadas, kaip išorinio vertinimo rezultatą;
- nuoseklią paskesnę veiklą.

Gairės: Išorinis kokybės vertinimas, vykdomas profesionaliai, nuosekliai ir skaidriai, užtikrina jo priimtumą ir poveikį. Priklausomai nuo išorinio kokybės užtikrinimo sistemos modelio, mokslo ir studijų institucija sudaro prielaidas išoriniam kokybės vertinimui atlikdama savianalizę ar surinkdama kitą medžiagą, paremtą įrodymais. Rašytinė dokumentacija įprastai papildoma informacija, gauta pokalbiuose su įvairiais socialiniais dalininkais, vizito metu. Vertinimo metu surinkta informacija apibendrinama išvadose (plg. 2.5 nuostata), kurias parengia išoriniai ekspertai (plg. 2.4 nuostata). Išorinis kokybės užtikrinimas nesibaigia ekspertams parengus vertinimo išvadas. Išvadose pateikiamos aiškios gairės tolimesniems aukštosios mokyklos veiksams. Agentūros nuosekliai vykdo paskesnės veiklos procesą, peržiūredamos veiksmus, kurių ėmėsi aukštoji mokykla. Paskesnės veiklos pobūdis priklausys nuo išorinio kokybės užtikrinimo modelio.

Kaip jau minėta, Centro kaip aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūros, stambiausia veiklų grupė – išorinis vertinimas. Tai sudaro didžiausias darbo apimtis ir reikalauja daugiausiai organizacijos išteklių. Vykdomos *ex-ante* procedūros (3 rūšių) ir *ex-post* procedūros (6 rūšių). Visos šios veiklos grindžiamos ESG.

Vertinimo tipas	Užbaigtų procedūrų					
	2017	2018	2019	2020	2021	
					Atliktų procedūrų	Priimtų sprendimų
Procedūros Lietuvoje						
<i>Studijų programų lygmuo</i>						
Ex-ante	54	41	48	32	23	18
Ex-post	206	89	/	1*	/	/
<i>Studijų krypčių lygmuo</i>						
Ex-post	/	/	/	/	18**	103**
<i>Institucinis lygmuo</i>			-	-	-	-
Ex-ante	0	0	1	0	0	
Ex-post	2	0	0	0	11	5
Procedūros užsienyje						
Programų ex-post	0	0	0	2	3	3
Institucinis ex-post	0	0	0	0	0	0

Iš viso	262	130	49	35	55	129
---------	-----	-----	----	----	----	-----

4 lentelė. 2017-2021 (iki gruodžio 1 d.) m. Centro atlikti vertinimai (remiantis Centro ataskaitų duomenimis)

* 2020 m. tokio tipo vertinimai nebebuvo vykdomi, išskyrus 1 vykdomos studijų programos pakartotinį vertinimą, kuris atliktas vykdant teismo sprendimą.

** studijų krypčių skaičius, dėl kurių atliktos procedūros ir priimti sprendimai; sprendimai priimami dėl kiekvienos aukštosios mokyklos kiekvienos studijų pakopos atskirai

Bendras išorinio vertinimo modelis, kaip numato ESG nuostata – savianalizės rengimas, vizitas, vertinimo išvadų skelbimas ir paskesnė veikla – yra taikomas nuo pat Centro vykdomų vertinimų pradžios, tai nesikeitė. Smulčiau skaidant, SKVC taikomas išorinio vertinimo modelis susideda iš šių dalių:

- aukštosios mokyklos savianalizės suvestinės rengimo (*ex-ante* procedūrų atveju – atitinkamų prašų pateikimas),
- ekspertų grupės sudarymo ir aukštosios mokyklos supažindinimo su ja; jei pateikti prašymai keisti ekspertų grupių sudėtį – jų nagrinėjimo ir galutinės ekspertų grupės sudėties nustatymo;
- savianalizės suvestinės (paraiškos) nagrinėjimo,
- vizito į aukštąją mokyklą (įprastai – fizinio, pandemijos sąlygomis – nuotolinio),
- vertinimo išvadų projekto parengimo ir pateikimo aukštajai mokyklai,
- aukštosios mokyklos pastabų dėl faktinių klaidų išnagrinėjimo,
- galutinių vertinimo išvadų parengimo,
- išvadų nagrinėjimo atitinkamoje patarėniojoje komisijoje,
- sprendimo dėl vertinimo ir akreditavimo priėmimo,
- vertinimo išvadų viešo paskelbimo,
- apeliacijų pateikimo bei nagrinėjimo, jei tokios buvo, kuris vykdomas prieš priimant sprendimą dėl akreditavimo,
- paskesnės veiklos po vertinimo.

Šis modelis su nedidelėmis modifikacijomis yra taikomas aukštųjų mokyklų (įskaitant veikiančias egzilio sąlygomis), studijų krypčių, studijų programų (įskaitant vykdomų rezidentūros studijas) ir paraiškų dėl leidimo vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą vertinimui ir akreditavimui. Šis modelis visiškai atitinka ESG numatytus principus.

Pažymėtina, kad ketinamų vykdyti rezidentūros studijų (*ex-ante* rezidentūros vertinimas) atveju taikoma supaprastinta vertinimo procedūra, kuomet Centro direktoriaus įsakymu sudaryta komisija įvertina studijų atitiktį teisės aktuose nustatytiems rezidentūros studijų programų vykdymui ir pateikiamiems dokumentams keliamiems reikalavimams.

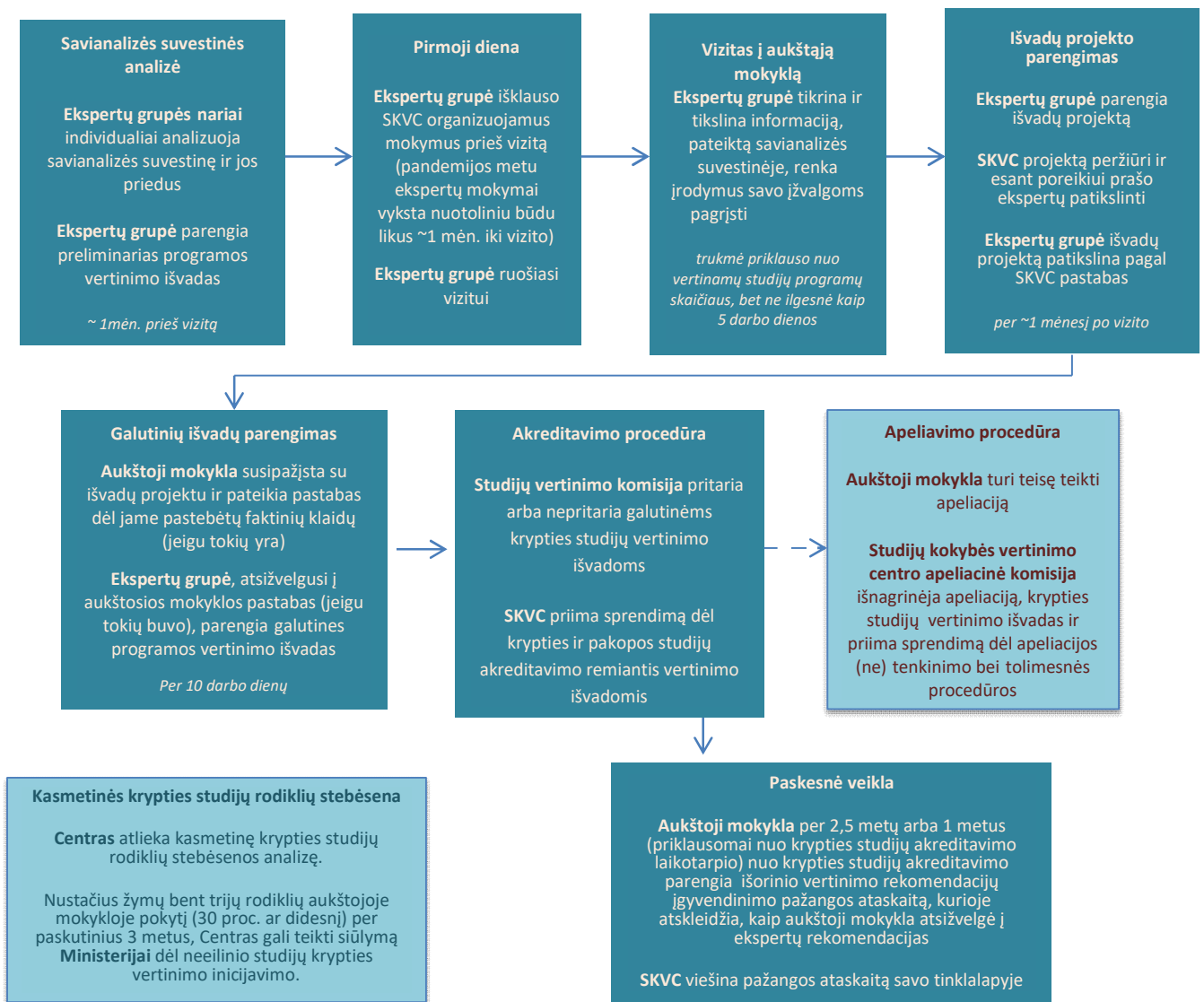
Tais atvejais, kai aukštosios mokyklos vykdomos krypties studijos yra akredituojamos maksimaliam septynerių metų terminui, naujas tos krypties studijų programas aukštoji mokykla gali pasitvirtinti savo vidaus tvarka netaikant išorinio vertinimo procedūros.

Išorinio vertinimo modelio elementai yra įtvirtinti Įstatyme, o išorinio vertinimo procedūros, vertinimo rodikliai, kriterijai ir reikalavimai detalai aprašyti Vyriausybės nutarime (egzilio aukštųjų mokyklų institucinio vertinimo atveju), Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymuose (aukštųjų mokyklų veiklos, studijų programų, studijų krypčių, rezidentūros studijų atveju), Centro parengtose metodikose (visų tipų vertinimui). Visi šie dokumentai yra viešai skelbiami Seimo teisės aktų duomenų bazėje ir Centro tinklalapyje. Kaip minėta, pasikeitus išorinio vertinimo modeliui, parengtos ir patvirtintos naujos Centro metodikos, vyko platus konsultacijų su socialiniais partneriais procesas. Svarbu, jog, patvirtinus naujus SKVC dokumentus, nustatomas laikotarpis, nuo kada tas dokumentas pradedamas taikyti, t.y., aukštosios mokykloms paliekama laiko

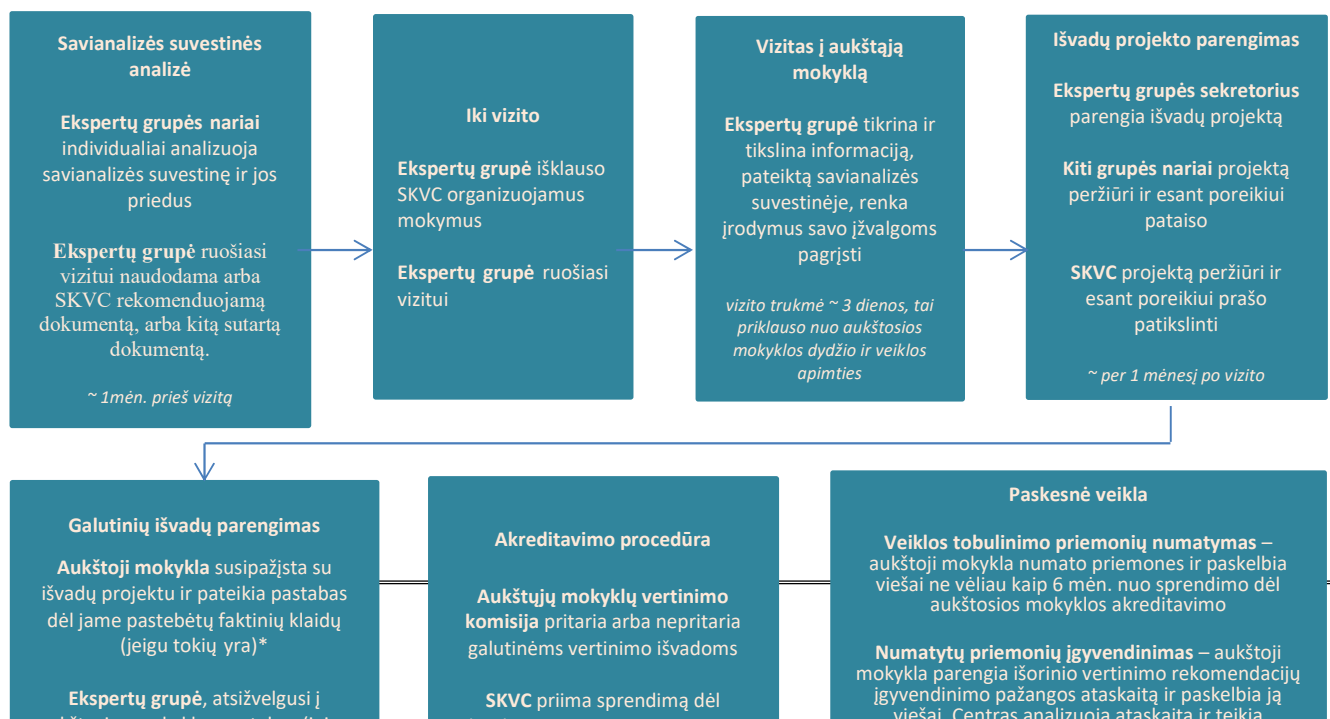
persitvarkyti pagal naujus reikalavimus. Visi procesai, kurie buvo pradėti, bet nebaigti iki naujo dokumento įsigaliojimo, paprastai baigiami pagal anksčiau galiojusią tvarką.

Aukštųjų mokyklų ir studijų kryptių išoriniam vertinimui pasitelkiamos tarptautinės (į jas įtraukiami ekspertai iš Lietuvos ir užsienio valstybių) arba retais atvejais, vertinant studijų kryptis, nacionalinės ekspertų grupės. Ketinamas vykdyti studijų programas praktiškai išimtinai vertina nacionalinės ekspertų grupės, tai daroma taupant kaštus ir siekiant greitinti vertinimo procesą, kadangi aukštosios mokyklos įprastai skuba gauti naujų programų registraciją iki bendrojo priėmimo pradžios.

Ekspertų atrankos principus ir eigą reglamentuoja Centro direktoriaus patvirtinti Ekspertų atrankos aprašas ir Ekspertų darbo organizavimo aprašas. Ekspertų kandidatūras Centrai gali teikti mokslo ir studijų institucijos, Lietuvos studentų sąjunga ir (arba) Europos studentų sąjunga, profesinės ir kūrybinės asociacijos ar organizacijos, ministerijos bei kitos valstybės institucijos, verslo bei pramonės įmonės ar organizacijos, suinteresuotos rengiamais specialistais, kitos Lietuvos ir užsienio ekspertinės institucijos. Asmenys, atitinkantys ekspertams keliamus kvalifikacinius reikalavimus, gali patys siūlyti savo kandidatūras užpildydami anketą Centro tinklapyje ir tokių savęs nominacijų nuolat gaunama. Informacija apie ekspertus nuolat kaupiama ir peržiūrima Centro informacinėje sistemoje (Ekspertų sąvade), siekiant atliepti ES Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) reikalavimus, gauti ekspertų sutikimai tvarkyti asmens duomenis.

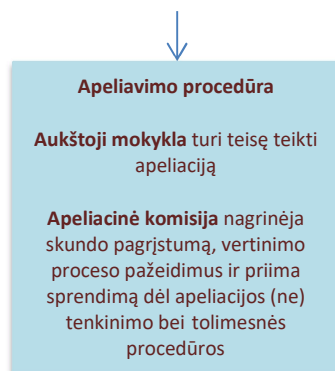

1 schema. Studijų kryptių išorinio vertinimo procesas

aaa

2 schema. Aukštųjų mokyklų išorinio veiklos vertinimo procesas

Analogišką išorinio vertinimo modelį Centras taiko atliekant tiek ketinamų vykdyti studijų programų, tiek studijų krypčių, tiek institucinį aukštųjų mokyklų vertinimą, taip pat tiek vykdant vertinimus tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Išorinis aukštųjų mokyklų ir studijų krypčių vertinimas vyksta periodiškai.

Vertinimo periodiškumas nustatytas MSJ. Kaip minėta, 2020 m. perėjus nuo studijų programų prie studijų krypčių vertinimo buvo sustiprintas dėmesys paskesnės veiklos etapui – išorinio vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitų teikimas Centrai iš rekomendacinio tapo privalomas (žr. žemiau). Siekiant stebėti situaciją studijų kryptyse ir laiku identifikuoti riziką, atsirado Kasmetinė krypties studijų rodiklių stebėseną.

Savianalizė

Už savianalizės atlikimą (programos aprašo parengimą ketinamų vykdyti studijų programų atveju) yra atsakinga aukštoji mokykla. Centro parengtose metodikose yra pateikti reikalavimai, kaip turi būti pateikiama aukštosios mokyklos veiklos, studijų programos savianalizės suvestinė (programos aprašas ketinamų vykdyti studijų programų atveju), kokia informacija turi būti joje nurodyta. Institucinio vertinimo ir studijų krypčių savianalizės suvestinėje taip pat turi būti pateikta informacija, kaip buvo atsižvelgta į anksčiau atlikto vertinimo rekomendacijas. Centras 2 kartus per metus organizuoja mokymus artėjančių studijų krypčių vertinimų savianalizių suvestinių rengėjams, kurių metu aiškina, kaip atlikti savianalizę ir pateikti jos rezultatus Centro atliekamam vertinimui. Dėl institucinio vertinimo savianalizės suvestinės rengimo aukštosios mokyklos konsultuojamos individualiai. Aukštosios mokyklos taip pat konsultuojamos telefonu, elektroniniu paštu arba Centro patalpose kreipiantis individualiai. Studijų krypčių išorinio vertinimo planas tvirtinamas Centro direktoriaus įsakymu, Aukštųjų mokyklų išorinio vertinimo planas – Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu. Ši informacija yra iš anksto skelbiama viešai. Ketinamos vykdyti studijų programos išoriniam šventinimui Centrai yra teikiamos pagal poreikį ištisu metus.

2020 m. fizinius vizitus pakeitus nuotoliniais, buvo nustatyti papildomi reikalavimai aukštosios mokyklos vertinimui pateikiamai medžiagai. Ekspertams netekus galimybės fizikai susipažinti su materialiąja baze, aukštosios mokyklos kartu su savianalizės suvestine turi pateikti nufilmuotą ir (arba) nufotografuotą medžiagą, kurioje būtų atvaizduota pasitelkiama materialioji bazė leidimui vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą, vertinamos ketinamos vykdyti studijų programos, studijų krypties ir pakopos studijų vykdymui, ar bendrai

aukštosios mokyklos veiklai. Taip pat aukštosios mokyklos turi iš anksto pateikti ekspertams prieigą prie studentų baigiamųjų, kursinių darbų, egzaminų medžiagos.

Ekspertams susipažinus su aukštosios mokyklos pateikta medžiaga ir išsakius poreikį, gali būti organizuojamas papildomas fizinis vizitas į aukštąją mokyklą, kurio metu apžiūrima vertinamoms studijoms ir (ar) veiklai pasitelkiama materialioji bazė. Toks vizitas organizuojamas iki numatomos nuotolinio vizito datos iš anksto suderinus su aukštąja mokykla. Apžiūrėti vertinamoms studijoms ir (ar) veiklai pasitelkiamos materialiosios bazės vyksta Centro paskirtas vertinimo koordinatorius ir ekspertų grupės narys (-iai) iš Lietuvos. Pandemijos metu buvo vienas atvejis, kai ekspertai papildomo vizito į aukštąją mokyklą pageidavo.

Pasirengimas vertinimui

Ne mažiau kaip mėnuo laiko prieš vizitą ekspertų grupei pateikiama išsami metodinė medžiaga, reikalinga pasirengti vertinimui. Prieš studijų kryptių ir aukštųjų mokyklų vertinimą Centras organizuoja mokymus ekspertams. Įprastai tokie 1 dienos mokymai būdavo organizuojami dieną prieš vizitą. Keturiamų vykdyti studijų programų ekspertams mokymai organizuojami du kartus per metus. Pandemijos sąlygomis ekspertų mokymai organizuojami nuotoliniu būdu, iš anksto, paliekant ekspertams daugiau laiko pasiruošti. Mokymų metu ekspertai supažindinami su Lietuvos aukštojo mokslo sistema, teisiniu reglamentavimu, vertinimo eiga, akreditavimo reikalavimais, vizito eiga, išvadų rengimo reikalavimais, sprendimų priėmimo procesu ir atsakoma į su tuo susijusius klausimus. Pandemijos metu nuotoliniai ekspertų mokymai organizuojami anksčiau (~1 mėnesis iki vizito) ir yra ilgesni, todėl skaidomi į dvi dalis. Tokie ekspertų mokymai yra efektyvesni – ekspertai turi daugiau laiko ir gali geriau pasiruošti vizitams. Planuojama tokį mokymų būdą ir formą naudoti ir po pandemijos. Prieš vizitą į aukštąją mokyklą ekspertų grupė parengia preliminarias išvadas, klausimus, kuriuos reikės išsiaiškinti vizito metu. Pažymėtina, kad pandemijos metu pasirengimas vertinimams vyksta žymiai intensyviau, ekspertai kartu su vertinimo koordinatoriais organizuoja nuotolinius pasitarimus pagal poreikį, kas leidžia geriau pasirengti vertinimams.

Kaip papildomas informacijos šaltinis krypties studijų vertinimui ekspertams pateikiama per „Nacionalinę studentų apklausos“ (NSA) mobiliąją programėlę surinkta vertinamos krypties studentų nuomonė apie studijas. Ši Centro programėlė startavo 2020 m. Pagrindinė programėlės paskirtis susirinkti studentų nuomonę apie studijas prieš kiekvienos studijų krypties vertinimą, taip pat pasitelkus programėlę gali būti atliekamos ir kitos svarbios apklausos. Šiuo įrankiu gali naudotis ir aukštosios mokyklos. Šiuo metu 11 aukštųjų mokyklų yra pasirašiusios bendradarbiavimo sutartis su Centru dėl NSA naudojimo. Šios aukštosios mokyklos yra gavę prisijungimus ir taip pat gali NSA programėlėje kurti apklausas ir rinkti grįžtamąjį ryšį iš savo studentų. 2020 m. rudenį šis įrankis buvo išbandytas sukūrus apklausas pirmųjų aštuonių vertintų kryptių studijų programų studentams. Surinkta informacija perduota kryptių studijas vertinusioms ekspertų grupėms. Pažymėtina, kad šios apklausos rezultatai negali lemti ekspertų sprendimo dėl krypties studijų vertinimo, ypačingai dėl to, kad studentų atsakomumas kol kas nėra didelis. Apklausos rezultatai gali būti naudojami kaip papildomas informacijos šaltinis ekspertams, galintis padėti suformuluoti tam tikrus klausimus vizito metu, patikslinti tam tikrus momentus, kurie galbūt išryškėjo apklausoje. Pirmųjų studijų kryptių studentų apklausos rezultatai rodo, kad studentai gana gerai atsiliepią apie savo studijų kokybę. Deja, dėl techninių problemų Centras NSA negalėjo panaudoti 2021 m. atliktų kryptių studijų vertinimams.

Paraiškos dokumentų leidimui vykdyti studijas ir studijomis susijusią veiklą gauti vertinimas (*ex-ante* institucinis) yra pradedamas vykdyti tik tuomet, kai Valstybės saugumo departamentas (VSD) pateikia išvadą, kad institucija nekelia grėsmės nacionaliniam saugumui. VSD patvirtinus, kad institucija nekelia grėsmės nacionaliniam saugumui, Centras organizuoja institucijos ketinamų vykdyti studijų programų vertinimą (formuojamos ekspertų grupės programų vertinimui, organizuojami ekspertų vizitai į instituciją, rengiamos programų išorinio vertinimo išvados). Jeigu programos įvertinamos teigiamai, pradedamas sekantis paraiškos vertinimo etapas – dar viena Centro sudaryta ekspertų grupė vertina institucijos pajėgumus (finansinius,

materialiųjų išteklių, personalo, mokslinės (meninės) veiklos) vykdyti veiklą. Vertinimas vyksta vadovaujantis tais pačiais principais kaip ir studijų programų ar aukštųjų mokyklų vertinimo atveju.

Vizitas

Ekspertų grupės vizitas į aukštąją mokyklą vyksta pagal iš anksto su aukštąja mokykla suderintą darbotvarkę. Įprastai vizitai prasideda nuo ryto, tačiau atsižvelgiant į tai, kad pandemijos metu vizitai vyksta nuotoliniu būdu, o ekspertų grupes sudaro ekspertai iš skirtingų šalių ir laiko zonų, suderinus su aukštąja mokykla, vizitas gali prasidėti ir vėliau. Vizito metu ekspertų grupė susitinka su tikslinėmis grupėmis:

- vertinant *ketinamas vykdyti studijų programas (ex-ante programų)*, ekspertai susitinka su aukštosios mokyklos ar jos padalinio administracija, programos aprašo rengėjais, dėstytojais, kurie numatyti dėstyti ketinamoje vykdyti programoje, socialiniais partneriais, kurie suinteresuoti ketinamais rengti specialistais, susipažįsta su materialiąja ir metodine studijų baze, kuri bus naudojama vykdant naują studijų programą;
- vertinant *krypties studijas (ex-post studijų kryptių)*, ekspertai susitinka su tos aukštosios mokyklos ar jos padalinio administracija, savianalizės suvestinės rengimo grupe, krypties studijų dėstytojais, studentais, absolventais, socialiniais partneriais, susipažįsta su materialiąja ir metodine studijų baze, studentų kursiniais ir baigiamaisiais darbais, egzaminų medžiaga;
- vertinant *aukštąją mokyklą (ex-post institucinis AM vertinimas)*, ekspertai susitinka su aukštosios mokyklos administracija, Senato Akademinės tarybos atstovais, savianalizės rengimo grupe, dėstytojais, studentais, absolventais ir socialiniais partneriais, susipažįsta su aukštosios mokyklos infrastruktūra, vertinimui reikalingais dokumentais. Esant poreikiui, ekspertai gali prašyti organizuoti papildomą susitikimą (-us), suderinus tarp ekspertų ir aukštosios mokyklos. Ne dažnai, bet tokie poreikiai išsakomi ir į juos atliepiama.

Pandemijos metu vizitų organizavimui pasitvirtinome atskirą tvarką, pagal pamokas ir poreikį po kurio laiko ji buvo atnaujinta. Vizitams vykstant nuotoliniu būdu, fizinis ekspertų susipažinimas su aukštosios mokyklos materialiąja baze pakeistas į foto ir video medžiagos pateikimą bei materialiosios bazės aptarimą su už tai atsakingais aukštosios mokyklos darbuotojais. Šio aptarimo metu ekspertai užduoda klausimus, susijusius su aukštosios materialiaisiais ištekliais, jeigu yra poreikis, aukštoji mokykla gali surengti virtualią ekskursiją vizito metu aprodant materialiąją bazę. Kol kas tokio poreikio nėra viena ekspertų grupė dar nėra išsakiusi.

Visais atvejais vizito pabaigoje ekspertų grupė aptaria vizito rezultatus grupėje ir žodžiu supažindina aukštosios mokyklos bendruomenę su pirminiais pastebėjimais.

Išvados

Po vizito ekspertų grupė parengia vertinimo išvadų projektą, kuris išsiunčiamas aukštajai mokyklai. Aukštoji mokykla gali susipažinti su vertinimo išvadų projektu ir pateikti pastabas dėl faktinių klaidų ir jomis grindžiamų vertinimų vertinimo išvadose, jei tokių yra. Ketinamų vykdyti studijų programų atveju bei paraiškos dokumentų leidimui vykdyti studijas ir studijomis susijusių veiklų gauti vertinimo atveju ekspertų grupė vertinimo išvadų projekte gali siūlyti programą, paraišką papildyti ar taisyti. Ketinamų vykdyti studijų programų atveju ekspertai prašo pataisyti apie pusę vertinamų studijų programų. Pažymėtina, kad ekspertų siūlymas programą pataisyti teikiamas tik tada, kai nustatomi programos trūkumai, kuriuos būtina pašalinti, bet jie gali būti nesudėtingai pašalinami iš esmės nekeičiant studijų programos. Ekspertų grupė privalo išnagrinėti aukštosios mokyklos pateiktas pastabas ir/arba atliktas pataisas ir parengti galutines vertinimo išvadas.

Ekspertų patogumui ir vertinimo nuoseklumui užtikrinti, Centras yra parengęs išvadų šablonus, pereinant prie naujo vertinimo ciklo, jie buvo peržiūrėti ir kiek pataisyti. Galutinių išvadų apimtis institucinio vertinimo atveju yra iki 60 puslapių, krypties studijų – iki 30 puslapių, ketinamos vykdyti studijų programos – iki 15 puslapių.

Šios išvados yra perduodamos svarstyti Studijų vertinimo komisijai (ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo ir studijų kryptių atveju) arba Aukštųjų mokyklų vertinimo komisijai (paraiškos leidimui vykdyti studijas ir studijomis susijusią veiklą gauti ir institucinio vertinimo atveju). Komisija (sudaryta iš mokslo ir studijų institucijų, valstybės institucijų darbuotojų, darbdavių ar profesinių asociacijų (organizacijų) atstovų, studentų) išnagrinėja ekspertų parengtas vertinimo išvadas – ar jos yra objektyvios, išsamios ir pagrįstos. Komisijai pritarus, vertinimo išvados (institucinio vertinimo atveju išvados pilna apimtimi su vertimu į lietuvių kalbą; studijų kryptių atveju vertinimo išvadų išrašas su vertimu į lietuvių kalbą) išsiunčiamos aukštajai mokyklai, priešingu atveju – grąžinamos ekspertų grupei tikslinti (studijų programų atveju taip būna apie 10 proc. atvejų, institucinio vertinimo atveju taip dar nepasitaikė).

Aukštoji mokykla, gavusi galutines vertinimo išvadas ir nesutinkanti su jomis, gali pateikti apeliaciją. Apeliacijas nagrinėja Centro sudaryta Studijų kokybės vertinimo centro apeliacinė komisija, į kurią įeina Lietuvos universitetų rektorių konferencijos, Lietuvos kolegijų direktorių konferencijos, Lietuvos mokslo tarybos, ir LSS deleguoti asmenys. Plačiau apie apeliacijas – prie ESG 2.7 dalies.

Aukštajai mokyklai sutinkant su vertinimo išvadomis (arba apeliacinei komisijai nusprendus, kad apeliacija yra nepagrįsta) Centras priima sprendimą dėl krypties studijų, aukštosios mokyklos akreditavimo, o vertinimo išvadas paskelbia Centro tinklapyje, SMPKR arba ŠMIR, iš šių registru atspindimos AIKOS. Vertinimų išvados taip pat skelbiamos DEQAR. Paraiškos dokumentų leidimui vykdyti studijas ir studijomis susijusią veiklą gauti vertinimo atveju Centras pateikia ŠMM išvadą su siūlymu išduoti leidimą vykdyti studijas. Išvadų rengimo ir viešinimo procesas, Centro įsitikinimu, atitinka ESG 2.6.

Paskesnė veikla ir stebėseną

Paskesnė veikla apima veiksmų ir priemonių visumą po vertinimo bei kasmetinę krypties studijų rodiklių stebėseną ir yra skirta įgyvendinti vertinimo metu pateiktus siūlymus, tobulinti studijų kokybę, taip pat užtikrinti, kad vertinimo metu nustatyti trūkumai bus pašalinti. Paskesnės veiklos etape pagrindinis dalyvis yra aukštoji mokykla.

Iki 2019 m. pabaigos paskesnės veiklos ataskaitų teikimas Centrai buvo neprivalomas, tačiau skatinamas. Centras yra atlikęs 2016-2019 m. laikotarpiu gautų Pažangos ataskaitų po studijų programų vertinimo [apžvalgą](#), kurią viešina savo tinklapyje ir yra pristatę Lietuvos rektorių konferencijos studijų komiteto posėdyje, atkreipdamas aukštųjų mokyklų prorektorių dėmesį į šį klausimą.

Centras organizuoja specialiai paskesnei veiklai skirtus renginius, padeda aukštųjų mokyklų gerosios praktikos sklaidai. Atsižvelgdamas į paskesnės veiklos svarbą mokytojų rengimui skirtoms studijų programoms, kurios nuolat sulaukdavo reikšmingų pastabų dėl kokybės, o taip pat nemaža dalis jų buvo iš viso neakredituotos, 2018-12-11 d. SKVC organizavo tarptautinį seminarą „Pedagogikos studijų programų tobulinimas įtraukties metodų pagrindu“. Darbą jame moderavo Petra Založnik (nepriklausoma švietimo srities ekspertė, Slovėnija) ir Giedrė Lečickienė („Thinking Organisations“ žmogiškųjų išteklių konsultantė, Lietuva); prezentaciją darė ir diskusiją vedė Dr. Paul Ashwin (Lankasterio universitetas, Didžioji Britanija).

2020 m. perėjus nuo studijų programų prie studijų kryptių vertinimo ir pradėjus naują institucinio vertinimo ciklą, paskesnės veiklos etapas buvo dar sustiprintas. Taip pat atsirado studijų kryptių rodiklių stebėseną. Kiekvienais metais prieš bendrąjį priėmimą į aukštąsias mokyklas Centras teikia informaciją LAMA BPO apie neakredituotas studijų programas, ir tas studijų kryptis, kurios baigiamos vykdyti.

Perėjus nuo studijų programų prie studijų kryptių vertinimo, buvo sustiprintas dėmesys paskesnei veiklai.

Dabar yra reglamentuota, jog aukštoji mokykla, gavusi sprendimą dėl veiklos, krypties ir pakopos studijų akreditavimo ar ketinamos vykdyti studijų programos įvertinimo pagal vertinimo išvadose pateiktas

rekomendacijas numato priemones veiklos, krypties ir pakopos studijoms, ketinamai vykdyti studijų programai tobulinti ir vertinimo metu nustatytioms silpnybėms šalinti ir jas įgyvendinti. Nustatytu laiku (po 2,5 metų, jei krypties ir pakopos studijos buvo akredituotos 7 metų laikotarpiui, po 1 metų, jei krypties ir pakopos studijos akredituotos 3 metų laikotarpiui, po 1,5 metų nuo ketinamos vykdyti studijų programos įregistravimo (arba studijų krypties akreditavimo, jeigu aukštoji mokykla nevykdo akredituotų tos krypties studijų)) aukštoji mokykla parengia išorinio vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo pažangos ataskaitą (Pažangos ataskaita). Joje nurodomos, rekomendacijos, pateiktos paskutinio vertinimo metu, aprašoma, kas jau buvo įgyvendinta, ir kas dar planuojama įgyvendinti. Pažangos ataskaita viešinama aukštosios mokyklos tinklapyje bei pateikiama Centrai. Kaip rašyta, iki 2017 m., vertinant vykdomas studijų programas, Pažangos ataskaitų rengimas ir teikimas Centrai teikimas buvo rekomendacinis, nuo 2020 m. perėjus prie studijų krypties vertinimo – tapo privalomas. Pirmosios Pažangos ataskaitos po krypties studijų vertinimo Centrai turėtų būti pateiktos 2022 m. pradžioje.

Siekiant objektyviai įvertinti aukštosios mokyklos veiksmus ir pažangą po institucinio, krypties studijų išorinio vertinimo, planuojama, kad Pažangos ataskaitas vertins ekspertai.

Kaip jau minėta, nuo 2020 m. perėjus prie studijų krypties vertinimo, paskesnės veikos etape atsirado naujas elementas – krypties studijų rodiklių kasmetinė stebėseną atliekama pagal Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos apraše nustatytus 7 rodiklius. Duomenys pagal nustatytus rodiklius imi iš oficialių registru ir atspindimi Švietimo valdymo informacinėje sistemoje yra viešai prieinami. Centras kasmetinę krypties studijų rodiklių stebėseną atlieka pagal studijų metus, kiekvienų metų pirmajame ketvirtyje. Išnagrinėjus duomenis ir nustačius žymų bent trijų studijų krypties stebėsenos rodiklių aukštojoje mokykloje pokytį (30 proc. ar didesnį) per paskutinius 3 metus, Centras, kreipiasi į aukštąją mokyklą paaiškinimo dėl rodiklių pokyčių, ir, įvertinęs riziką, gali teikti siūlymą Ministerijai dėl tos aukštosios mokyklos neeilinio išorinio ekspertinio studijų krypties vertinimo inicijavimo. Sprendimą dėl neeilinio vertinimo priima ministras.

2020 m. Centras atliko pilotinę krypties studijų rodiklių stebėseną, kuri neturėjo jokių pasekmių aukštosioms. 2021 m. Centrai atliekant krypties studijų rodiklių stebėseną, identifikavus rodiklius, kuriuose pastebėti nuokrypiai, aukštųjų mokyklų buvo paprašyta pateikti paaiškinimus. Išnagrinėjus aukštųjų mokyklų atsakymus, Centras nei vienoje kryptyje bei pakopoje nenustatė bent trijų nuokrypių su esminiais ir akivaizdžiais trūkumais, kurie signalizuotų poreikį inicijuoti neeilinį vertinimą.

Nuostata:

Išorinį kokybės užtikrinimą turi atlikti išorinių ekspertų grupės, į kurias įeina studentas (-ai).

Gairės:

Išorinio kokybės užtikrinimo pagrindas yra ekspertų plataus pobūdžio kompetencijos. Jie prisideda prie agentūros darbo, žvelgdami iš įvairių perspektyvų – mokslo ir studijų institucijų, akademikų, studentų ir darbdavių/ praktikų profesionalų.

Tam, kad būtų užtikrinta ekspertų darbo vertė bei nuoseklumas, jie:

- yra kruopščiai atrenkami;
- turi atitinkamus įgūdžius ir yra kompetentingi atlikti darbą;
- yra atitinkamai mokomi ir (arba) instruojami.

Agentūra užtikrina ekspertų nepriklausomumą, įgyvendindama mechanizmą, kuriuo išvengiama interesų konflikto. Tarptautinių ekspertų įtraukimas į išorinį kokybės užtikrinimą, pavyzdžiui, nariais ekspertų grupėje, yra pageidaujamas, nes prideda papildomos vertės procesų vystymui ir įgyvendinimui.

Centras organizuoja išorinį aukštųjų mokyklų veiklos ir krypties studijų bei studijų programų kokybės užtikrinimą pasitelkdamas išorinius ekspertus, taip užtikrindamas ne tik kvalifikuotą ir profesionalų, bet taip pat ir objektyvų bei nepriklausomą vertinimą. Atliepiant daugialypį vertinimo objekto pobūdį, Centras stengiasi užtikrinti, kad ekspertai pasižymėtų plataus pobūdžio kompetencijomis. Ekspertų grupės formuojamos iš akademinio pasaulio atstovų (mokslininkų, aukštųjų mokyklų dėstytojų), studentų atstovų, potencialių darbdavių arba profesinio pasaulio atstovų. Į institucinį vertinimą įtraukiami ekspertai, turintys aukštojo mokslo administravimo ir vadybos patirties. Ekspertų kiekis vienoje grupėje priklauso nuo darbo, kuriam konkrečiai ekspertų grupė kviečiama atlikti, apimties ir specifikos.

Kaip jau buvo minėta, 2017-2019 m. laikotarpiu vyko intensyvus naujų aukštojo mokslo institucijų ir krypties studijų išorinio vertinimo metodikų rengimas ir derinimas. 2017 m. ir nuo 2020 m. išorinius vykdomų studijų vertinimus atliko tarptautinės grupės (Centras įgyvendina praktiką pasitelkti tik tarptautines grupes vykdomų studijų išoriniam vertinimui nuo 2015 metų). 2017-2019 m. laikotarpiu Centras vykdė ir ketinamų vykdyti studijų programų išorinį vertinimą (*ex-ante* procedūra), pasitelkdamas nacionalinius ekspertus. Vertinant ketinamas vykdyti studijų programas vadovaujamosi racionalumo ir tikslingumo kriterijais. Teikiant ketinamą vykdyti studijų programą išoriniam vertinimui rengėjai pateikia prielaidas, kaip, jų manymu, bus vykdoma nauja studijų programa. Todėl ketinamų vykdyti studijų programų vertinimui tikslinga formuoti mažesnes, 2-3 asmenų nacionalinių ekspertų grupes. Atsižvelgiant į šio tipo vertinimo specifiką bei apimtį, darbdavių atstovai į ekspertų grupes ketinamų vykdyti studijų programų vertinimui įtraukiami ne visada, dažniausiai stengiamasi įtraukti akademinės srities atstovus, kurie kartu yra ir praktikuojantys profesionalai, taigi atstovauja abi grupes. Studentų atstovai naujų programų vertinimui pradėti pasitelkti 2016 m. pabaigoje. Instituciniame vertinime studentų atstovai dalyvauja nuo pat pirmųjų vertinimų (2011).

2020 m. rudenį prasidėjus pirmiems krypties studijų vertinimams (*ex-post* studijų kryptių) ir 2021 m. pirmiems aukštųjų mokyklų (*ex-post* institucinis AM vertinimas) vertinimams pagal naują metodiką, visus šiuos išorinius vertinimus atliko tarptautinės ekspertų grupės, sudarytos iš vietinių Lietuvos ir užsienio ekspertų.

Ekspertų atranka

Formuodamas ekspertų grupes Centras vadovaujasi [Ekspertų atrankos aprašu](#), patvirtintu Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2019-12-31 d. įsakymu Nr. V-149. Iki tol atrenkant ekspertus ir formuojant grupes

buvo vadovautasi Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2015 m. rugpjūčio 14 d. įsakymu Nr. V-41 „Dėl Ekspertų atrankos aprašo patvirtinimo“ ir juo patvirtintu Ekspertų atrankos aprašu, kuris, priėmus naują aprašą, buvo panaikintas. Naujame dokumente atsirado nuostata, kad sprendimą dėl eksperto įtraukimo į sąvadą ir jo dalyvavimą vertinimo veikloje priima Centro direktoriaus įsakymu sudaryta Nuolatinė komisija ekspertų tinkamumui įvertinti. Siūlymus dėl ekspertų kandidatūrų ir ekspertų grupės sudėties konkrečiai užduočiai atlikti komisijai teikia Centro valstybės tarnautojas arba darbuotojas, kuriam yra pavesta organizuoti vertinimą, kiekvienai pozicijai įprastai pasiūlydamas ne mažiau kaip po 3 kandidatūras.

Išoriniam vertinimui kviečiami akademinės srities atstovai turėtų turėti įvairios su aukštojo mokslo studijų kokybe susijusios bei mokslinės veiklos vykdymo patirties, aukštojo mokslo institucijų administravimo ir vadybos patirties ir būti aktyvūs ir rezultatyvūs mokslininkai ir (arba) dėstytojai.

Iš studentų atstovų tikimasi, kad jų studijų rezultatai yra geri, kad jie domisi aukštojo mokslo kokybės užtikrinimu, arba yra aktyvūs studentų interesus atstovaujančių organizacijų nariai. Daugiausia į išorinius vertinimus buvo įtraukiami vietiniai Lietuvos aukštųjų mokyklų studentai. Nuo 2020 m. išryškėjo naujos teigiamos tendencijos – dėka dar glaudesnio bendradarbiavimo su Europos studentų sąjunga, Centras pradėjo įtraukti į ekspertų grupes vis daugiau studentų iš užsienio. Visais atvejais Centras rūpinasi, kad studentų iš užsienio ir vietos kandidatūros būtų tinkamos tiek pagal vertinamojo objekto specifiką, tiek savo patirtimi ir kompetencijomis, atitinkamai suteikia jiems visą reikalingą paramą vertinimo proceso metu, kad jie galėtų visa apimtimi dalyvauti kaip lygiateisiai ekspertų grupių nariai.

Profesinės sferos (darbdavių) atstovai turėtų būti rengiamais specialistais suinteresuotų įmonių ir įstaigų arba profesinių organizacijų, susivienijimų atstovai arba potencialūs darbdaviai. Centras stengiasi įtraukti į ekspertines grupes profesinio sferos atstovus iš įvairių sektorių: tiek privataus, tiek viešojo, tiek nevyriausybinio sektorių.

Vadovaujamosi principu, kad visi į ekspertines grupes įtraukti studentai ir profesinės sferos atstovai yra lygiaverčiai grupių nariai. Vertinimo metu ekspertai yra atsakingi už įžvalgas savo kompetencijų ribose, tačiau priimant sprendimus dėl įvertinimo, visų ekspertinės grupės narių balsai turi vienodą svorį ir reikšmę.

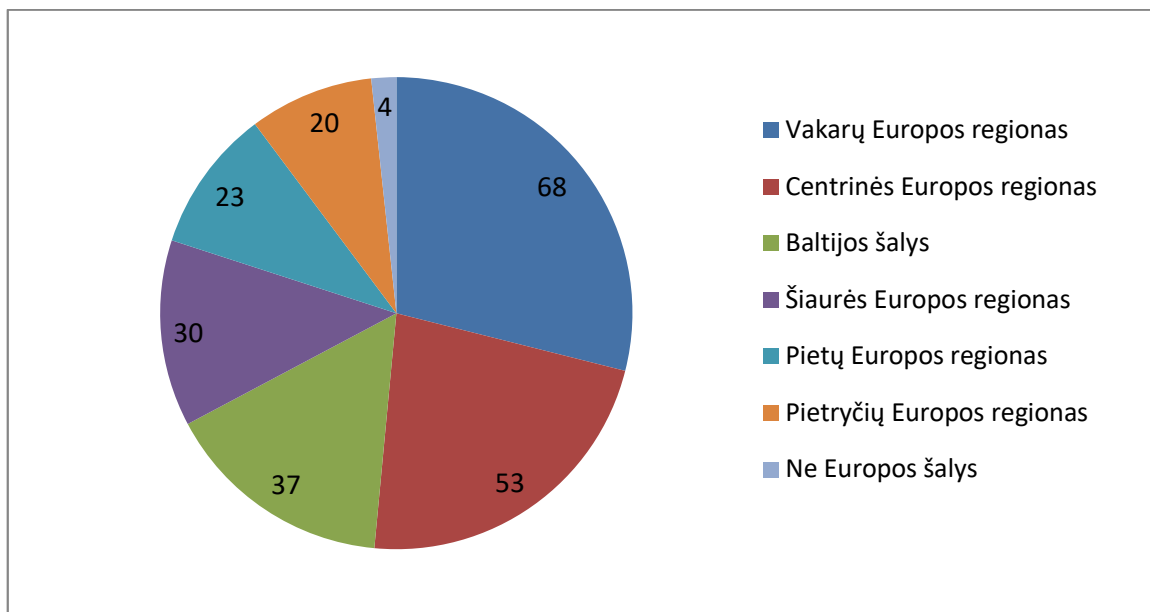
Atrenkant ekspertų kandidatūras, atsižvelgiama į jų kompetenciją ir patirtį ir (arba) gautas rekomendacijas bei laikomasi principo, kad ekspertų profesinė patirtis turėtų atitikti vertinamų studijų kryptį ir (arba) vertinamos aukštojo mokslo institucijos profilį (atsižvelgiant į sektorius – universitetinį ar koleginį). Rūpinamasi, kad grupėje nebūtų daugiau negu dviejų asmenų, dirbančių toje pačioje institucijoje. Stengiamasi, kad ekspertai atvyktų iš skirtingų geografinių regionų ir atstovautų įvairias kultūrines tradicijas bei aukštojo mokslo perspektyvas. Pagal galimybes, stengiamasi užtikrinti lyčių balansą ekspertų grupėse. Sudarant tarptautines ekspertų grupes, užtikrinama, kad profesinės sferos atstovų ir studentų anglų kalbos mokėjimo lygis būtų pakankamas bendrauti ir dirbti. Visais atvejais siekiama, kad ekspertų grupę sudarytų aukštą kompetenciją turintys asmenys. Kaip minėta, atrinktos ekspertų kandidatūros svarstomos Centro direktoriaus įsakymu patvirtintoje Nuolatinėje komisijoje ekspertų tinkamumui įvertinti, kuri priima sprendimą dėl konkretaus eksperto tinkamumo vertinimui ir nustato kviečiamų ekspertų kandidatūrų eiliškumą.

Ekspertų atrankos etape taip pat būtina užtikrinti, kad į ekspertines grupes atrenkami asmenys laikysis nešališkumo ir objektyvumo principų vertinimo proceso metu ir neturės asmeninių interesų aukštosiose mokyklose, kurių studijų kokybę jie vertins. Proaktyviai veikdamas šioje srityje, Centras Ekspertų atrankos apraše priėmė nuostatas dėl ekspertų interesų deklaravimo ir pasižadėjimo neviešinti informacijos. Visi išoriniam vertinimui atrinkti ekspertai privalo užpildyti Centrai Eksperto interesų deklaraciją ir pasižadėjimą neviešinti informacijos, nurodydami joje Centrai savo galimą interesų konfliktą, jei yra aplinkybių, kurios gali trukdyti ekspertams būti nešališkiems ir objektyviai atlikti savo užduotis. Centre veikia Nuolatinė komisija ekspertų tinkamumui įvertinti, kuri svarsto ekspertų deklaruotus interesų konfliktus. Vienas iš Komisijos sprendimų gali būti eksperto nušalinimas nuo vertinimo. Tokiais atvejais į nušalinto eksperto vietą ekspertų grupėje turi būti atrinktas kitas expertas.

Pasirašydami Eksperto interesų deklaraciją ir pasižadėjimą neviešinti informacijos, ekspertai taip pat įsipareigoja laikytis objektyvumo, nešališkumo, pagarbos vertinimo dalyviams, konfidencialumo ir bendradarbiavimo principų. Be to renkami sutikimai tvarkyti asmens duomenis, kaip reikalauja BDAR.

Šalių, iš kurių pritraukiami ekspertai, įvairovė

Šalių, iš kurių pritraukiami ekspertai, įvairovė yra didelė. 2017 m. ir 2020-2021 m. vykdomų studijų programų bei studijų kryptių vertinimuose dalyvavo ekspertai iš 32 šalių. Diagramoje šalys, iš kurių atvyko ekspertai, sugrupuotos pagal politinius-ekonominius regionus:

2 diagrama. Ekspertų pasiskirstymas pagal regionus 2017 m. ir 2020-2021 m. (ex-post studijų vertinimui)

2017 m. ir 2020-2021 m. periodu daugiausia pasitelkiama ekspertų buvo iš Vakarų Europos regiono (68) ir Centrinės Europos regiono (53) bei Lietuvos kaimynių – Baltijos šalių (37).

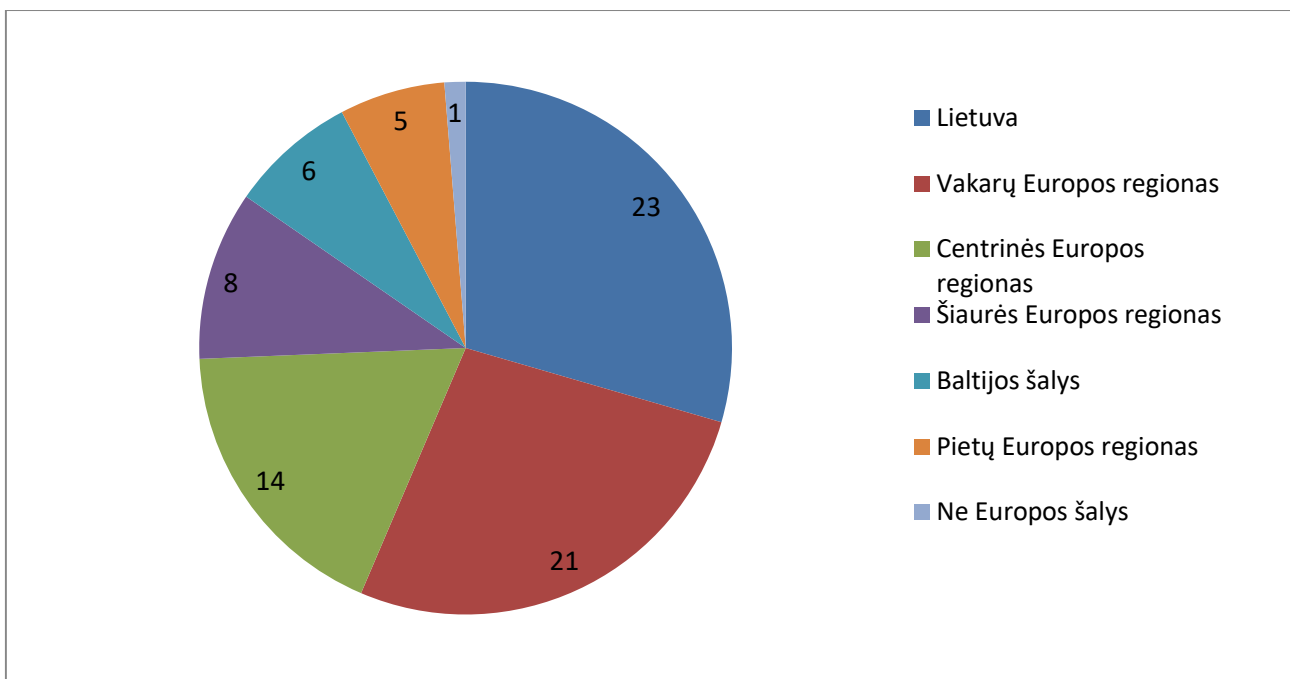
Vakarų Europos regiono šalys		Centrinės Europos regiono šalys		Baltijos šalys		Šiaurės Europos regiono šalys		Pietų Europos regiono šalys		Pietryčių Europos regiono šalys		Ne Europos šalys	
Jungtinė Karalystė	39	Vokietija	17	Estija	21	Suomija	11	Ispanija	12	Kroatija	6	Gruzija	2
Airija	13	Austrija	9	Latvija	16	Danija	8	Portugalija	6	Rumunija	4	JAV	2
Prancūzija	7	Lenkija	9			Norvegija	6	Italija	4	Šiaurės Makedonija	3		
Nyderlandų Karalystė	6	Vengrija	8			Švedija	5	Malta	1	Graikija	2		
Belgija	3	Slovėnija	6							Kipras	2		
		Šveicarija	2							Serbija	1		
		Čekija	2							Bulgarija	1		
										Bosnija ir Hercegovina	1		

5 lentelė. Ekspertų pasiskirstymas pagal šalis 2017 m. ir 2020-2021 m. (ex-post studijų vertinimui)

Daugiausia ekspertų buvo pakviesta iš Jungtinės Karalystės (39), Lietuvos kaimyninių – Estijos (21) ir Latvijos (16), Vokietijos (17), Airijos (13), Ispanijos (12) ir Suomijos (11).

Iš viso, 2017 m. išoriniam vykdomų studijų programų vertinimui buvo suformuotos 42 ekspertų grupės. 2020 m. studijų krypčių vertinimui suformuotos 12 ekspertų grupių ir 2021 m. – 22 ekspertų grupės.

2017 m. ir 2020-2021 m. laikotarpiu daugiausia instituciniam vertinimui pasitelkta ekspertų iš Lietuvos (23), Jungtinės Karalystės (10), Airijos (7) bei Estijos (6). Iš viso, 2017 m. ir 2020-2021 m. išoriniam institucijų vertinimui atlikti buvo suformuota 13 ekspertų grupių.

3 diagrama. Ekspertų pasiskirstymas pagal šalis ir regionus 2017 m. ir 2020-2021 m. (ex-post instituciniam vertinimui)

2017 m. ir 2020-2021 m. periodu daugiausia instituciniam vertinimui pakviestų ekspertų buvo iš Lietuvos (23) ir Vakarų Europos regiono (21) bei Centrinės Europos regiono (14).

Vakarų Europos regiono šalys		Centrinės Europos regiono šalys		Baltijos šalys		Šiaurės Europos regiono šalys		Pietų Europos regiono šalys		Ne Europos šalys	
Jungtinė Karalystė	10	Lenkija	3	Estija	6	Suomija	5	Italija	2	JAV	1
Airija	7	Vokietija	3			Norvegija	2	Portugalija	2		
Nyderlandų Karalystė	3	Slovėnija	3			Danija	1	Ispanija	1		
Prancūzija	1	Vengrija	2								
		Austrija	1								
		Čekija	1								
		Šveicarija	1								

6 lentelė. Ekspertų pasiskirstymas pagal šalis 2017 m. ir 2020-2021 m. (ex-post instituciniam vertinimui)

Ekspertų mokymai

Siekiant užtikrinti tinkamą ekspertų pasirengimą išoriniam vertinimui, Centras reguliariai organizuoja mokymus tarptautinėms ekspertų grupėms, vykdančioms išorinį studijų programų, kryptių ir institucinį vertinimą, nacionaliniams ekspertams, vertinantiems ketinamas vykdyti studijų programas. Atskirai gali būti organizuojami mokymai studentams ir darbdavių atstovams. Mokymų metu SKVC specialistai skaito ekspertams pranešimus apie Lietuvos aukštojo mokslo sistemą, teisinį aukštojo mokslo studijų reglamentavimą, reikalavimus studijų vykdymui ir aukštosioms mokykloms, apie akreditavimo sprendimų priėmimą ir išorinio vertinimo eigą, dalinasi patarimais ekspertų vizitui į aukštąsias mokyklas, supažindina su reikalavimais išorinio vertinimo išvadoms. Mokymų metu ekspertai susipažįsta ir su Centro lūkesčiais jų elgesiui ir vaidmenims, aptaria, koks ekspertų elgesys vertinimo metu laikomas etišku ir tinkamu. Mokymuose nemaža laiko dalis skirta diskusijoms, atsakymams į ekspertų klausimus.

Centro specialistai reguliariai atnaujiną ekspertams skaitomų pranešimų medžiagą, peržiūrį ir papildo ją, priklausomai nuo pasikeitimų aukštojo mokslo srityje, taip užtikrinant, kad ekspertai mokymuose gautų aktualiausią informaciją. Taip pat mokymų turinys gali būti koreguojamas ir atsižvelgiant į anksčiau Centro veiklose dalyvavusių ekspertų apklausų metu išsakytus pastebėjimus ir pasiūlymus dėl išorinio vertinimo organizavimo.

Praeityje Centras organizuodavo mokymus atskiroms ekspertų grupėms jų atvykimo į Lietuvą arba sekančią dieną, prieš vykstant į vizitus. Visi mokymai vykdavo Centro patalpose. 2017 m., vykdant paskutinį studijų programų vertinimą, prieš pereinant prie kryptių vertinimo, Centras organizavo mokymus tarptautinėms ekspertų grupėms, atvykusiems vertinti 15 kryptių vykdomas studijų programas. Vėliau, sustabdžius išorinius vykdomų studijų vertinimus dėl perėjimo prie naujo išorinio vertinimo modelio, Centras vykdė mokymus tik ketinamų vykdyti studijų programų nacionalinių ekspertų grupėms. 2019 m. įvyko du mokymai vasario ir balandžio mėn., 2020 m. įvyko du nuotoliniai mokymai balandžio ir rugsėjo mėn., 2021 m. – vieneri nuotoliniai mokymai vasario mėn. Akcentuotina, kad mokymai ketinamų vykdyti studijų programų nacionalinių ekspertų grupėms organizuojami tik atlikus šių mokymų poreikio analizę, t. y., nustačius, kad ketinamų vykdyti studijų programų vertinimą atliks Centro veiklose anksčiau nedalyvavę ekspertai arba nepakankamai išmanantys ketinamų vykdyti studijų programų išorinio vertinimo metodiką.

2020 m. atnaujinus vykdomų studijų išorinį vertinimą pagal naują modelį, Centras 2020 m. spalio mėn. ir 2021 m. balandžio mėn. organizavo studijų kryptių vertinimo tarptautinių ekspertų grupių mokymus. 2020 m. spalio mėn. Centras organizavo nuotolinius mokymus studentams, kuriuos ketino įtraukti į išorinius studijų kryptių ir ketinamų vykdyti studijų programų ekspertines grupes. 2017-2018 m. mokymų ketinamų vykdyti studijų programų ekspertų grupėms, studentų atstovams ir profesinės sferos atstovams nebuvo.

Svarbu pastebėti, kad nuo 2020 m. visus mokymus Centras vykdo tik nuotoliniu būdu, pasitelkdamas nuotolinių konferencijų organizavimo įrangą. Šis mokymų organizavimo būdas ne tik užtikrino visų dalyvių saugumą Covid-19 sukeltos pandemijos laikotarpiu, bet ir leido taupyti resursus, skirtus renginių organizavimui. Nuotoliniai mokymai taip pat suteikė Centrai galimybę racionaliau išnaudoti mokymams skirtą laiką bei į vienus mokymus pakviesti didesnį dalyvių skaičių. Pavyzdžiui, mokymai kryptių vertintojams 2020 m. rudenį ir 2021 m. pavasarį buvo organizuoti tik suformavus visas einamojo pusmečio ekspertines grupes ir visiems į tas grupes įeinantiems ekspertams. Be to, mokymai buvo įrašomi. Tokiu būdu, mokymai buvo skaityti ne pavienėms ekspertų grupėms, o visiems ekspertams, pasitelkiantiems 2020 m. rudens ir 2021 m. pavasario studijų kryptių vertinimams, kartu. Centro nuomone, toks mokymų organizavimo būdas tik sustiprino mokymų metu perteikiamo turinio nuoseklumą ir aiškumą.

Ekspertų darbo organizavimo principai

Organizuodamas ekspertų grupių darbą, Centras vadovaujasi [Ekspertų darbo organizavimo aprašu](#), patvirtintu Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2019 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. V-149. Ekspertų darbas vykdomas tam tikrais etapais, užtikrinant išorinio vertinimo procesų nuoseklumą ir pakankamumą: pirmiausia vyksta pasirengimas išoriniam vertinimui, paskui vyksta (nuotolinis) vizitas į aukštąją mokyklą, vėliau seka ekspertinio vertinimo išvadų parengimas ir teikimas Centrai ir, galiausiai išvadų svarstymas Centro patarėjų komisijų posėdžiuose bei galutinių išvadų pateikimas Centrai. Savo ruožtu, kiekvienas iš išskirtų etapų yra detalizuotas ir padalintas į smulkesnius etapus ir žingsnius, siekiant užtikrinti vertinimo proceso dalyviams aiškų, skaidrų, nepertraukiamą ir sklandų procesą.

Vertinimai užsienyje

Centras, vykdydamas išorinį studijų vertinimą užsienio valstybėse, taiko tuos pačius ekspertų atrankos ir jų darbo organizavimo principus: parenkamos ekspertų kandidatūros ir svarstomos Nuolatinėje komisijoje ekspertų tinkamumui įvertinti, formuojama atitinkamų kompetencijų ir kvalifikacijos turinčių tarptautinių ekspertų grupė, grupės nariai teikia Centrai savo nešališkumo deklaracijas, organizuojamas jų darbas teikiant jiems metodinę vertinimo bei užsienio šalies aukštojo mokslo studijas reglamentuojančią informaciją, sudaromos sąlygos ekspertų grupės diskusijoms bei pasirengimui nuotoliniams vizitams (2020-2021), organizuojamas vizitas į užsienio aukštąją mokyklą, po vizito ekspertai parengia ir pateikia Centrai išorinio vertinimo išvadas, kurios svarstomos Studijų vertinimo komisijos posėdyje. Centro paskirtas vertinimo koordinatorius dalyvauja visuose išorinio vertinimo užsienyje etapuose, įskaitant vizitą į užsienio aukštąją mokyklą.

Nuo 2018 m. Centras sulaukė pasiteiravimų ir pasiūlymų vertinti studijų kokybę iš vienos Latvijos, Šveicarijos bei eilės Ukrainos aukštųjų mokyklų. 2020-2021 m. Centras organizavo ir įvykdė šių studijų programų vertinimą Karpatų Augustino Voloshyno universitete (Ukraina): psichologijos bakalauro ir magistro, finansų valdymo bakalauro ir teisės bakalauro ir magistro studijų programų vertinimą. Šiems vertinimams buvo pasitelkti ekspertai iš Airijos, Ispanijos, JAV, Lietuvos, Suomijos, Šiaurės Makedonijos, Švedijos, Vokietijos.

Ekspertų sąvadas

Centras saugo informaciją apie išoriniuose vertinimuose dalyvavusius ekspertus savo duomenų bazėje – ekspertų sąvade. Siekdamas atnaujinti ir papildyti ekspertų sąvadą, Centras reguliariai kreipiasi į įvairias Lietuvos organizacijas, taip pat užsienio kokybės užtikrinimo agentūras, kviesdamas nominuoti ekspertus išoriniams vertinimams. Centro vertinimo veikloje suinteresuoti ekspertai patys gali teikti paraiškas per SKVC tinklapį, užpildydami anketą lietuvių kalba <https://www.skvc.lt/default/lt/kokybes-uztikrinimas/ekspertu-atranka> arba anglų kalba <https://www.skvc.lt/default/en/quality-assurance/call-for-experts>. Taip pat naujus vertinimuose galinčius dalyvauti ekspertus Centrai pasiūlo vertinimuose dalyvavę ekspertai. Ekspertų sąvade saugoma tik eksperto tinkamumui konkrečiam vertinimui nustatyti būtina pagrindinio pobūdžio informaciją (eksperto darbo patirtis, įskaitant dalyvavimą kituose išoriniuose vertinimuose, atsiųsti gyvenimo aprašymai). Vadovaudamasis Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nurodymais, Centras prašo ekspertų leidimo juos įtraukti į Centro ekspertų sąvadą bei siūlo užpildyti Sutikimą tvarkyti savo asmens duomenis.

Šiuo metu sąvade yra virš 3700 išoriniuose vertinimuose dalyvavusių ir potencialiai galinčių dalyvauti ekspertų, įskaitant studentus. Ekspertų paieška ir atranka, ekspertų sąvado papildymas yra nuolatinis procesas.

Ekspertų atrankos apraše apibrėžtas ekspertų dalyvavimo Centro veikloje ratas yra labai platus. Centras užsienio ir Lietuvos ekspertus įtraukia ne tik į išorinius aukštųjų mokyklų veiklos ir kryptinių studijų bei programų vertinimus, bet taip pat ir aukštųjų mokyklų ir filialų paraiškas leidimui vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą gauti, teikti Centrai rekomendacijas, nuomones, išvadas, tame tarpe ir dėl kvalifikacijų, susijusių su

aukštuoju mokslu ir įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, akademinio pripažinimo bei kitais su laisvo asmenų judumo sąlygų kūrimu susijusiais klausimais. Pavyzdžiui, dvi Centrai patariančiosios institucijos – Studijų vertinimo komisija ir Aukštųjų mokyklų vertinimo komisiją yra sudarytos iš ekspertų ir socialinių partnerių atstovų. Centras taip pat įtraukia ekspertus, įskaitant profesinio lauko atstovus (darbdavius), į įvairias patariančias komisijas, projektinę veiklą, pasitelkia juos parengti bei įvertinti analitines ar kitas studijas, įžvalgas, tyrimus, metodinius patarimus, recenzijas, mokymo programas, teisės aktų projektus. Organizuodamas renginius, Centras kviečia Lietuvos ir užsienio ekspertus skaityti pranešimus, dalyvauti diskusijų grupėse su aukštųjų mokyklų atstovais bei vesti praktinio pobūdžio seminarus.

5.5 ESG 2.5 SPRENDIMŲ PRIĖMIMO KRITERIJAI

Nuostata: Bet kokios išvados ar sprendimai, kurie yra priimami išorinio vertinimo rezultatų pagrindu, turi būti pagrįsti aiškiais ir viešai skelbiamais kriterijais, taikomais nuosekliai, neatsižvelgiant į tai, ar procesas nukreiptas ar nenukreiptas į formalų sprendimų priėmimą.

Gairės: Išorinis kokybės vertinimas, o ypač jo rezultatai, turi žymų poveikį institucijoms ar jų programoms, kurios vertinamos ir dėl kurių priimami sprendimai. Dėl nešališkumo ir patikimumo, išorinio kokybės vertinimo rezultatai yra grindžiami iš anksto apibrėžtais ir viešai skelbiamais kriterijais, kurie taikomi nuosekliai ir yra paremti įrodymais. Priklausomai nuo išorinio kokybės vertinimo sistemos, vertinimo rezultatai gali būti įvairūs, pvz., pateikiami kaip rekomendacijos, įvertinimai arba formalūs sprendimai.

Centras yra įgaliotas savo kompetencijos ribose priimti fiziniams ir juridiniams asmenims privalomus sprendimus – individualius administracinius aktus. Centras kaip kokybės užtikrinimo agentūra daro formalius sprendimus dėl:

- studijų programų išorinio įvertinimo ir jų akreditavimo (*ex-post* studijų programų iki 2019 m.);
- studijų kryptių išorinio įvertinimo ir jų akreditavimo (*ex-post* studijų kryptių, įskaitant rezidentūros studijas);
- naujų studijų programų įvertinimo (*ex-ante* programų, įskaitant rezidentūros ketinamas vykdyti studijų programas);
- užsienio aukštųjų mokyklų vykdomų studijų programų įvertinimo (*ex-post* programų užsienyje);
- aukštųjų mokyklų išorinio veiklos įvertinimo ir jų akreditavimo (*ex-post* institucinis AM vertinimas, įskaitant egzilio sąlygomis veikiančias aukštąsias mokyklas – *ex-post* egzilio AM institucinį vertinimą);
- aukštųjų mokyklų paraiškų leidimui vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą gauti dokumentų įvertinimo (*ex-ante* institucinis).

Visi SKVC priimami formalūs sprendimai yra pagrįsti viešai paskelbtais ir prieinamais rodikliais bei kriterijais; apskundimo tvarka nurodoma kiekviename sprendime. Praktiškai visais atvejais ekspertai išvadose, net ir labai gerų vertinimų atveju, pateikia rekomendacijų aukštosioms mokykloms veiklai tobulinti.

Praeito ENQA vertinimo metu ekspertų grupė pateikė rekomendaciją geriau apibrėžti vertinimo skalę, tokią pačią pastabą buvo išsakęs ir EQAR Registro komitetas. Pereinant prie naujo tipo vertinimų, buvo rinkta ir analizuota užsienio šalių patirtis. Atkreiptas dėmesys, kad kokybės agentūrų vertinimui naudota keturių žingsnių skalė neturi labai išplėto apibrėžimo, kiekvieno sprendimo tipo („visiškai atitinka“, „iš esmės atitinka“, „iš dalies atitinka“, „neatitinka“) esmė nusakyta labai glaustai. Taip pat pastebėta, kad kai kurios Europos šalys judėjo priešinga linkme – iš viso atsisakė balų rašymo. Lietuvoje priimtas sprendimas atsisakyti keturių balų vertinamosios skalės ir taikyti labiau niuansuotą penkių balų vertinimo skalę, kuri leistų geriau pripažinti aukščiausio lygio kokybę nacionaliniu ir tarptautiniu mastu. Be to, anksčiau *ex-post* institucinio AM vertinimo atveju balai nebuvo rašomi, o šiame cikle atsirado ne tik apibendrinamieji vertinimai

teigiamai/neigiamai, bet ir pradėti rašyti balai. Tuo siekta suvienodinti prieigą tiek studijų vertinime, tiek ir instituciniame vertinime. Iš *ex-post* institucinio vertinimo ekspertų, kurie turi dalyvavimo patirties ankstesniuose vertinimuose ir šiuo metu vykdomuose girdime, kad bet koku atveju nėra lengva nuspręsti, reikalinga įsigilinti ir diskutuoti bei priimti kokybinį sprendimą. Centro nuomone, tai ir sudaro ekspertinio vertinimo esmę ir būtent todėl vertinimui pasitelkiami ekspertai, o sprendimų nėra paprastas aritmetinis veiksmas. Situacija, kai EQAR ir ENQA šiuo metu taiko tik vieną teigiamą sprendimą (vietoje „atitinka visiškai“ ir „atitinka iš esmės“ kaip anksčiau sprendė ENQA ekspertai, šiuo metu pereita prie tiesiog „atitinka“) dar kartą liudija, kad daryti niuansuotus sprendimus ir užtikrinti vienodą kriterijų interpretavimą iš tiesų yra sunku, ši problema universali.

Centro organizuojamų vertinimų atveju, ne visi sprendimai yra pozityvūs ir ne visi siūlomi akreditavimo terminai yra maksimaliam galimam laikotarpiui. Atlikdami vertinimus užsienyje, taip pat negarantuojame teigiamo rezultato – aukštosios mokyklos perspėjamos, kad vertinimas bus griežtas, bet objektyvus, paremtas išsamia kiekybinių ir kokybinių duomenų analize bei ekspertiniu vertinimu.

Vertinimo tipas	Sprendimas	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Vykdomų studijų programų (<i>Ex-post</i> programų)	Akredituoti 6 m.	116	51	-	-	-
	Akredituoti 3 m.	79	32	-	1	-
	Neakredituoti	11	6	-	-	-
Ketinamų vykdyti studijų programų (<i>Ex-ante</i> programų)	Akredituoti	47	22	41	1	-
	Neakredituoti	5	9	5	2	-
	Nutraukti vertinimo procedūrą	2	10	2	-	-
	Vertinti teigiamai	-	-	-	15	13
	Vertinti neigiamai	-	-	-	9	-
	Pritarti programos vykdymui	-	-	-	4	5
	Nepritarti programos vykdymui	-	-	-	1	-
Studijų krypčių (<i>Ex-post</i> krypčių)	Akredituoti 7 m.	-	-	-	-	86
	Akredituoti 3 m.	-	-	-	-	16
	Neakredituoti	-	-	-	-	1
Užsienio aukštųjų mokyklų vykdomų studijų programų (<i>Ex-post</i> programų)	Vertinti teigiamai	-	-	-	2	2
	Vertinti neigiamai	-	-	-	-	1

7 lentelė. Priimti sprendimai 2017-2021 m. pagal rezultatą.

Studijų krypčių ir aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo rodikliai, kriterijai ir sprendimai

Studijų krypčių ir aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo ir akreditavimo tvarka bei galimi sprendimai nustatyti Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu patvirtintame Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos apraše ir Aukštųjų mokyklų ir užsienio valstybių aukštųjų mokyklų filialų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos apraše. Šiuose teisės aktuose nustatytos ir vertinamosios sritys bei rodikliai. Analizuojama informacija ir pateikiami dokumentai studijų programoms kryptims bei vertinimo kriterijai aukštųjų mokyklų veiklai nustatyti Centro direktoriaus įsakymu patvirtintose metodikose:

- [Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo metodikoje \(ex-ante studijų programų\);](#)
- [Studijų krypčių išorinio vertinimo metodikoje \(ex-post studijų krypčių\);](#)
- [Aukštosios mokyklos veiklos vertinimo metodikoje \(ex-post institucinis\).](#)
- [Aukštosios mokyklos egzilyje veiklos vertinimo metodikoje \(ex-post institucinis egzilio\).](#)

Kaip minėta, teisės aktai skelbiami viešai Centro tinklapyje ir Teisės aktų registre. Aukštosios mokyklos bei ekspertai turi galimybę susipažinti su vertinimo procesu: tuo, kaip ir kokiais terminais atliekamas išorinis vertinimas, kokios nustatytos vertinamosios sritys ir rodikliai, kriterijai ar kokius dokumentus reikia pateikti bei kokią informaciją analizuoti. Taip pat susipažinama su numatomais galimais sprendimais.

Ex-ante studijų programų, *ex-post* studijų kryptių, *ex-post* institucinio AM vertinimo atveju yra nustatyta ši vertinamųjų sričių įvertinimo skalė:

- 5 balai – sritis vertinama išskirtinai gerai nacionaliniame kontekste ir tarptautinėje erdvėje – išskirtinės kokybės;
- 4 balai – sritis vertinama labai gerai nacionaliniame kontekste ir tarptautinėje erdvėje, be jokių trūkumų – labai gerai;
- 3 balai – sritis plėtojama sistemiskai, be esminių trūkumų – gerai;
- 2 balai – sritis tenkina minimalius reikalavimus, yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti – patenkinamai;
- 1 balas – sritis netenkina minimalių reikalavimų, yra esminių trūkumų, dėl kurių krypties studijos negali būti vykdomos – nepatenkinamai.

Ex-post studijų kryptių akreditavimo sprendimui priimti taikoma išplėtotą sprendimo priėmimo matrica. Terminas skaičiuojamas nuo sprendimo dėl įvertinimo išsiuntimo aukštajai mokyklai (dienos) priima vieną iš šių sprendimų dėl vykdomos krypties studijų akreditavimo:

Nuo 2020 metų tiek aukštųjų mokyklų veikla, tiek studijų kryptys akredituojamos 7 arba 3 metų periodui.

- akredituoti 7 metų terminui, jei visos vertinamosios sritys yra įvertintos ne mažiau kaip 3 balais pagal numatytas vertinimo sritis ir nustatytą penkių balų įvertinimo skalę;
- akredituoti 3 metų terminui, jei bent viena vertinamoji sritis yra įvertinta „patenkinamai“ – 2 balais pagal numatytas vertinimo sritis ir nustatytą įvertinimo skalę. Toks sprendimas akredituoti negali būti priimamas du kartus iš eilės;
- neakredituoti, jei bent viena vertinamoji sritis buvo įvertinta „nepatenkinamai“ – 1 balu pagal numatytas vertinimo sritis ir nustatytą įvertinimo skalę arba antrą kartą iš eilės bent viena vertinamoji sritis yra įvertinta „patenkinamai“ – 2 balais pagal numatytas vertinimo sritis ir nustatytą įvertinimo skalę, arba kai nustatoma, kad magistrantūros krypties studijos neatitinka nurodyto universiteto vykdomos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ar meno veiklos lygio mokslo (meno) kryptyje slenkstinio studijų krypties vertinimo rodiklio.

Ex-post institucinio AM egzilyje vertinimo atveju, kiekviena aukštosios mokyklos vertinamoji sritis turi būti įvertinama vienu iš penkių įvertinimų:

- puikiai – 5 balai – sritis yra išskirtinai gera;
- labai gerai – 4 balai – sritis yra labai gera be jokių trūkumų;
- gerai – 3 balai – sritis plėtojama sistemiskai, be esminių trūkumų;
- patenkinamai – 2 balai – sritis tenkina minimalius reikalavimus, yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti;
- nepatenkinamai – 1 balas – sritis netenkina minimalių reikalavimų.

Tiek *ex-post* institucinio vertinimo atveju, tiek *ex-post* egzilio bendras įvertinamasis sprendimas gali būti „teigiamai“ kai nei viena iš vertinimo sričių nėra įvertinama nepatenkinamai (1 balu) arba „neigiamai“ kai bent viena iš vertinimo sričių yra įvertinama nepatenkinamai (1 balu). Šiuo pagrindu galimi trys sprendimai dėl akreditavimo:

- akredituoti 7 metų terminui, jei aukštosios mokyklos veikla yra įvertinta teigiamai;
- akredituoti 3 metų terminui, jei aukštosios mokyklos veikla yra įvertinta neigiamai.

- neakredituoti, jei pakartotinio išorinio vertinimo metu aukštosios mokyklos veikla įvertinama neigiamai.

Ex-post programų ir *ex-post* instituciniams vertinimams užsienyje tebetaikoma anksčiau Centro naudota vertinimo skalė iš 4 žingsnių:

- 1 balas – nepatenkinamai – yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti;
- 2 balai – patenkinamai – tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti;
- 3 balai – gerai – sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų;
- 4 balai – labai gerai – sritis yra išskirtinė.

Sprendimai priimami konsensuso būdu, t.y. visiems ekspertams vieningai sutarus. Tuo atveju, jeigu kuris nors iš ekspertų nesutinka su bendra grupės nuomone, jis rengia atskirą motyvuotą savo nuomonę, kuri pridedama prie vertinimo išvadų. Per pastarųjų penkerių metų laikotarpį tokių atvejų nepasitaikė. Visos vertinimo išvados Centro yra peržiūrimos, kad jos būtų parengtos tinkamai. Esant neigiamoms išvadoms, į išvadų peržiūrą įtraukiamas ir SKVC teisininkas.

Centro organizuojamuose pasitelkiamų ekspertų mokymuose didelis dėmesys skiriamas išvadų rengimui. Ekspertams pristatomas išvadų šablonas, komentuojamos atskiros sritys, pateikiami gerosios ir blogosios praktikos išvadų rašyme pavyzdžiai. Konsultuojant ir apmokant ekspertus siekiama, kad vertinimuose taikomus rodiklius ir kriterijus ekspertai suprastų ir interpretuotų vieningai, jų rengiamos išvados būtų pagrįstos įrodymais, siekiama, jog priimti sprendimai būtų aiškūs ir skaidrūs.

Ketinamų vykdyti studijų programų (*ex-ante* programų) ir studijų kryptių (*ex-post* kryptių) atveju vertinimo išvadų pagrįstumas svarstomas Studijų vertinimo komisijoje (SVK), leidimų išdavimo (*ex-ante* institucinis) bei kolegijų ir universitetų veiklos (*ex-post* institucinis) – Aukštųjų mokyklų vertinimo komisijoje (AMVK). Šios dvi komisijos svarsto, ar ekspertų Centrai pateiktos išvados yra objektyvios, išsamios, pagrįstos.

Centro direktorius, vadovaudamasis teisės aktais, ekspertų siūlymu ir aukščiau minimų patarėjų institucijų patarimu, priima sprendimą dėl ketinamos studijų programos, studijų krypties ar aukštosios mokyklos veiklos (ne)akreditavimo. Priėmus sprendimą dėl studijų programos, studijų krypties ar aukštosios mokyklos veiklos (ne)akreditavimo aukštoji mokykla yra informuojama apie jį. Informacija apie sprendimą dėl vertinimo ir akreditavimo bei vertinimo išvados skelbiama viešai Centro tinklapyje. Centro direktoriaus įsakymai skelbiami Centro tinklapyje ir Teisės aktų registre.

Pažymėtina, kad, skirtingai nuo *ex-ante* programų ir *ex-post* studijų kryptių vertinimo, *ex-post* institucinio AMVK vertinimo atveju teisės aktuose yra numatyti itin glausti terminai dėl išvadų parengimo ir Centro sprendimo priėmimo. Kaip pastebėta praktikoje – tai kelia nemažai iššūkių vertinimo proceso organizavimui, todėl su Ministerija aptartos galimybės tai pakoreguoti.

Nepriklausomai nuo to, kad Centre akreditavimo sprendimai pasirašomi vienasmenio valdymo organo – direktoriaus, kaip nustatyta viešojo administravimo institucijoms, tačiau, siekiant objektyvumo ir pagrįstumo, sukurta visa daugiapakopė procedūra, užtikrinanti priimamų sprendimų kolegialų svarstymą. Pirmasis žingsnis yra ekspertų grupės parengto vertinimo išvadų projekto peržiūra, kurią atlieka SKVC vertinimo koordinadorius. Po peržiūros projektas yra siunčiamas aukštajai mokyklai susipažinti ir pasisakyti dėl faktinių klaidų. Atsižvelgdama į aukštosios mokyklos pastabas, ekspertų grupė pagal poreikį išvadas patikslina. Tuomet jos yra laikomos galutinėmis ir teikiamos svarstyti atitinkamai arba SVK, arba AMVK. Vienai ar kitai komisijai pritarus, ekspertų parengtoms vertinimo išvadoms, Centras priimta sprendimą dėl ketinamos vykdyti studijų programos, krypties arba aukštosios mokyklos akreditavimo. Jeigu komisija nepritaria vertinimo išvadoms, jos yra grąžinamos ekspertų grupei tikslinti, o patikslinus vėl teikiamos komisijai pakartotinai svarstyti. Tais itin retais atvejais, kai SVK antrąkart nepritaria ekspertams, sudaroma vidinė *Ad hoc* komisija, kuri pataria direktoriui ir šis

priima galutinį sprendimą, dėl kurio aukštoji mokykla gali apeliuoti. 2017-2021 m. tokių atveju nebuvo. Lig šiol nėra pasitaikę ir atveju, kuomet AMVK nepritartų ekspertų išvadoms.

Aukštųjų mokyklų paraiškų leidimui vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą gauti vertinimas

Aukštųjų mokyklų paraiškų leidimui vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą gauti vertinimas organizuojamas vadovaujantis LRV nutarimu patvirtintu [Leidimo vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą išdavimo, patikslinimo ir panaikinimo tvarkos aprašu](#) (2017 m.) ir Centro direktoriaus įsakymu patvirtintu [Paraiškos dokumentų leidimo vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą išdavimui vertinimo tvarkos aprašu](#) (2018 m.). Pastarasis teisės aktas nustato vertinimo eigą, vertinimo sritis ir kriterijus, išvadų parengimo ir sprendimo priėmimo bei apeliacijų teikimo tvarką. Ekspertai, atlikę aukštosios mokyklos paraiškos leidimui vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą gauti vertinimą, teikia Centrai išvadas ir siūlymą dėl įvertinimo. Atkreiptinas dėmesys, kad atliekamas dviejų dalių vertinimas: įvertinamos kartu su paraiška pateiktos ketinamos vykdyti studijų programos bei, jas įvertinus teigiamai, pačios paraiškos vertinimas. Centras vertinimo išvadas teikia aukštajai mokyklai, o kartu ir ŠMSM. Atlikto vertinimo išvadas Centras viešina savo tinklapyje. Sprendimą dėl leidimo išdavimo/neišdavimo priima ŠMSM ir raštu apie tai informuoja aukštąją mokyklą bei SKVC.

Studijų programų akreditavimas remiantis kitos agentūros atliktu vertinimu

Kaip ir praeitu vertinamuoju laikotarpiu, aukštoji mokykla dėl studijų kryptių ir ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo gali kreiptis ir į kitos šalies Agentūras. Tačiau Centras akreditavimo sprendimą priima tik remiantis tų Agentūrų, kurios yra įtrauktos į Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo registrą (EQAR), parengtomis išvadomis. Tokiu atveju Programos vertinimas turi būti atliktas pagal Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos apraše nustatytas sritis ir skalę (jeigu išvadų struktūra neatitinka minėtame apraše nustatytų sričių, išvadose turi būti nurodyta, kurios vertinimo sritys Agentūros išvadose atitinka Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos apraše nustatytas sritis). Centrai teikiamos kitos Agentūros vertinimo išvados turi būti ne senesnės nei 1 metų. Jeigu krypties studijos ar ketinama vykdyti studijų programa yra įvertintos teigiamai, Centras priima sprendimą dėl krypties studijų akreditavimo (ketinamos vykdyti studijų programos atveju akreditavimo sprendimas priimamas tik tuomet, kai su nauja programa pradedamos tos krypties studijos aukštojoje mokykloje). Centras kelia aukštus reikalavimus ne tik savo, bet ir kitų Agentūrų atlikto vertinimo išvadų kokybei, todėl kilus abejonėms dėl kitos Agentūros atlikto vertinimo išvadų kokybės Centras pasilieka teisę apie tai diskutuoti su vertinimą atlikusia Agentūra ir kreiptis į EQAR (praeitame periode vienas toks atvejis buvo pasitaikęs). Atskiras atvejis yra teologijos ir religijos studijų vertinimas ir akreditavimas, kuris, vadovaujantis tarpvalstybine sutartimi su Šventuoju Sostu, yra AVEPRO prerogatyva.

Galimybė rinktis iš EQAR agentūrų per 2017 – 2021 m. pasinaudojo 4 aukštosios mokyklos, skaičius išliko toks pat, kaip ir prieš tai buvusiame periode (2010-2016), tačiau tada buvo vertintos 65 studijų programos, o šiame periode vertinimo užsienyje apimtys gerokai sumažėjo. Buvo kreiptasi į 2 užsienio agentūras: HCERES (Prancūzija) ir AVEPRO (Vatikanas). Iš viso šios agentūros įvertino vieną ketinamą vykdyti jungtinę studijų programą ir dviejų kryptių (teologijos ir religijos studijų) studijas. Pažymėtina, kad vertintos studijos buvo akredituotos maksimaliam akreditavimo terminui, išskyrus vieną atvejį dėl jungtinės studijų programos vertinimo.

Studijų programų, kurias Lietuvos aukštoji mokykla ketina vykdyti užsienio valstybėje įsteigame padalinyje, vertinimas

Vadovaujantis Švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintu Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašu, jeigu Lietuvos Respublikoje įsteigta aukštoji mokykla ketina vykdyti studijų programą užsienio

valstybėje įsteigtime padalinyje, ketinamai vykdyti studijų programai turi būti taikomas išorinis vertinimas. Užsienio šalyse įsteigtuose filialuose ketinamos vykdyti studijų programos vertinamos pagal tokį patį modelį kaip ir Lietuvoje ketinamos vykdyti studijų programos. 2017-2021 m. dėl tokio vertinimo Lietuvos aukštosios mokyklos nesikreipė.

Europinio modelio taikymas

Pažymėtina, kad Lietuvoje Europinis modelis dėl jungtinių studijų programų kokybės užtikrinimo dar nėra taikomas pilna apimtimi: jis galioja naujoms studijų programoms (*ex-ante* programų vertinimui), bet kol kas netaikomas *ex-post* studijų kryptų vertinime. Šis klausimas buvo plačiai diskutuotas su akademinė bendruomene ir Ministerija 2016-2019 m. periodu. 2021 m. pabaigoje Centras pateikė Ministerijai siūlymus dėl MSĮ ir studijų vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašo keitimų, kurie leistų Europinį modelį taikyti ir studijų kryptų vertinimo atveju.

5.6 ESG 2.6 VERTINIMO IŠVADOS

Nuostata: Visos ekspertų parengtos vertinimo išvados pilna apimtimi turėtų būti viešai skelbiamos, aiškios ir prieinamos akademinė bendruomenei, išoriniams partneriams ir kitiems suinteresuotiems asmenims. Jeigu remdamasi vertinimo išvadomis agentūra priima formalų sprendimą, šis sprendimas turi būti viešai skelbiamas kartu su vertinimo išvadomis.

Gairės:

Ekspertų parengtos vertinimo išvados yra pagrindas institucijai imtis paskesnės veiklos po išorinio vertinimo. Vertinimo išvadomis taip pat informuojama visuomenė apie institucijos veiklą. Siekiant užtikrinti, kad išvados būtų paskesnės veiklos veiksmų pagrindas, jos turi būti aiškios ir glaustos tiek struktūros, tiek ir kalbos požiūriu, bei apimti:

- konteksto aprašymą (kad būtų galima atpažinti instituciją specifiniame kontekste);
- atitinkamos procedūros apibūdinimą, įskaitant ekspertų grupės aprašymą;
- įrodymus, analizę ir rezultatus;
- išvadas;
- gerosios patirties pavyzdžius, pastebėtus aukštojoje mokykloje;
- rekomendacijas paskesnei veiklai.

Vertinimo išvadų santraukos parengimas gali būti naudingas.

Vertinimo išvadų faktinis tikslumas gali būti pagerintas, jei mokslo ir studijų institucijai suteikiama galimybė nurodyti klaidingus faktus prieš parengiant galutines vertinimo išvadas.

Visų SKVC organizuojamų išorinių vertinimų metu ekspertai parengia vertinimo išvadas, kurių pilnos versijos yra skelbiamos ir viešai prieinamos Centro tinklalapyje, studijų programų ir studijų kryptų – taip pat ir valstybiniame Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre, kurio duomenys viešai pateikiami per AIKOS. Planuojama, jog nuo 2021 metų aukštųjų mokyklų vertinimo išvados bus prieinamos ir Švietimo ir mokslo institucijų registre (ŠMIR). Kaip minėta, bendradarbiaudamas su EQAR, Centras teikia išvadas skelbimui DEQAR.

Kartu su vertinimo išvadomis visuomet skelbiamas ir sprendimas dėl aukštosios mokyklos ir studijų kryptų akreditavimo. Pagal MSĮ, aukštosios mokyklos taip pat yra įpareigtos skelbti vertinimo išvadas. Centras kas 2-3 metus atlieka aukštųjų mokyklų išorinio vertinimo rezultatų viešinimo apžvalgą ([2019 m. apžvalga](#)), kuriose analizuoja, kaip aukštosios mokyklos savo tinklapiuose skelbia vertinimo rezultatus ir teikia joms rekomendacijas dėl viešinimo. Šių apžvalgų rezultatai pristatomi aukštosioms mokykloms ir renginių metu.

Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti tinklapyje (www.lamabpo.lt) pateikiamos nuorodos į Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registrą. Čia besirenkantys, kur studijuoti, gali sužinoti, kaip įvertintos juos dominančios studijų programos.

Siekiant visų ekspertų rengiamų išvadų vienovės, ekspertams pateikiami išvadų šablonai, į kuriuos įtrauktos tokios struktūrinės išvadų dalys kaip vertinamos institucijos arba studijų krypties konteksto aprašymas, vertinimo procedūrų ir ekspertų grupės narių aprašymas, vertinamos studijų krypties arba aukštosios mokyklos veiklos analizė ir vertinimo metu surinkti įrodymai, išskirtinės kokybės pavyzdžiai ir ekspertų grupės rekomendacijos veiklos tobulinimui. Išvadose yra pateikiama santrauka. Dėmesys kokybiškų išvadų parengimui skiriamas ir ekspertų mokymų metu – tiek organizuojant mokymus į būsimas ekspertų grupes įtraukiamiems socialiniams partneriams ir studentams, tiek skaitant pranešimus vertinimuose dalyvausiantiems tarptautiniams ekspertams.

Vertinimo metu ekspertai aptaria preliminarį išvadą prieš vizitą į aukštąsias mokyklas, taip pat vizito metu. Pasibaigus fiziniam vizitui į aukštąsias mokyklas, ekspertams būdavo sudaromos sąlygos visą dieną diskutuoti apie vertinimo rezultatus. Ekspertų bendravimas rengiant galutinę išvadą tęsiasi ir po vizito – jie susirašinėja elektroniniais laiškais, o pandemijos sąlygomis – tariasi per videokonferencijas. Parengus vertinimo išvadą, ekspertų grupės vadovas savo parašu ant jų patvirtina, kad išvados atspindi ekspertų nuomonę. Jeigu kuris nors ekspertams nesutinka su visos grupės nuomone, jam sudaromos sąlygos savo atskirą nuomonę pateikti kaip priedą prie išvadų. Analizuojamame laikotarpyje tokių atvejų nepasitaikė.

Pradėjus naujus vertinimo ciklus tiek studijų kryptių, tiek aukštųjų mokyklų vertinimams buvo parengti nauji išvadų šablonai. Dokumentai patobulinti siekiant kokybiškų išvadų bei atsižvelgiant į pirmųjų vertinimo ciklų metu pateiktas ekspertų pastabas ir SKVC patirtį.

Pasibaigus vizitui į aukštąją mokyklą, ekspertų grupė maždaug per mėnesį parengia išvadų projektą ir suderina jį su Centru. Centro atstovai skaito išvadą ir jeigu jų struktūra, turinys, rašymo stilius neatitinka nustatytų reikalavimų, grąžina išvadą ekspertams taisyti. Suderinus išvadų projektą, jis siunčiamas aukštajai mokyklai ir jai suteikiama galimybė išreikšti savo pastebėjimus dėl vertinimo išvadose esančių faktinių klaidų. Ekspertai, gavę aukštosios mokyklos pastabas, sprendžia, kaip taisyti arba tikslinti išvadą, kad juos būtų tikslios, aiškios ir suprantamos aukštajai mokyklai. Jeigu vertinimą atlieka tarptautinė ekspertų grupė, išvados parengiamos anglų kalba. Pilnos aukštosios mokyklos veiklos vertinimo išvados yra išverčiamos į lietuvių kalbą, o vykdomų studijų kryptių atveju verčiama išvadų santrauka, išskirtinės kokybės pavyzdžiai ir ekspertų rekomendacijos. Studijų kryptių vertinimo atveju pilnai išvados verčiamos neigiamo vertinimo atveju.

Pasibaigus institucinio vertinimo vizitams, ekspertų grupės nariai papildomai susitikdavo su Centro vadovais aptarti vizito eigas, supažindinti su preliminariais pastebėjimais dėl įvertinimo, išgirsti komentarus apie vertinimo metodikos taikymą, probleminius aspektus (jei taikoma) ir galimus patobulinimus. Pandemijos sąlygomis šie pokalbiai vyksta videokonferencijų būdu. Toks išskirtinis dėmesys institucinio vertinimo rezultatams rodomas dėl galimų didelio masto pasekmių aukštajai mokyklai ir visai aukštojo mokslo sistemos raidai Lietuvoje.

Taip pat svarbu paminėti, jog po aukštosios mokyklos veiklos vertinimo (*ex-post* institucinio) išvadų parengimo, gavus aukštosios mokyklos pažangos ataskaitą, organizuojamas Centro atstovų ir aukštosios mokyklos vadovybės susitikimas, siekiant aptarti praėjusį vertinimą ir žingsnius, kurių ketinama imtis pašalinant vertinimo išvadose identifikuotus trūkumus. Aukštosios mokyklos pažangos ataskaitą skelbia savo tinklalapyje, taip pat pateikia Centrai, kuris dokumentą viešina kartu su vertinimo išvadomis.

Centras ekspertų išvadą (taip pat ir neigiamas) skelbia savo tinklalapyje čia:

- Vykdomų ir ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo: <https://www.skvc.lt/default/lt/valuations>
- Aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo išvadas: <http://www.skvc.lt/default/lt/kokybe>

- Užsienio aukštųjų mokyklų ir jų vykdomų studijų programų vertinimo išvadas:
<https://www.skvc.lt/default/en/quality-assurance/evaluation-abroad>.

Organizuojant vertinimus užsienyje, laikomasi tų pačių išvadų rengimo ir skelbimo principų, kaip ir organizuojant vertinimus Lietuvoje – ekspertams pateikiami vertinimo išvadų šablonai, metodinė medžiaga, sudaromos sąlygos vizito aptarimui, išvadose pateikiama bendra ekspertų grupės nuomonė.

5.7 ESG 2.7 SKUNDAI, APELIACIJOS

Nuostata:

Skundų ir apeliacijų teikimo bei nagrinėjimo procedūros turi būti aiškiai apibrėžtos kaip išorinio kokybės užtikrinimo procesų modelio dalis ir apie jas turi būti pranešta mokslo ir studijų institucijoms.

Gairės: Siekiant apsaugoti mokslo ir studijų institucijų teises bei užtikrinti teisingą sprendimų priėmimą, išorinis kokybės užtikrinimas vykdomas vadovaujantis atvirumo ir atskaitingumo principais. Nepaisant to, vertinimo metu gali būti nesusipratimų ar nepasitenkinimo dėl procesų ar formalių rezultatų. Mokslo ir studijų institucijoms turi būti nustatyti procesai, leidžiantys joms išsakyti agentūrai susirūpinimą keliančius klausimus. Agentūros turi šiuos klausimus spręsti profesionaliai, vadovaujantis aiškiai apibrėžtais ir nuosekliai taikomais procesais. Skundų pateikimo procedūra leidžia mokslo ir studijų institucijai išsakyti savo nepasitenkinimą apie vertinimo procesą ar jos dalyvius.

Apelacijos

Mokslo ir studijų institucija gali ginčyti formalius proceso rezultatus, naudodamasi apeliavimo procedūra. Tokiu atveju ji turi pateikti įrodymus, kad vertinimo sprendimas nėra pagrįstas tvirtais įrodymais, kriterijai nebuvo taikomi tinkamai arba procesai nebuvo vykdyti nuosekliai.

Institucinio vertinimo atveju apeliacijų teikimo terminai ir tvarka nustatoma ŠMSM patvirtintame Aukštųjų mokyklų ir užsienio valstybių aukštųjų mokyklų filialų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos apraše. Aukštoji mokykla turi teisę pateikti motyvuotą skundą Centro sudarytai apeliacinei komisijai per 10 darbo dienų nuo sprendimo dėl išorinio vertinimo gavimo. Apeliacinė komisija nagrinėja skundo pagrįstumą, vertinimo proceso procedūrinius pažeidimus. Skundo nagrinėjimo procedūras, Apeliacinės komisijos darbo organizavimo tvarką ir priimamus sprendimus nustato Centro direktoriaus tvirtinami Apeliacinės komisijos nuostatai. Centro ir Apeliacinės komisijos sprendimai gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Žinoma, visada galima skųstis ir tiesiogiai teismui.

Aukštoji mokykla egzilyje išorinio vertinimo metu iki vertinimo sprendimo priėmimo gali teikti skundą Centrai dėl vertinimo proceso dalyvių veiklos ir (arba) neveikimo ir procedūrų, tačiau nesutikdama su Centro sprendimu dėl išorinio vertinimo aukštoji mokykla egzilyje gali teikti motyvuotą apeliaciją Ministerijai.

Vertinant studijas ir studijų programas Centro metodikose apibrėžti terminai apeliacijų pateikimui yra 15 darbo dienų (Studijų kryptių išorinio vertinimo metodikoje, *ex-post* studijų kryptių) arba 20 darbo dienų (Ketinamų vykdyti studijų programų metodikoje, *ex-ante* studijų programų) nuo vertinimo sprendimo išsiuntimo dienos. Gautas apeliacijas nagrinėja jau minėta Centro Apeliacinė komisija (patariančioji institucija), veikianti pagal Centro direktoriaus 2019-10-10 atnaujintus nuostatus ir sudaryta iš socialinių dalininkų – Lietuvos universitetų rektorių konferencijos, Lietuvos kolegijų direktorių konferencijos, Lietuvos mokslo tarybos, Lietuvos studentų sąjungos bei aukštųjų mokyklų socialinius partnerius vienijančių organizacijų 3 metų kadencijai deleguojamų asmenų, išskyrus narį studentą, kurio kadencija yra 2 m. Tas pats asmuo negali būti skiriamas komisijos nariu daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės. Studijų kryptių vertinimo atveju apelacija išnagrinėjama ne vėliau kaip per 45 dienas nuo apeliacijos gavimo (apeliacija dėl ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo – per 45 darbo dienas), institucinio vertinimo – ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo skundo gavimo dienos.

Išnaginėjusi apeliaciją, Apeliacinė komisija priima vieną iš šių sprendimų:

- patenkinti apeliaciją ir įpareigoti Centrą atlikti Apeliacinės komisijos nurodytus veiksmus;
- patenkinti apeliaciją iš dalies ir įpareigoti Centrą atlikti Apeliacinės komisijos nurodytus veiksmus;
- nepatenkinti apeliacijos ir palikti galioti Centro sprendimą.

Priimdama sprendimą apeliaciją patenkinti visiškai arba iš dalies, Apeliacinė komisija gali: grąžinti vertinimo išvadas svarstyti Studijų vertinimo komisijai arba Aukštųjų mokyklų vertinimo komisijai (1 proceso žingsnis atgal), grąžinti vertinimo išvadas ekspertų grupei pataisyti (2 proceso žingsniai atgal) arba pakartotinai atlikti išorinį vertinimą (pradėti procesą iš naujo).

2017-2021 m. laikotarpyje iš viso buvo gauta 21 apeliacija dėl studijų programų vertinimo, kas, palyginti su bendru atliktų vertinimų skaičiumi, yra nedidelis, ir, Centro nuomone, tinkamai veikiančią sistemą liudijantis skaičius. 12 iš jų buvo atštos, paliekant galioti Centro sprendimą, o 4 – patenkintos iš dalies. Tenkindama apeliacijas iš dalies, Apeliacinė komisija 2 kartus įpareigojo Centrą atlikti naują studijų programos vertinimą, ir 2 kartus – grąžinti išvadas ekspertų grupei pataisyti.

Apeliacinės komisijos sprendimai	2017	2018	2019	2020	2021	Iš viso
Apeliacija patenkinta	2	1	0	1	1	5
Apeliacija atštos	3	7	0	2	4	16
Iš viso apeliacijų:	5	8	0	3	5	21

8 lentelė. Centrai pateiktų apeliacijų dėl studijų programų vertinimo ir jų nagrinėjimo rezultatai

Lyginant su 2013-2016 m. laikotarpiu, 2017-2021 m. gautų apeliacijų skaičius sumažėjo dvigubai (nuo 42 iki 21). Labiausiai toks sumažėjimas sietinas su šiuo laikotarpyje sumažėjusiu vertinimų skaičiumi, nes bendrame kontekste apeliacijos ir toliau sudaro apie 4 proc. nuo visų tame laikotarpyje įvertintų studijų programų. Didžioji dauguma apeliacijų teikiama dėl, apeliančių nuomone, nepagrįsto kurios nors vertinamosios srities (dažniausiai – programos tikslų ir numatomų studijų rezultatų, programos sandaros, programos vadybos) įvertinimo.

Nagrinėjamu laikotarpiu apeliacijų dėl aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo nebuvo gauta. Centras 2017 m. pabaigė 2015 m. pradėtą antrąjį institucinio vertinimo ciklą, kurio metu buvo vertinamos per pirmąjį ciklą neigiamą vertinimą ir 3 metų akreditaciją gavusios aukštosios mokyklos. Šiame etape 2 baigėsi neigiamu vertinimu ir neakreditavimo sprendimu. Vienas iš pakartotinių vertinimų neįvyko aukštajai mokyklai (Šiaurės Lietuvos kolegijai) nusprendus nebetęsti veiklos.

Teismai dėl išorinio vertinimo

Dėl išorinio vertinimo rezultatų Centras atsakovu teisminėse ginčų nagrinėjimo institucijose 2017 – 2021 m. buvo patrauktas 3 kartus. Visais atvejais ginčai buvo inicijuoti dėl išorinio vertinimo ir akreditavimo sprendimų. Du aukštųjų mokyklų skundai buvo pripažinti pagrįstais ir patenkinti (vienas jų buvo susijęs su laikinojo akreditavimo tvarka, kuri Konstitucinio teismo sprendimu pripažinta negaliojančia ir nesukeliantis pasekmių), kitu teismo sprendimu Centras buvo įpareigotas iš naujo atlikti išorinio vertinimo procedūras. Vienas skundas buvo atštos kaip nepagrįstas.

Skundai ir prašymai

Skundų ir prašymų galimybė visada buvo, tačiau šiai sričiai po praėjusio vertinimo skirtas didesnis dėmesys. Be to, kaip aprašyta ties atitikimo ESG 2.1 reikalavimams dalimi, Centras 2021 m. [atskirai apsiraišė akademinės bendruomenės narių skundų ir pranešimų teikimą ir nagrinėjimą](#).

Aukštosios mokyklos, gavusios informaciją apie ekspertų grupės sudėtį, metodikose numatytais terminais gali pateikti argumentuotą prašymą pakeisti kurį nors ekspertų grupės narį. Prašymas turi būti pagrįstas faktais, galimai įrodančiais eksperto ir vertinamosios aukštosios mokyklos interesų konfliktą, eksperto neobjektyvumą ar pan. Centras gautas pastabas dėl ekspertų grupės sudėties svarsto Centro direktoriaus įsakymu sudarytoje Nuolatinėje komisijoje aukštųjų mokyklų prašymams pakeisti ekspertus nagrinėti, ir apie priimtą sprendimą informuoja aukštąją mokyklą.

Šia galimybe aukštosios mokyklos pasinaudoja palyginti retai. Institucinio vertinimo metu tokių atvejų nebuvo, o ketinamų vykdyti studijų programų (*ex-ante* programų) ir studijų kryptių (*ex-post* studijų kryptių) vertinime 2017-2021 m. buvo gauta 15 aukštųjų mokyklų prašymų pakeisti ekspertų grupės narį. Didžioji dauguma prašymų buvo susiję su eksperto iš Lietuvos keitimu. Pastebima didelė panašaus profilio aukštųjų mokyklų tarpusavio konkurencija ir noras, kad iš konkuruojančios aukštosios mokyklos akademikų tarpo ekspertų nebūtų; dažnai ekspertų šališkumas nėra akivaizdus, o labiau menamas. *Ad hoc* komisijoje išnagrinėjęs šiuos prašymus, Centras devynis kartus atmetė prašymus dėl to, kad aukštoji mokykla nepateikė faktų, įrodančių galimą ekspertų interesų konfliktą bei šališkumą ir netinkamą kvalifikaciją; keturis kartus keitė arba atšaukė ekspertų grupės narį, atsižvelgdamas į aukštosios mokyklos argumentus; du prašymus Centras tenkino iš dalies papildydamas ekspertų grupę nauju nariu.

Savo ruožtu, Centras, vykdydamas ekspertų mokymus, atkreipia jų dėmesį į etiško elgesio svarbą išorinio vertinimo proceso metu.

Nuo 2020 m. Centro Studijų kryptių išorinio vertinimo metodikoje ir Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo metodikoje numatyta galimybė aukštajai mokyklai išorinio vertinimo metu iki vertinimo sprendimo priėmimo teikti skundą Centrai dėl vertinimo proceso dalyvių veiklos ir (arba) neveikimo ir procedūrų. Kol kas tokių formaliai pateiktų skundų nebuvo, kai kurie nusiskundimai dėl ilgo procesų organizavimo buvo gauti žodžiu. Kiekvienas toks skundo atvejis išnagrinėtas, aukštajai mokyklai teiktas grįžtamasis ryšys, Centro viduje imtasi papildomų organizacinių priemonių.

III. SOCIALINIŲ DALININKŲ NUOMONĖ APIE SKVC VEIKLĄ

Centras nuolat renka ir analizuoja aukštųjų mokyklų ir vertinimuose dalyvaujančių ekspertų grįžtamąjį ryšį apie įvykusius ketinamų vykdyti studijų programų, studijų kryptių ir institucijų veiklos vertinimus. Šis grįžtamasis ryšys renkamas užpildant elektronines anonimines apklausos anketas po vertinimo. Kasmet apklausų rezultatai yra apibendrinami ir siekiama į juos atsižvelgti organizuojant kitus vertinimus.

Rengiantis išorinio vertinimo savianalizei, 2021 m. SKVC taip pat organizavo susitikimus su pagrindiniais socialiniais dalininkais siekiant išsiaiškinti jų nuomones apie SKVC veiklą. Kaip minėta, buvo organizuoti susitikimai Centro Taryba, su studentų atstovais, su patariančiųjų institucijų atstovais, konsultuotasi tarptautinės konferencijos diskusijų dalies metu.

Apibendrinus pagrindinius susitikimų su socialiniais dalininkais bei po kiekvieno aukštosios mokyklos veiklos arba studijų vertinimo vykdomų apklausų duomenis galima daryti išvadą, kad aukštosios mokyklos ir ekspertai SKVC veiklą vertina teigiamai.

Institucinio vertinimo atveju aukštosios mokyklos džiaugėsi sklandžiu vertinimo procesu ir Centro suteikta metodine pagalba savianalizės atlikimo bei viso vertinimo metu. Atsakymuose įvardinta, kad SKVC teikiama informacija išsami ir pakankama, savalaikė ir aiški. Aukštųjų mokyklų atstovai nurodė, jog jų institucijoms savianalizės procesas buvo naudingas, o pateikta išorės ekspertų nuomonė sudarys prielaidas ir galimybes pokyčiams. Jų teigimu, savianalizės metu išryškėjo tobulintinos sritys, kurioms gerinti bus sutelktos gausesnės

darbuotojų pajėgos ir dėmesys. Vertindami vizito į aukštąją mokyklą formatą (vizitai vyko nuotoliniu būdu), dauguma jų įvertino neutraliai: toks vizitas niekuo nesiskyrė nuo fizinio vizito į aukštąją mokyklą bei nesukėlė papildomų sunkumų. Pagrindiniu iššūkiu buvo įvardintas institucijų materialiosios bazės pristatymas, kurį aukštosios mokyklos turėjo atlikti vaizdo ir (arba) nuotraukų formatu.

Nurodydami tobulintinus aspektus, aukštųjų mokyklų atstovai paminėjo, jog institucinio vertinimo metodiką mato kaip tobulintiną dokumentą (užsiminta apie kai kurių vertinimo rodiklių persidengimą), taip pat atkreipė dėmesį į tai, jog savianalizės suvestinės dokumento ir jos priedų vertimas į lietuvių kalbą kai vertinimas vyksta anglų kalba – yra papildomas laikas ir finansai, kuriuos turi skirti aukštoji mokykla.

Ekspertai apklausose nurodė, kad Centras puikiai organizuoja procesą ir itin sėkmingai užtikrina sklandų vertinimo procesą, teikia visą būtiną informaciją ir pagalbą vertinimo metu. Labai teigiamai įvertinti ekspertams skirti mokymai. Atkreiptas dėmesys, kad ekspertai pastebi, jog tiek kolegijų, tiek universitetų parengtos savianalizės suvestinės yra labiau aprašomojo pobūdžio nei analitinės. Pasigendama situacijos, duomenų, aukštųjų mokyklų aplinkos analizavimo, sąsajų tarp aprašomų vertinamųjų sričių, atskirų rodiklių bei kriterijų. Beveik visos savianalizės suvestinės viršija rekomenduojamą (60 psl.) apimtį ir, ekspertų teigimu, pasižymi tuo, jog jose pateikiama daug pasikartojančios ir su rodikliais bei kriterijais nesusijusios medžiagos. Centrai ekspertai rekomenduoja sustiprinti konsultacijas aukštosioms mokykloms ir ypatingą dėmesį skirti savianalizės atlikimui bei savianalizės suvestinės dokumento rengimui.

Ypatingai tai ryšku analizuojant internetinės anoniminės apklausos rezultatus, kurie kasmet netgi gerėja. Kiek daugiau kritikos SKVC veiklai išsakė tik aukštųjų mokyklų atstovai akivaizdžių susitikimų metu, tačiau ir tuomet pažymėtas teigiamas Centro vaidmuo Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje ir išskirtos tokios stiprybės, kaip veiklos nepriklausomumas ir kompetencija, socialinių dalininkų įtraukimas į kokybės užtikrinimo procesus ir indėlis į kokybės kultūros kūrimą.

Kaip liudija grįžtamojo ryšio apklausos ir savianalizės metu vykusios konsultacijos, socialiniai dalininkai Centro veiklą vertina teigiamai.

2017-2021 m. gauti ekspertų, vertinusių vykdomas (iki 2019 m.), ketinamas vykdyti studijų programas ir studijų kryptis (nuo 2020 m.) apklausų rezultatai rodo, kad Centro parengta metodinė medžiaga bei mokymai ekspertams vertinami labai pozityviai, savianalizės suvestinės forma ir nustatyti vertinimo kriterijai/rodikliai pagal sritis, ekspertų nuomone, yra tinkami studijų programos/krypties studijų įvertinimui, vizitų metu buvo sudarytos galimybės gauti papildomos informacijos vertinimams, vertinimų koordinatoriai profesionaliai konsultavo ekspertus.

Kaip tobulintinus aspektus ekspertai akcentavo, aukštųjų mokyklų pateikiamų savianalizės suvestinių kokybę, ekspertų nuomone, dalis savianalizės suvestinių parengtos gana formaliai, pateikta pernelyg daug perteklinės informacijos, pasigendama konkretumo, duomenimis-įrodymais grįstos susistemintos informacijos. Kai kurie ekspertai išreiškė siūlymus kurti elektroninę platformą, kurioje aukštosios mokyklos galėtų talpinti savianalizės suvestines ir kitus vertinimui reikalingus dokumentus. Apklausose buvo išreikšta keletas nuomonių, jog kai kurie vertinimo rodikliai persidengia ir jų galėtų būti mažiau. Ekspertai taip pat pabrėžė, kad pandemijos metu perėjus prie nuotolinių vertinimų, gana sunku įvertinti materialiuosius išteklius iš aukštosios mokyklos pateikiamos filmuotos ir/ar fotografuotos medžiagos. Suprantama, kad toks nuotolinio vizito organizavimas yra laikinas išorinių vertinimo organizavimo būdas pandeminiu laikotarpiu.

2017-2021 m. aukštųjų mokyklų atstovai – ketinamų vykdyti studijų programų aprašų, savianalizės suvestinių rengėjai – taip pat teigiamai vertina Centro parengtą metodinę medžiagą ir organizuojamus mokymus, ekspertų darbą bei jų parengtas vertinimo išvadas. Ypatingai pozityviai aukštųjų mokyklų atstovai atsiliepia apie profesionalų vertinimo koordinatorių, teikiančių konsultacijas ir informaciją vertinimo klausimais viso proceso metu, darbą.

Kaip tobulintinus aspektus aukštųjų mokyklų atstovai išskiria ekspertų pasirengimą vizitams, atkreipiant dėmesį, kad kai kurias atvejais ekspertų įsigilinimas į savianalizės suvestinę, Lietuvos aukštojo mokslo sektoriaus ypatumus, studijų teisinį reglamentavimą būna nepakankamas. Taip pat akcentuota, kad reikėtų keisti kai kuriuos dalykus dėl papildomos informacijos pateikimo ekspertams, pvz. dalykų aprašai turėtų būti pateikiami kartu su savianalizės suvestine, kaip buvo anksčiau, pageidautina, kad apie papildomos informacijos poreikį ekspertams aukštosios mokyklos būtų informuojamos kuo anksčiau.

2021-12-14 d. konferencijos diskusijų dalyje, aptariant išorinio vertinimo stiprybes, pažymėta tai, kad lig šiol atlikti išoriniai vertinimai atskleidė vidines aukštųjų mokyklų problemas ir davė postūmį susitelkti bei gerinti veiklą tarp vertinimų, puoselėti vidinę kokybės kultūrą. Kaip teigiamybės išskirtas išorinio vertinimo reguliarumas, vertinimo rezultatų viešumas, tarptautiškumas. Pastebėta, kad ir užsienio ekspertų požiūris į Lietuvos aukštąjį mokslą keitėsi į gerąją pusę. Iš stiprintinų aspektų nacionaliniu mastu toliau lieka į studentus orientuotų studijų paradigmos įgyvendinimas, dėstytojų didaktinės kompetencijos, studijų kredito samprata, duomenų panaudojimas kokybiniam vertinimui, studijų finansavimo modelio peržiūra, didesnis absolventų profesinio orientavimo poreikis, kad studijuoti ateitų motyvuoti ir pasirengę. Aukštųjų mokyklų atstovai vardijo aštrią tarpusavio konkurenciją ir būtinybę, kad SKVC ir toliau skirtų didelį dėmesį vietos ekspertų atrankai, kompetencijoms ir nuostatomis vertinimo procese. Pažymėtas poreikis tikslinti teisės aktus ir įgalinti Europinio požiūrio į jungtinių studijų programų kokybės užtikrinimą įgyvendinimą visa apimtimi, ne tik *ex-ante* programų vertinimo atveju.

IV. STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRO SSGG ANALIZĖS SANTRAUKA

Stiprybės	Silpnybės
<ul style="list-style-type: none"> • Centro veiklos nuoseklumas ir tęstinumas • Gebėjimas sėkmingai dirbti kintančioje aplinkoje • Greitas sprendimų priėmimas • Projektų vadybos išmanymas • Profesionalūs darbuotojai • Sistemingas bendradarbiavimas su socialiniais dalininkais (aukštosios mokyklos, studentai, veiklos pasaulio atstovai ir švietimo srities organizacijos) • Bendradarbiavimas su Steigėju ir jo palaikymas • Lietuvos ir užsienio socialinių dalininkų (veiklos pasaulio atstovų, studentų ir akademinų ekspertų) įtraukimas į Centro organizuojamas veiklas ir sprendimų priėmimą • Teigiamas grįžtamasis ryšys iš socialinių dalininkų apie Centro vykdomą veiklą • Aktyvi SKVC tarptautinė veikla ir pripažinimas • Labai didelis išorinių vertinimų tarptautiškumas 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepatikimai funkcionuojanti ir nepatogi studijų programų vertinimo išvadų viešinimo ir paieškos sistema • Neužpildyti valstybiniai registrai, nepatikima informacija dėl absolventų karjeros stebėsenos ir dėl to ribotos galimybės remtis kiekybiniais duomenimis • Menkas išorinio vertinimo skaitmeninimo laipsnis • Dėl viešojo sektoriaus specifikos ribotos personalo pritraukimo ir motyvavimo galimybės • Silpnai išplėtotą komunikaciją su darbdavių organizacijomis • Nepakankamai aktyvi išorinė komunikacija
Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> • Pritraukti ir apmokyti daugiau naujų ekspertų, kurie būtų aktyvūs ir pripažinti • Išoriniam vertinimui reikalingų duomenų rinkinių iš valstybinių registru ir kitų duomenų bazių sukūrimas • Ateityje numatytas didesnis vaidmuo Centru Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje • Dalyvavimas tarptautiniuose projektuose ir darbo grupėse • Veiklos vykdymas kitose valstybėse, vertinant studijų programas ir aukštąsias mokyklas 	<ul style="list-style-type: none"> • Dėl nekonkurencingo atlyginimo ir didelio darbo krūvio išeinantys patyrę darbuotojai ir negalėjimas pritraukti naujų darbuotojų bei dėl to didėjantis darbo krūvis liekantiems • Darbuotojų kaita mažina ekspertinius ir analitinius institucijos gebėjimus • Didelė priklausomybė nuo iš ES struktūrinių fondų lėšų gaunamo finansavimo • Nepakankamas veiklos finansavimas iš valstybės biudžeto lėšų • Besikeičianti teisinė bazė • Dėl viešojo sektoriaus specifikos ilgos ir biurokратиškos viešųjų pirkimų procedūros • Dėl viešojo sektoriaus specifikos ilgos ir biurokратиškos personalo atrankos procedūros

Ši analizė iš esmės atitinka SKVC 2020-2022 strategijoje įvardintas sritis, todėl darbų planas išlieka aktualus. Nagrinėjamos skaitmeninimo galimybės; nuolat sekama personalo situacija ir imtasi sprendimų efektyvinti darbuotojų paiešką, integraciją ir mokymus; 2020 m. viduryje pasitvirtinta komunikacijos strategija. Dalis sprendimų dėl finansavimo yra priimti, laukia kiti, toliau siekiantys. Deja, bet nenumatoma, kad viešojo sektoriaus apribojimai sumažėtų, nes tai nuo Centro nepriklauso, bet tolesnės bendros reformos ir valstybės tarnyboje, ir aukštojo mokslo sektoriuje yra tikėtinos.

Vykdydamas pavestas funkcijas SKVC jas įgyvendina siekdamas paveikumo Lietuvos aukštojo mokslo kokybei. 2011-2018 m. laikotarpyje Centras atliko visų vykdomų studijų programų vertinimą, o nuo 2020 m. pradėjo įgyvendinti naują vertinimo modelį – studijų kryptių vertinimą. Tuo pat metu atliktas ir institucinio vertinimo modelio peržiūrėjimas ir naujo vertinimo ciklo pradžia 2020 m. Siekiant paveikumo aukštojo mokslo kokybės vertinime, tokie pokyčiai yra būtini, kad išvengti rutinos ir skatinti visus dalyvius kaskart kiek kitu kampu nagrinėti veiklą, nuolat tobulėti bei atliepti Europos ir pasaulio aukštojo mokslo ir jo kokybės užtikrinimo tendencijas.

Naujajame vertinimo cikle vertinant studijų kryptis bei aukštąsias mokyklas didelis dėmesys skiriamas įvairių kiekybinių ir kokybinių rodiklių panaudojimui vertinimo procese. Siekiama, kad įvairiuose valstybės registruose, informacinėse sistemose sukaupti duomenys būtų plačiau panaudojami vertinant ir aukštojo mokslo veiksmingumą. Tokių duomenų naudojimas vertinimo procesuose leidžia objektyviau palyginti vertinamąjį objektą kitų aukštųjų mokyklų kontekste, tačiau tuo pačiu tai kelia ir tam tikrų iššūkių. Vienas iš iššūkių yra duomenų patikimumas. 2020 m. pradėjęs vykdyti kasmetinę studijų kryptių stebėseną Centras pastebėjo, kad duomenys apie absolventų įsidarbinamumą nėra patikimi. Tai patvirtina ir aukštosios mokyklos, kurios, sekdamos savo absolventų karjeros kelius, surenka patikimesniu duomenis ir kurie kai kada ženkliai skiriasi nuo valstybės mastu renkamų duomenų.

Centro, kaip organizacijos poreikiai iš dalies lieka tie patys – vykdyti savo veiklą pagal Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo gaires ir nuostatas, veikti skaidriai, profesionaliai, kokybiškai, patikimai ir pagal tarptautinius standartus įgyvendinant aukštojo mokslo išorinę atskaitomybę, bei atliepti mūsų socialinių partnerių lūkesčius prisidėti prie studijų kokybės gerinimo, tarptautiškumo didinimo, pasitikėjimo šalies aukštuoju mokslu stiprinimo. Dalis būtinų pokyčių yra kasdieniai (pvz., mūsų pačių darbuotojų kompetencijos plėtojimas, didesnis informacinių technologijų panaudojimas darbe), kita dalis faktorių yra platesni ir sisteminiai (pvz., kiekybinių duomenų, įskaitant mokslo ir taikomosios plėtos veiklos rezultatus, rinkimas, jų bei longitudinalinių tyrimų panaudojimas kokybės vertinimui nacionaliniu ir instituciniu lygiais).

Vienas iš dabarties iššūkių Centrai yra analitinių veiklų stiprinimas. Iki šiol ir šiuo metu tai stengiamasi atlikti su esamais žmonių ištekliais, tačiau tiek mūsų įstaigos, tiek ir kitų kokybės agentūrų patirtis rodo, kad analitinėms veikloms vykdyti yra būtina turėti tam dedikuotus profesionalus, kuriems analitinės užduotys yra pagrindinė jų funkcija. Tai SKVC yra numatęs ir savo strategijoje bei pristatęs Ministerijai, kuri Centrai taip pat kelia uždavinį teikti analize grįstus siūlymus įžvalgas politikos formavimui.

Su analitinių veiklų stiprinimu susijęs ir kitas aspektas – išorinės komunikacijos vystymas. Jaučiame, kad SKVC atlikto darbo rezultatai per mažai yra žinomi plačiajai visuomenei, todėl yra būtina stiprinti šią sritį pristatant tiek vertinimo rezultatus, tiek ir analitines įžvalgas.

Nors šiuo metu Centro veiklos yra finansuojamos iš valstybės biudžeto bei struktūrinių fondų, tačiau tam tikrų iššūkių gali kelti struktūrinių fondų finansavimo pabaiga 2023-2024 m. Vis gi Centras kartu su Ministerija tam pradeda ruoštis iš anksto ir diskutuoja ieškodami sprendimų. Tam planuojama panaudoti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo fondo lėšas.

Dar vienas iš SKVC iššūkių yra stiprių darbuotojų-vertinimo koordinatorių-analitikų pritraukimas ir išlaikymas. Pastaruoju metu Centras susiduria su nemaža darbuotojų kaita. Viena pagrindinių to priežasčių – nekonkurencingas atlyginimas, kuris ypač privačiame sektoriuje pastaruoju metu gan ženkliai lenkia tą, kurį gali pasiūlyti SKVC. Centras, kaip viešojo administravimo institucija, turi ribotą darbo užmokesčio biudžetą, o projektuose turi vadovautis Europos socialinio fondo agentūros nustatytais darbo užmokesčio įkainiais. Tai

neleidžia tinkamai reaguoti į augančius atlyginimus kituose sektoriuose ir išlaikyti patyrusius darbuotojus Centre arba pritraukti naujus perspektyvius darbuotojus. Sprendimų toliau aktyviai ieškoma.

Kalbant apie ateities perspektyvas, atliepdami universitetų poreikius, šalia mūsų kaip ENQA nario ir EQAR registruotos patikimos agentūros statuso, sieksime gauti WFME ir NCFMEA pripažinimą iki 2024-01-01.

Iki 2025 m. SKVC numato užbaigti tiek studijų kryptių vertinimo ciklą, tiek ir institucinio vertinimo ciklą ir, išnagrinėjus rezultatus, pereiti prie kitokio išorinio vertinimo modelio. Tuo tikslu iš anksto ir toliau konsultuosimės su pagrindiniais aukštojo mokslo socialiniais dalininkais, rinksime ir analizuosime užsienio šalių patirtis. Apie tai jau yra galvojama ir šiuo metu, dėliojamos ir svarstomos įvairios idėjos. Pirminės idėjos kol kas aptarinėjamos tik SKVC viduje, tačiau netolimoje ateityje planuojama jas aptarti ir platesniame suinteresuotų šalių rate. Iš svarstomų variantų galima paminėti:

- Studijų veiklos rodiklių analize paremti vertinimai kasmet stebint nustatytus AM veiklos rodiklius, o ekspertiniam vertinimui pasirenkant tik tas aukštąsias mokyklas ar programas, kryptis, kurių rodiklių pokytis signalizuoja apie galimai kylančias rizikas studijų kokybei ir studentų interesams;
- Vertinamos visos naujos studijų programos ir vykdomos studijų *programos*, teikiančios valstybės *reguliuojamų profesijų* kvalifikacijas;
- Atliekami teminiai vertinimai pasirenkant tam tikras temas, kurios yra aktualios tam laikotarpiui, pasirenkant tam tikrą aspektą, temų pasirinkimui naudojant veiklos rodiklių stebėseną, identifikuojant strateginius šalies poreikius, tarptautines aktualijas;
- Atliekami į išskirtinę kokybę orientuoti vertinimai, skatinantys kokybės kultūros stiprinimą: aukštosioms mokykloms sudaroma galimybė pasirinkti papildomą srities vertinimą reguliaraus institucinio vertinimo metu (pvz., Kokybės gairių dėl užsienio studentų pritraukimo ir studijų tarptautiškumo, geriausių dėstytojų nacionalinė atranka ir apdovanojimai; tarptautinės kokybės žymos medikų rengime ir pan.).

Aukštojo mokslo kokybė yra daugiadimensinė, įvairių socialinių dalininkų poreikiai – kiek skirtingi, todėl būtina dėl studijų kokybės užtikrinimo sistemos ateities diskutuoti plačiame rate, tai ir numatome daryti. Tikime, kad ENQA ir EQAR išorinis vertinimas taip pat suteiks vertingų idėjų ateičiai.

VI. NUORODŲ SĄRAŠAS

1. Studijų kokybės vertinimo centro nuostatai (priimti 2016 m. lapkričio 14 d., įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d.) <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/09280450abfa11e6b844f0f29024f5ac?documentId=09280450abfa11e6b844f0f29024f5ac>
2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. sausio 6 d. įsakymas Nr. V-5 „Dėl Studijų kokybės vertinimo centro tarybos sudėties patvirtinimo“ (su pakeitimais) <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/fb4e6170b46611e598c4c7724bda031b/asr>
3. SKVC organizacijos struktūra <https://www.skvc.lt/default/lt/Struktura> (LT), <https://www.skvc.lt/default/en/structure> (ENG)
4. SKVC strateginis planas 2020-2022 m. https://www.skvc.lt/uploads/documents/files/Veikla/Planavimo%20dokumentai/SKVC_STRATEGIJA_2020-2022_patvirtinta_Tarybos.pdf (LT) https://www.skvc.lt/uploads/documents/files/EN%20versija/SKVC%20Strategic%20Plan%202014%E2%80%932016/SKVC_STRATEGY_2020-2022_final_approved_by_the_Board.pdf (ENG)
5. SKVC strateginis planas 2017-2019 m. http://www.skvc.lt/uploads/documents/files/Veikla/Planavimo_dokumentai/STRATEGIJA_2017-2019.pdf (LT) https://www.skvc.lt/uploads/documents/files/EN%20versija/SKVC%20Strategic%20Plan%202014%E2%80%932016/SKVC_STRATEGY_2017-2019.pdf (ENG)
6. 2017 m. ENQA vertinimo išvados https://www.skvc.lt/uploads/documents/files/ENQA_Agency_Reviews_SKVC_final_report_21-June_2017.pdf
7. 2017 m. ENQA tarybos sprendimas (tik anglų kalba) https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Letter-ENQA-to-SKVC_140717-PW.pdf
8. EQAR sprendimas dėl narystės registre pratęsimo (2017 m.) (tik anglų kalba) http://backend.degar.eu/reports/EQAR/2017-11_Renewal_Decision_SKVC_A48.pdf
9. Pažangos ataskaita, pateikta ENQA Tarybai (2019) (tik anglų kalba) https://www.skvc.lt/uploads/documents/files/Apie_mus/Progress_report_by_SKVC_2019_%20final.pdf
10. ENQA Tarybos atsakymas į pažangos ataskaitą (2019) (tik anglų kalba) https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Letter-ENQA-to-SKVC_FU.pdf
11. Esminių pokyčių ataskaita, teikta EQAR (2020) (tik anglų kalba) http://backend.degar.eu/reports/EQAR/2020_04_ChangeReport_Decision_SKVC_C50_iOqZkcj.pdf
12. Esminių pokyčių ataskaita, teikta EQAR (2021) (tik anglų kalba) http://backend.degar.eu/reports/EQAR/2021_09_ChangeReport_Decision_SKVC_C67.pdf
13. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas (įsigaliojo 2017-01-01) <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1a9058e049b311e6b5d09300a16a686c> <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/fb4e6170b46611e598c4c7724bda031b/asr>
14. Leidimo vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą išdavimo, patikslinimo ir panaikinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/29ad846004a211e79ba1ee3112ade9bc/asr>
15. Paraiškos dokumentų leidimo vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą išdavimui vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2018 m. sausio 17 d. įsakymu Nr. V-6 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/54774ab0fb7c11e78bcecc397524184ce/asr>
16. Aukštųjų mokyklų ir užsienio valstybių aukštųjų mokyklų filialų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašas, vertinamosios sritys ir rodikliai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir

- sporto ministro 2019 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. V-1529 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/de28fb90224f11eabe008ea93139d588> (nuo 2020-03-01)
17. Aukštųjų mokyklų išorinio vertinimo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. V-329 (nauja redakcija patvirtinta 2021 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. V-1063) <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/570677c0c8f011eba2bad9a0748ee64d>
 18. Aukštųjų mokyklų išorinio vertinimo tvarkos aprašas ir Aukštųjų mokyklų akreditavimo tvarkos aprašas, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1317 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B27C398E0CD2> (negalioja nuo 2020-03-01)
 19. Aukštosios mokyklos veiklos vertinimo metodika, patvirtinta Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2020 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. V-32 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ba31c9f0645e11eabee4a336e7e6fdab> (galioja nuo 2020-03-13)
 20. Aukštosios mokyklos veiklos vertinimo metodika (iki 2020-03-13), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E3DD6941CA1A/peSKrbkeUb>
 21. Egzilio sąlygomis veikiančių aukštųjų mokyklų išorinio vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 “Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/29ad846004a211e79ba1ee3112ade9bc/asr>
 22. Aukštosios mokyklos egzilyje veiklos vertinimo metodika, patvirtinta Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. V-90 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/034e35f01ea011ebb0038a8cd8ff585f>
 23. Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašas, vertinamosios sritys ir rodikliai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. V-835 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f7967320a89011e9b474d97de297fe08/asr> (galioja nuo 2019-07-18)
 24. Studijų programų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. ISAK-1652 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5BD3E9E6B184> (negalioja nuo 2019-10-01)
 25. Studijų kryptių išorinio vertinimo metodika, patvirtinta Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2019 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. V-149 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a2f5c7402bb611eabe008ea93139d588/asr> (galioja nuo 2020-01-01)
 26. Studijų kryptių išorinio vertinimo planas, patvirtintas Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2019 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. V-149 (nauja redakcija patvirtinta 2021 m. rugsėjo 3 d. įsakymu Nr. V-54) <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d37825a00c7b11ec9f09e7df20500045>
 27. Medicinos rezidentūros studijų ir odontologijos rezidentūros studijų programų vykdymo reikalavimų ir priežiūros tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. vasario 13 d. nutarimu Nr. 144 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/746d03a0335c11e99595d005d42b863e>
 28. Rezidentūros studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašas, vertinamosios sritys ir rodikliai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-1269 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b669bd10e5d111ea9342c1d4e2ff6ff6>
 29. Ketinamų vykdyti rezidentūros studijų programų vertinimo metodika; Rezidentūros studijų išorinio vertinimo metodika; Rezidentūros studijų išorinio vertinimo planas, patvirtinti Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2020 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. V-99 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/Oba84690361611eb8d9fe110e148c770>
 30. Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo metodika, patvirtinta Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2019 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. V-149 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a2f5c7402bb611eabe008ea93139d588/asr> (galioja nuo 2020-01-01)
 31. Ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodika, http://www.skvc.lt/uploads/lawacts/docs/255_efe44d053fc4939c92578de505c58129.pdf (galiojo iki 2020-01-01)

32. Vykdomų studijų programų vertinimo metodika <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2F17DBA33A7E/obfEGTbiMK> (galiojo iki 2020-01-01),
33. Užsienio aukštosiose mokyklose vykdomų studijų programų vertinimo metodika https://www.skvc.lt/uploads/documents/files/Methodological_guidelines_programmes_Foreign_HEIs-2015.pdf
34. Institucinio aukštųjų mokyklų vertinimo užsienyje metodika <https://www.skvc.lt/uploads/documents/files/EN%20versija/Quality%20Assurance/Evaluation%20abroad/Methodology%20for%20conducting%20institutional%20review%20of%20FHEI.pdf>
35. Ekspertų atrankos aprašas, patvirtintas Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2019 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. V-149 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a2f5c7402bb611eabe008ea93139d588/asr> (galioja nuo 2020-01-01);
36. Ekspertų darbo organizavimo aprašas, patvirtintas Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2019 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. V-149 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a2f5c7402bb611eabe008ea93139d588/asr> (galioja nuo 2020-01-01);
37. Ekspertų atrankos aprašas <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e9efc880425411e58568ed613eb39a73>; <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ea5391a0ab1f11e6a6f98c1425a5ffa8>
38. Studijų vertinimo komisijos (SVK) nuostatai, patvirtinti Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2019 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. V-104 <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8a50ee80ebf711e99681cd81dcdca52c>
39. Aukštųjų mokyklų vertinimo komisijos (AMVK) nuostatai, patvirtinti Studijų kokybės vertinimo centro 2020 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. V-2 <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c3c55b80321311eabe008ea93139d588/asr>
40. Studijų kokybės vertinimo komisijos apeliacinė komisijos nuostatai, patvirtinti Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2019 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. V-105 <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/014819f0ebf811e99681cd81dcdca52c/asr>
41. Skundų ir pranešimų dėl studijų kokybės nagrinėjimo Studijų kokybės vertinimo centre tvarkos aprašas, patvirtintas Studijų kokybės vertinimo centro 2021 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-42 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/63b2bd00dd5c11eb9f09e7df20500045>

VII. Naudojamos santrumpos abėcėlės tvarka

Agentūra	Užsienio aukštojo mokslo kokybės vertinimo agentūra, įtraukta į Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūrų registrą, arba tarptautinėse sutartyse nurodytos agentūros
AM	Aukštoji mokykla
AMVK	Aukštųjų mokyklų vertinimo komisija
EAME	Europos aukštojo mokslo erdvė
CEENQA	Centro ir Rytų Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūrų tinklas (angl. <i>Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education</i>)
Centras, SKVC	Studijų kokybės vertinimo centras
EKS	Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąranga
ENIC	Europos regiono nacionalinių akademinio mobilumo ir pripažinimo informacijos centrų tinklas (angl. <i>European Network of Information Centres in the European Region</i>)
ENQA	Europos asociacija kokybės užtikrinimui aukštajame moksle (angl. <i>European Association for Quality Assurance in Higher Education</i>)
ESF	Europos socialinis fondas
ESG	Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo nuostatos ir gairės (angl. <i>Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area</i>)
EQAR	Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūrų registras (angl. <i>European Quality Assurance Register for Higher Education</i>)
INQAHE	Tarptautinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūrų tinklas (angl. <i>International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education</i>)
KPMPC	Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras
LMT	Lietuvos mokslo taryba
LPK	Lisabonos pripažinimo konvencija, pilnas pavadinimas - Europos Tarybos ir UNESCO kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regiono valstybėse konvencija (ETS Nr. 165)
LRS, Seimas	Lietuvos Respublikos Seimas
LRV, Vyriausybė,	Lietuvos Respublikos Vyriausybė
LTKS	Lietuvos kvalifikacijų sandara
MSJ	Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas, priimtas 2016 m. birželio 29 d., įsigaliojęs 2017 m. sausio 1 d., su vėlesniais pakeitimais
MOSTA	Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras, pertvarkytas į STRATA
NARIC	Nacionalinių akademinio pripažinimo informacijos centrų tinklas (angl. <i>National Academic Recognition Information Centres in the European Union</i>)
SPAK	Studijų programų apeliacinė komisija
STRATA	Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginės analizės centras, anksčiau – MOSTA
SVK	Studijų vertinimo komisija
ŠMSM, Ministerija, Steigėjas	Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija
Taryba	Studijų kokybės vertinimo centro taryba

